

Latviešu valodas
aģentūra

A large, stylized white dandelion seed head is positioned on the left side of the cover, with its long, curved stem extending towards the bottom left. Numerous dandelion seeds are shown floating in the air, scattered across the upper right portion of the cover. The entire background is a solid, deep purple color.

METODIKAS SKOLAS **PUPA** DALĪBNIĒKU PIEREDZE

Latviešu valodas aģentūra 2019. gadā izveidoja metodikas skolu "Pupa". Tās mērķis ir sniegt metodisku atbalstu skolotājiem latviešu valodas mācīšanas jomā.

Šajā izdevumā ir apkopoti metodikas skolas "Pupa" dalībnieku – diasporas skolotāju izstrādāti materiāli, pilnveidojot savas zināšanas metodikas skolā. Ceram, ka pedagogu pieredze noderēs arī jūsu nodarbību veidošanā.

Izdevumā ievietoti materiāli nodarbībām – stundu plāni, darba lapas ar attēliem, spēles, krustvārdu mīklas un cita noderīga informācija, saites uz dažādām interneta vietnēm, ko skolotājs var izmantot savā darbā. Viegļajā valodā ir adaptētas trīs latviešu tautas pasakas.

Materiāla struktūra veidota atbilstīgi 2019. un 2020. gada "Pupas" izdevumu tematiem.

Veiksmi darbā!

Pateicība

Paldies visiem metodikas skolas dalībniekiem par dalīšanos pieredzē!

Īpašs paldies šajā izdevumā publicēto materiālu autoriem:

Antrai Aizstrautai, Varšavas latviešu skolas "Kodoliņš" skolotājai,

Signei Rirdancei, Stokholmas latviešu skolas skolotājai,

Ievai Bošai, Frankfurtes latviešu skolas "Zīļuks" skolotājai,

Andai Ramsojai, Bergenas latviešu kultūras skolas "Bergausis" skolotājai,

Lienei Bārtņiecei, Skotijas diasporas skolas bērniem "Dzintara akadēmija" skolotājai,

Antrai Eisakai, LBĪ Latviešu skolas Waterfordā "Jumītis" skolotājai,

Ilzei Stīpņiecei, LBĪ Latviešu skolas Waterfordā "Jumītis" skolotājai,

Ingai Učņikovai, Londonas latviešu skolas skolotājai,

Ivetai Lācei, Stokholmas latviešu skolas skolotājai,

Rūtai Bušaitai, Lielbritānijas sestdienas skolas "Straumēni" skolotājai,

Agnesei Sipjagovai, Varšavas latviešu skolas "Kodoliņš" skolotājai,

Kristīnei Akmenei, Lielbritānijas latviešu skolas "Mazie Pūcēni" skolotājai,

Andai Auzīnai, Parīzes latviešu sestdienas skolas "Garā pupa" skolotājai,

Dacei Džavašvili, Gruzijas latviešu biedrības "Ave sol" skolas skolotājai,

Kristīnei Varoslavānei, Frankfurtes latviešu skolas "Zīļuks" skolotājai.

Krājuma sastādītāja Linda Krastiņa

Redaktore, korektore Dzintra Knohenfelde

Māksliniece, maketētāja Elīna Šulca

Projekta vadītāja Liene Valdmane

SATURA RĀDĪTĀJS

1. Tematiskā pieeja valodas apgūvē	5
1.1. Iepazīsim mājdzīvniekus, mājlopus un mājputnus!	5
1.2. Es un daba. Gājputni un nometnieki	20
1.3. Laiks, laika apstākļi, pāreja no ziemas uz pavasari	52
1.4. Draugu pulkā	54
1.5. Pavasaris iesoļo Frankfurtē	57
2. Dažādas pieejas nodarbību plānošanā	65
2.1. Braucam uz Latviju	65
2.2. Iepazīšanās	70
2.3. Rudens veltes	71
2.4. Svētku galds	75
3. Runas darbības veidi. Klausīšanās	76
3.1. Pauks un Šmauks glābj ēzu ģimeni	76
3.2. Galdiņ, klājies!	81
3.3. Kāpējpeļuks un citi dzīvnieki Šurumburummežā	86
3.4. Lapsa vilka kalpone	89
3.5. Saule, sals un vējš	93
3.6. Saule, sals un vējš	94
3.7. Putni māca balodim ligzdu taisīt	96
4. Runas darbības veidi. Runāšana	99
4.1. Dosimies ceļojumā!	99
4.2. Iepazīsti citus!	103
4.3. Profesiju pasaulē	104
4.4. Iejūties emocijās!	106
4.5. Laika ziņas	109
4.6. Atmini vārdu!	111
5. Runas darbības veidi. Lasīšana un rakstīšana	112
5.1. Rakstītprasmes veicināšana	112
5.2. No burtu līdz vārdam!	114
5.3. Lasīt un rakstīt mācīšanas pieredze	115
5.4. Uzdevumi lasītprasmes veicināšanai	116
6. Runas darbības veidi. Rakstīšana	117
6.1. Izdzīvosim burtus!	117
6.2. Sāksim rakstīt!	119
6.3. Stāstiņš par mārīti.	119

7. Lasītprasme. Kā strādāt ar tekstu?	120
7.1. Pavasara balss	120
7.2. Priede	123
8. Teksta pielāgošana lasītāja vajadzībām.	125
8.1. "Čūsku ķēniņš"	125
8.2. "Rīgas varde un Liepājas varde"	127
8.3. "Mamm, kur lielā karote?"	129
9. Valodas un satura integrēta apguve	131
9.1. Vielas un to īpašības	131
9.2. Atkritumu šķirošana	133
9.3. Mērvienības	135
9.4. Iepazīsim vielas un to īpašības!	138
9.5. Es esmu atbildīgs	138
10. Bērnu valodas prasmju līmeņi	141
10.1. Mana diena	141
10.2. Pludmalē	142
10.3. Jaunā gada apņemšanās	144

1. TEMATISKĀ PIEEJA VALODAS APGUVĒ

Laikam ejot, latviešu valodas mācīšanā mainījusies pieeja – **gramatisko pieeju** aizstājusi **komunikatīvā un funkcionālā pieeja**. Viena no komunikatīvās pieejas pazīmēm ir **tematiskais princips** valodas apguvē. Diasporas skolotāji dalās pieredzē, kā tematisko principu īstenot nodarbībās.

1.1. Iepazīsim mājdzīvniekus, mājlopus un mājputnus!

Trīs nodarbību komplekts par tematu “Iepazīsim mājdzīvniekus, mājlopus un mājputnus!” ir piemērs tematiskajai pieejai valodas apguvē 6-9 gadus veciem bērniem. Ir izvēlēts tāds temats, kas interesē bērnus, tiek bagātināts vārdu krājums, gramatika tiek mācīta gan atbilstīgi tematam, gan bērnu vajadzībām. Rezultātā skolēni iegūst gan zināšanas, gan uzlabo valodas prasmes.

1. nodarbībā skolēni mācās nosaukt dzīvniekus, raksturot tos, tādā veidā paplašinot vārdu krājumu par attiecīgo tematu. Vienlaikus viņi mācās noteikt lietvārda dzimti un skaitli, lietojot dažādas gramatiskās formas *tas ir ..., tā ir ...* utt. – tā ir gramatikas daļa.

2. nodarbībā skolēni mācās, kā nosaukt mājdzīvnieku mazuļus, mājdzīvnieku runas darbību un skaņas (ko katrs saka). Turpina apgūt mācību vielu par lietvārda dzimti un skaitli, veidojot dažādas gramatiskās formas *tas ir ..., tā ir ..., tie ir ..., tās ir ...*, vairāk uzmanības pievēršot daudzskaitļa formu veidošanai.

3. nodarbībā skolēni nostiprina apgūto vārdu krājumu, lasa pasaku, mācās dziesmu. Mācās noteikt un veidot lietvārdu pamazināmās formas.

1. nodarbība

Nodarbības mērķis. Apgūt dažādu dzīvnieku nosaukumus.

Nodarbības uzdevumi:

- nostiprināt prasmi pazīt, nosaukt un raksturot mājdzīvniekus, mājlopus un mājputnus;
- vingrināties frāžu *man patīk ..., man nepatīk ..., tas ir ..., tā ir ..., tie ir ..., tās ir ...* lietošanā;
- iemācīties rotaļu “Vista, vista, gailis, gailis”.

Ievads (5 min.)				
Nr.	Skolotāja darbība	Skolēna darbība	Resursi	Komentāri
1.	Skolotājs atdarina dažādu dzīvnieku skaņas un aicina skolēnus atminēt, par ko būs nodarbība. Skolotājs uz galda izliek dzīvnieku attēlus un dzīvnieku nosaukumus, sajauc tos.	Skolēni atrod katram dzīvnieka attēlam atbilstīgo nosaukumu un noliek zem attēla. Skaļi nosauc visus dzīvniekus.	1. pielikums	

Galvenā daļa (25 min.)				
2.	Skolotājs pastāsta skolēniem, ka visus šos dzīvniekus var iedalīt mājdzīvniekos, mājlopos un mājputnos. Mājdzīvnieki dzīvo mājā. Mājlopi un mājputni dzīvo fermā un dod dažādus pārtikas produktus – pienu, olas, gaļu. Daži arī palīdz darbā, kā, piemēram, zirgs.	Skolēni mēģina sadalīt dzīvniekus šajās trīs grupās. Atbild uz skolotāja jautājumu, kādus produktus cilvēkam dod attiecīgais dzīvnieks. Atbild uz jautājumu, kāds ir šis dzīvnieks. Vai tas tev patīk? Vai tu to esi redzējis dzīvē?	1. pielikums	
3.	Skolotājs parāda filmiņas.	Skolēni skatās un cenšas iegaumēt informāciju.	Mācību filmas Mājdzīvnieki Mājputni	
4.	Skolotājs lasa mīklas – dzīvnieku aprakstus.	Skolēni ceļ roku, ja zina pareizo atbildi.	2. pielikums	Ja skolēni prot rakstīt, viņi var arī atbildes pierakstīt un pēc tam salīdzināt.
5.	Skolotājs paņem dzīvnieku kartītes un apgriež otrādi.	Skolēni pēc kārtas izvelk vienu kartīti un stāsta par dzīvnieku, lietojot frāzes: “Tas ir... Tā ir... Man patīk... Man nepatīk...”, kā arī īpašības vārdus un informāciju, ko atceras no iepriekšējā uzdevuma. Piemēram: <i>Tas ir zirgs. Zirgs ir mājlops. Zirgs ir stiprs. Man patīk zirgs.</i>	1. pielikums	Ja skolēni prot rakstīt, viņi var pildīt uzdevumu arī rakstiski.
Nobeigums (10 min.)				
6.	Skolotājs liek skolēniem paņemt krēslus un salikt tos aplī. Katrs skolēns atkal izvelk vienu dzīvnieka kartīti. Skolotājs izskaidro skolēniem spēli. Viens sāk, sitot ar plaukstām pa ceļgaliem un divreiz atkārtojot sava dzīvnieka vārdu, un divreiz nosaucot kāda cita spēlētāja vārdu: “Vista, vista, gailis, gailis”. Tam, kam ir gailis, ir uzreiz jāturpina: “Gailis, gailis, aita, aita” utt.	Skolēni spēlē spēli un pakāpeniski paātrina tās tempu.		Var spēlēt uz izslēgšanu – ja kāds “aizguļas”, tam ir jāpamet spēle. Ja kāds nosauc dzīvnieku, kas jau ir pametis spēli, tam pašam arī ir jāpamet spēle, kamēr paliek divi uzvarētāji.

2. nodarbība

Nodarbības mērķis. Apgūt dažādu dzīvnieku "ģimeni" un "valodu" latviski.

Nodarbības uzdevumi:

- atkārtot mājdzīvnieku nosaukumus vienskaitlī un iemācīties tos daudzskaitlī;
- iemācīties mājdzīvnieku dažādos nosaukumus vīriešu dzimuma, sieviešu dzimuma dzīvniekiem un to mazuļiem;
- iemācīties, kā latviski atdarina mājdzīvnieku skaņas;
- iemācīties rotaļu "Ko saka govs?"

Ievads (5 min.)				
Nr.	Skolotāja darbība	Skolēna darbība	Resursi	Komentāri
1.	Skolotājs demonstrē video, kurā dzirdamas dzīvnieku balsis, pēc katra dzīvnieka uz mirkli apturot video un aicinot nosaukt redzētos dzīvniekus. Par ko bija šis video? Izvirza stundas uzdevumu iemācīties, kā latviski atdarina dzīvnieku skaņas.	Skolēni saka, kas tas ir, izmantojot frāzes: <i>tas ir...</i> , <i>tā ir...</i> , <i>tie ir...</i> , <i>tās ir...</i> Atbild, ka bija dzirdamas dzīvnieku skaņas.	Video	
Galvenā daļa (30 min.)				
2.	Skolotājs apgriež attēlus otrādi un izskaidro spēles noteikumus. Katram spēlētājam ir jāatver divi attēli. Ja uz abiem ir tas pats dzīvnieks un skolēns pareizi to nosauc – tas ir... (tā ir) – tie ir (tās ir) –, tad viņš var šos attēlus paturēt. Ja nē, tad atkal aizver un turpina nākamais.	Skolēni spēlē <i>memo</i> (atmiņas spēli). Uzvar tas skolēns, kurš savācis pēc iespējas vairāk pāru.	1. un 3. pielikums	
3.	Skolotājs pastāsta, ka daudziem no mājdzīvniekiem citādi sauc mammu, tēti un bērnu. Piemēram, mamma ir vista, tētis – gailis, bet bērns – cālis.	Skolēni skatās filmiņu par dzīvnieku mazuļiem un cenšas iegaumēt vai rakstiski aizpildīt tabulu.	Video	
4.	Skolotājs lasa mīklas – dzīvnieku aprakstus.	Skolēni ceļ roku, ja zina pareizo atbildi.	2. pielikums	Ja skolēni prot rakstīt, viņi var atbildes pierakstīt un pēc tam salīdzināt.

Nobeigums (5 min.)				
5.	Skolotājs ar bērniem atkārto visu dzīvnieku skaņas – cūka rukšķ: “Ruk, ruk!”, vista kladzina: “Ko, ko!” utt.	Skolotājs rāda dzīvnieku attēlus, skolēni atkārto skolotāja atdarinātās dzīvnieku skaņas. Pēc tam skolotājs rāda vai nosauc vienu dzīvnieku un bērniem pašiem ir jāatdarina dzīvnieka skaņa latviski, tad nosauc nākamo utt.	1. pielikums 4. pielikums, 2. tabula	Var arī vienlaicīgi atdarināt dzīvnieku kustības. Kāds no skolēniem var veikt arī skolotāja darbības.

3. nodarbība

Nodarbības mērķis. Apgūt deminutīvus.

Nodarbības uzdevumi:

- atkārtot mājdzīvnieku nosaukumus vienskaitlī, daudzskaitlī un dažādos vārdus mājdzīvnieku vīriešu un sieviešu dzimuma dzīvniekiem un to mazuļiem;
- iemācīties, kā tiek veidotas pamazināmās formas jeb deminutīvi;
- iemācīties dziesmu “Kur tu teci, gailīti mans?”

Ievads (5 min.)				
Nr.	Skolotāja darbība	Skolēna darbība	Resursi	Komentāri
1.	Skolotājs demonstrē video par dzīvniekiem un to mazuļiem bez skaņas. Ja skolēni neatceras, skaņa tiek ieslēgta, atkārto un vēlreiz nosauc redzēto.	Skolēni saka, kas tas ir, izmantojot frāzes: <i>tas ir...</i> , <i>tā ir...</i> , <i>tie ir...</i> , <i>tās ir...</i> Govs mazulis ir teļš, vistas bērnu sauc par cāli utt.	Video 4. pielikums, 1. tabula	
Galvenā daļa (25 min.)				
2.	Skolotājs izskaidro pamazināmās vārdu formas jeb deminutīvus.	Skolēni lasa pasaku “Par brīnum lielo gailī”; ar vienu svītru pasvītro visus dzīvnieku nosaukumus, ar divām svītrām – dzīvnieku nosaukumus – deminutīvus.	5. pielikums	
3.	Skolotājs lūdz aizpildīt tabulu ar deminutīviem – dzīvnieku nosaukumiem.	Skolēni pilda tabulu grupās (kas māc, pieraksta).	6. pielikums	
Nobeigums (10 min.)				
4.	Skolotājs skolēniem māca dziesmu: “Kur tu teci, gailīti mans?” Var izmantot video un izdalīt dziesmas tekstu.	Skolēni iet aplī, dziedādami dziesmu. Piedziedājumā sit plaukstas, pēc tam maina kustības virzienu.	7. pielikums	

Dzīvnieku attēli

VISTA	GAILIS
GOVS	ZIRGS
KAZA	AITA
PĪLE	ZOSS
SUNS	KAČIS
CŪKA	TĪTARS

Mīklas – dzīvnieku apraksti

1. Tas ir mājputns. Tā dēj olas, un tai ir arī garšīga gaļa. Tā neprot lidot un neprot arī peldēt. Tā ir baltā vai brūnā krāsā. Tā knābā graudus.
2. Tas ir mājlops. Tā sniedz mums pienu, no kura gatavojam sviestu, sieru, krējumu un saldējumu. Tā ir liela. Tā var būt brūna vai raiba. Tā ēd zāli.
3. Tas ir mājlops. To audzē gaļai, no kuras gatavojam kotletes. Tā ir rozā krāsā. Tai ir šņukurs. Tā ēd visus ēdienu atlikumus.
4. Tas ir mājdzīvnieks. Tas rej un sargā māju. Tas ir cilvēka labākais draugs. Tam ir mīksts kažoks. Kad ir priecīgs, tas luncina asti.
5. Tas ir mājlops. Tas ir liels un stiprs. Tas ir cilvēka palīgs. Tas bija galvenais cilvēka transporta līdzeklis, pirms parādījās mašīnas. Tas ēd sienu un ābolus.
6. Tas ir mājdzīvnieks. Tas ķer peles. Tam garšo piens. Kad ir laimīgs, tas maļ dzirnaviņas jeb murrā.
7. Tas ir mājlops. Tai ir mīksta vilna, no kuras var adīt zeķes, cepures un džemperus. Tā ēd zāli. Tā parasti ir balta, bet var būt arī melna. Tā blēj.
8. Tas ir mājputns. Tas ir diezgan liels un smags. Tas neprot lidot. Tas ir melns, un tam ir sarkana gaļīga bārda.
9. Tas ir mājputns. Tā māc peldēt. Tā dēj olas. Tai ir plats dzeltens knābis. Tā pēkšķ: pēk, pēk!
10. Tas ir mājputns. Tai ir garš kakls. Tai ir skaistas baltas spalvas un mīkstas dūnas, ar kurām pilda spilvenus un segas. Tās saka: gā, gā, gā!

Dzīvnieku attēli

1. tabula

Mamma	Tētis	Bērns
Cūka		
Govs		
	Zirgs	
Kaza		
Aita		
	Runcis	
	Suns	
Vista		
Zoss		
Pīle		
	Tītars	

2. tabula

Mājdzīvnieku valoda

Mājdzīvnieks	Kā runā	Skaņas
Cūka	Rukšķ, kviec	Ruk, ruk; kvī, kvī
Govs	Mauj	
Zirgs		Īīīā; brrrr
	Mēkšķ	Mē, mē
Aita	Blēj	
	Ņaud, murrā	Ņau, ņau; mrrrr
Suns	Rej, smilkst, kauc, rūc	
Vista		Kluk, kluk; ko, ko
	Dzied	Kikerigū
Cālis, zoslēns, pīlēns	Čiepst	
Zoss		Gā, gā
Pīle	Pēkšķ	
	Buldurē	Bulbulbul-lurlurlur

2. tabula (paraugs)

Mājdzīvnieks	Kā runā	Skaņas
Cūka	Rukšķ, kviec	Ruk, ruk; kvī, kvī
Govs	Mauj	Mū, mū
Zirgs	Zviedz, bubina	Īīā; brrrr
Kaza	Mēkšķ	Mē, mē
Aita	Blēj	Bē, bē
Kaķis	Ņaud, murrā	Ņau, ņau; mrrrr
Suns	Rej, smilkst, kauc, rūc	Vau, vau
Vista	Klukst, kladzina	Kluk, kluk; ko, ko
Gailis	Dzied	Kikerigū
Cālis, zoslēns, pīlēns	Čiepst	Čiep, čiep
Zoss	Gāgina	Gā, gā
Pīle	Pēkšķ	Pēk, pēk
Tītars	Buldurē	Bulbulbul-lurlurlur

Par brīnum lielo gaili

Latviešu tautas pasaka

Viens zemnieks tur gaili, bet nemaz nedod viņam ēst. Reiz gailis saņemas un iet pats ēst meklēt. Uz ceļa gailis satiek lāci. Lācis prasa: "Gailīti, kur tu iesi?" "Ko tu gribi? Esmu izsalcis, nāci, es tevi aprīšu!" Un gailis aprijis lāci. Pēc brīža satiek vilku. Vilks prasa: "Gailīti, kur tu iesi?" "Ko tu gribi? Esmu izsalcis, nāci, es tevi aprīšu!" Un gailis aprijis vilku. Pēc brīža satiek lapsu. Lapsa prasa: "Gailīti, kur tu iesi?" "Ko tu gribi? Esmu izsalcis, nāci, es tevi aprīšu!" Un gailis aprijis lapsu. Nu gailis noiet uz muižu, uzlaižas kunga jumta galā un dzied: "Es to kungu izpostīšu; es to kungu izpostīšu!" Kungs dusmās liek gaili pie zirgiem ievest, lai samītu. Bet zirgu stallī gailis iedziedas: "Ķikerikū! Lāci, nu tev laiks!"

Tūliņ lācis izsprāgst no gaiļa un apēd visus zirgus. Kungs sadusmojas un liek gaili pie vēršiem iesviest, lai nobadītu. Bet vēršu kūtī gailis iedziedas: "Ķikerikū! Vilciņ, nu tev laiks." Tūliņ vilks izsprāgst no gaiļa un apēd visus vēršus. Kungs sadusmojas un liek gaili pie zosīm iesviest, lai zostēviņi noknābtu. Bet zosu kūtenē gailis iedziedas: "Ķikerikū! Lapsiņa, nu tev laiks!" Tūliņ lapsa izsprāgst no gaiļa un apēd visas zosis. Kungs dusmās liek gaili akā iesviest, lai noslīktu. Bet gailis izdzer visu ūdeni un nenoslīkst vis. Kungs dusmās liek gaili cept.

Bet gailis iedziedas: "Ķikerikū! Ūdentiņ, nu tev laiks!" Tūliņ ūdens no gaiļa ārā un apdzēš visu uguni, ka nekur cept. Kungs dusmās liek gaili iesviest naudas kastē. Bet gailis aprij visu naudu, aizlaižas pie pirtnieka un dzied: "Ķikerikū! Naudiņ, nu tev laiks!" Tūliņ visa nauda izbirst no gaiļa un sabirst pirtnieka istabiņā. Pirtnieks nu bij bagāts vīrs un kopa gaili labi jo labi.

(Pēc: Fr. Mūrnieks Kroņa Lejas Kurmos.

Pieejams: <https://pasakas.eu/par-brinum-lielo-gaili-3>)

**Uzrakstiet pamazināmo formu minētajiem
dzīvniekiem un pareizi sagrupējiet:
*aita, kaza, cālis, zoss, suns, kaķis, cūka, tītars,
runcis, auns, lācis, vilks, lapsa, jērs.***

Sieviešu dzimte		Vīriešu dzimte	
Vista	Vistiņa	Zirgs	Zirdziņš
Pīle	Pīlīte	Teļš	Teliņš
Govs	Gotiņa	Gailis	Gailītis

Kur tu teci, gailīti mans?

Kur tu teci, kur tu teci, gailīti mans?
Kur tu teci, kur tu teci, gailīti mans?
No rītiņa agrumā, no rītiņa agrumā.

Ciemā teku, ciemā teku meitas celt.
Ciemā teku, ciemā teku meitas celt.
No rītiņa agrumā, no rītiņa agrumā.

Ietecēju, ietecēju sētiņā,
Ietecēju, ietecēju sētiņā,
Trīs reizītes nodziedāj,
Trīs reizītes nodziedāj.

Celies, mana, celies, mana līgaviņ,
Celies, mana, celies, mana līgaviņ,
Jau gailītis nodziedāj, jau gailītis nodziedāj.

Necelšosi, necelšosi, miedziņš nāk,
Necelšosi, necelšosi, miedziņš nāk,
No rītiņa agrumā, no rītiņa agrumā.

Kur tu teci, kur tu teci, gailīti mans?
Kur tu teci, kur tu teci, gailīti mans?
No rītiņa agrumā, no rītiņa agrumā.

Video: https://www.youtube.com/watch?v=p_1EY0lU4MA

Karaoke: <https://www.youtube.com/watch?v=plwipzPeYlA>

1.2. Es un daba. Gājputni un nometnieki

Trīs nodarbības par tematu “Es un daba. Gājputni un nometnieki” 6-8 gadus veciem diasporas bērniem ar dažādu zināšanu līmeni.

Nodarbībās skolēni gan iegūst zināšanas par putniem, to dzīvesveidu, gan mērķtiecīgi papildina vārdu krājumu, gan arī apgūst gramatikas jautājumus.

Vārdu krājuma papildināšanai mērķtiecīgi atlasīti gan lietvārdi – putnu nosaukumi, gan citi ar putnu dzīvi saistīti lietvārdi, gan īpašības vārdi, gan darbības vārdi. Tādējādi skolēni var ne tikai nosaukt putnus, bet veidot arī teikumus un stāstījumu.

Gramatikas jautājumi: apgūst prasmi lietot vietniekvārdus, saistot tos ar sieviešu un vīriešu dzimtes lietvārdiem vienskaitlī un daudzskaitlī: *tas ir..., tā ir..., tie ir..., tās ir...* Skolēni mācās uz jautājumiem atbildēt ar apstiprinājumu vai noliegumu, lietot īpašības vārdus. Skolēni, cenšoties nosaukt, kur putni dzīvo, mācās lietot atbilstīgas lietvārdu formas, piem., *mežs – mežā*, tās skolēniem nav jāveido pašiem, lietvārdi jau ir doti.

Sasniedzamais rezultāts

1. Atkārto un saprot ar tematu saistītus vārdus: *vārna, dzērve, gulbis, dzeguze, strazds, pūce, lakstīgala, zvīrbulis, stārķis, pīle, bezdelīga, dzenis, zīlīte, ligzda, ola, gājputns, nometnieks, lidot, mazs, liels, īss, garš, cālis, silts, auksts, pavasaris, ziema, mežs, purvs, pļava, ūdens*.
2. Prot lietot vietniekvārdus, saistot tos ar sieviešu, vīriešu dzimtes lietvārdiem vienskaitlī un daudzskaitlī: *tas ir..., tā ir..., tie ir..., tās ir ...*
3. Prot atbildēt uz jautājumiem ar apstiprinājumu *jā* vai noliegumu *nē*: Vai tas ir...? Vai tā ir...? Vai tie ir...? Vai tās ir...?
4. Atbild uz jautājumiem par putniem un to dzīves ritmu.
5. Uztver stāstījumu par putniem.
6. Stāsta par putniem: *tas ir..., tā ir..., tas dzīvo...; tas perē olas (kur?)...*

1. nodarbība

Nodarbības uzdevumi:

- iepazīstināt skolēnus ar Latvijas putniem;
- paplašināt vārdu krājumu;
- prast atbildēt uz jautājumiem ar apstiprinājumu *jā* vai noliegumu *nē*: Vai tas ir...? Vai tā ir...? Vai tie ir...? Vai tās ir...?

1. uzdevums. Paplašināt vārdu krājumu.

Sniegt informāciju, kas ir gājputns un nometnieks. Sagatavot kartītes ar putnu attēliem: DZEGUZE, ZVIRBULIS, STĀRĶIS, MEŽA PĪLE, DZĒRVE, STRAZDS, GULBIS, BEZDELĪGA, PŪCE, DZENIS, LAKSTĪGALA, ZĪLĪTE, VĀRNA. Skolotāja sniedz informāciju par katru no putniem. Diskutē par to, kur putni dzīvo, ko ēd, kā izskatās. Atkārto vai mācās putnu ķermeņa daļas – GALVA, KNĀBIS, SPĀRNI, KĀJAS, SPALVAS (LIDSPALVAS, DŪNAS, SEGSPALVAS, STŪRSPALVAS).

2. uzdevums.

Pilnveidot rakstīšanas prasmes, atkārtot putnu nosaukumus.
Aizpildīt vārdu režģi ar putnu nosaukumiem (*metodiskais norādījums: bērniem, kuriem ir labas latviešu valodas zināšanas, uzdevumu dod bez apakšā norādītajiem putnu nosaukumiem*).

		E	G		Z				
	V	I		B			I	S	
	T	Ā		Ķ		S			
	Ī		E						
S		R			D				
	U		B		S				
B			D			Ī		A	
	Ū								
	Z	E		I	S				
L			S		Ī	G		L	A
	Ī		Ī		E				
V		R		A					
D	Z		R		E				

VĀRNA, DZĒRVE, GULBIS, DZEGUZE, STRAZDS, PŪCE, LAKSTĪGALA, ZVIRBULIS, STĀRĶIS, PĪLE, BEZDELĪGA, DZENIS, ZĪLĪTE.

3. uzdevums.

Iepazīt putnu balsis. Mācīties: *tas ir...*, *tā ir...*
Pēc audio ieraksta atskaņošanas par zināmajiem putniem skolēni min, kura balss kuram putnam pieder. Metodiskie norādījumi: lietot pilnus teikumus ar vietniekvārdiem *tas*, *tā*. (*Tas ir strazds. Tā ir dzeguze.*)

Pieejams: http://www.putni.lv/index_balsis.htm

Mājas darbs: iemācīties V. Atāla "Putniņu dziesmu" no galvas.

Valdis Atāls

Putniņu dziesma

Visiem maziem putniņiem dziedāt māca,
Man kā mazam putniņam nesanāca.

Vang-vang, vang vang vang,
Vang-vang, vang vang vang,

Visiem maziem putniņiem knābīši vaļā,
Es par maziem putniņiem dziedu vēl skaļāk.

Tad, kad mazi putniņi skaisti dzied,
Turu savu dziesmu un muti ciet.

2. nodarbība

Nodarbības uzdevumi: atkārtot iemācītos vārdus, paplašināt vārdu krājumu, nostiprināt lasīšanas prasmes.

1. uzdevums. Atkārtot un papildināt zināšanas par putniem. Attīstīt klausīšanās, lasīšanas un runāšanas prasmes. Paplašināt vārdu krājumu.

Izdalīt skolēniem informatīvās lapas ar putna attēlu (vienu gājputnu un vienu nometnieku, katram skolēnam putni ir atšķirīgi), nosaukumu un īsu informāciju par putna dzīvi (1.-4. pielikums): putna nosaukums, izskats, gājputns vai nometnieks, ligzdošana, olu dēšana, uzvedība.

Skolēni, kuri prot lasīt, izlasa tekstu un pastāsta par saviem putniem pārējiem skolēniem. Savukārt tiem, kuri neprot lasīt, skolotāja sniedz īsu informāciju. Skolēni klasei pastāsta par saviem putniem.

2. uzdevums. Darbs ar tekstu, lasīšanas prasmju veicināšana.

Pēc iepriekšējā uzdevuma – putna apraksta – skolēni atrod saviem putniem atbilstīgus attēlus ar pieauguša putna attēlu, olām, ligzdu, knābi, dzīvesvietu, cālīti (1.-4. pielikums). Skolēni izveido savu putnu grāmatiņu, kurā ielīmē un īsi apraksta:

- pieaugušu putnu (norāda, vai tas ir nometnieks vai gājputns);
- karti, atzīmējot vietu, kur konkrētais putns dzīvo vasarā un ziemā;
- vietas attēlu, kurā putns visbiežāk uzturas (mežs, purvs, ūdens, cilvēka tuvumā);
- ligzdu ar olām;
- putna cālīti.

Mājas darbs: atrast informāciju par vēl kādu putnu, kura nav grāmatiņā, un pēc parauga papildināt grāmatiņu ar vēl diviem putniem.

3. nodarbība

Nodarbības uzdevumi: nostiprināt zināšanas un vārdu krājumu par dabu un putniem.

Nodarbība tiek organizēta kopā ar vecākiem parkā, kurā var sastapt dažādus putnus.

1. uzdevums. Nostiprināt vārdu krājumu par putniem, attīstīt runāšanas un klausīšanās prasmes.

Skolēni prezentē klasesbiedriem iepriekšējās nodarbības mājas darbu. *Tas ir..., tas dzīvo..., tas ligzdo..., tas perē..., cālī ir...*

2. uzdevums. Nostiprināt prasmi uzdot jautājumus: *Kur tas dzīvo? Ko viņš ēd? Vai tas ir...(gājputns, nometnieks, liels, mazs)? Kādā krāsā? Vai tam ir...?*

Spēle "Mēmais šovs". Skolēnam uz muguras piestiprina putna attēlu ar viņam jau zināmajiem putniem DZEGUZE, ZVIRBULIS, STĀRĶIS, MEŽA PĪLE, DZĒRVE, STRAZDS, GULBIS, BEZDELĪGA, PŪCE, DZENIS, LAKSTĪGALA, ZĪLĪTE, VĀRNA. Skolēns uzdod jautājumus, grupas biedriem ir jāuzmin, kas viņam uz muguras ir piestiprināts.

3. uzdevums. Attīstīt runas prasmes.

Individuāls darbs kopā ar vecākiem. Skolēniem tiek izdalītas lapas. Pastaigas laikā tiek fotografēti un pierakstīti ievērotie putni. Pastaigas beigās skolēni stāsta par ievērotajiem putniem un kopā ar vecākiem tiek diskutēts, vai tie ir sastopami arī Latvijā.

DZEGUZE

IZSKATS. Pelēka vai rūsganpelēka, vēders gaišs ar tumši pelēkām svītrām, smailiem spārniem un garu asti, dzeltenās kājas ir īsas, arī knābja pamatne un āda ap acīm ir dzeltena.

NOMETNIEKS VAI GĀJPUTNS? Gājputns.

KUR DZĪVO? Mežā.

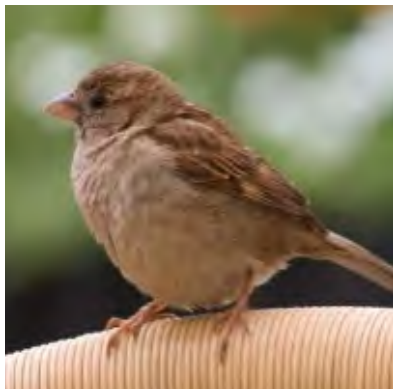
KUR ZIEMO? Āfrikas dienvidos.

KUR PERĒ OLAS? Mazu putniņu ligzdās, jo pati ligzdu netaisa.

IECIENĪTĀKAIS ĒDIENS. Lieli kukaiņi, kāpuri, zirnekļi, sliekas, gliemeži, mazas vardītes, ogas, sēklas, pumpuri.

OLAS. Dēj olas noteiktu putnu sugu ligzdās, attiecīga ir arī olu krāsa: zilas, pelēkraibas, raibas uz gaiša pamata.

ZVIRBULIS

IZSKATS. Brūns vai pelēkbrūns.

NOMETNIEKS VAI Nometnieks.
GĀJPUTNS?

KUR DZĪVO? Cilvēku tuvumā un mežā.

KUR ZIEMO? Ligzdošanas vietā.

KUR PERĒ OLAS? Ligzdā, kas uzbūvēta sienas iedobumā,
pažobelē, bēniņos, koka dobumā vai krūmos.

IECIENĪTĀKAIS Sēklas.
ĒDIENS.

OLAS. Raibas.

STĀRĶIS

IZSKATS. Liels putns ar garām sarkanām kājām un knābi. Balts ar melniem spārnu galiem.

NOMETNIEKS VAI GĀJPUTNS?
GĀJPUTNS?

KUR DZĪVO? Cilvēku tuvumā un pļavā.

KUR ZIEMO? Āfrikas dienvidos un Indijā.

KUR PERĒ OLAS? Ligzdas ierīko cilvēku mītņu tuvumā. Labprāt izmanto cilvēka palīdzību – mākslīgus ligzdu pamatus. Ligzdas būvē arī uz elektrības stabiem, vecu koku galotnēm.

IECIENĪTĀKAIS ĒDIENS. Stārķis ir gaļēdājs. Tas ēd peles, kurmjus, vārdes, čūskas, ķirzakas, zivtiņas.

OLAS. Netīri baltā krāsā.

MEŽA PĪLE

IZSKATS. Tēviņam galva un kakls ir zaļi melns, ap kakla lejasdaļu ir balts gredzens. Pavēdere un spārnu apakšdaļa ir gandrīz balta, arī astes malējās lidspalvas ir baltas. Krūtis sarkanbrūnas, mugura un spārnu augšpuse tumši pelēkbrūna ar raibumiem. Knābis oranždzeltens ar melnu galu. Kājas koši oranžas. Mātīte visu gadu ir brūni raiba. Knābis un kājas tai ir tumši brūnas.

NOMETNIEKS VAI GĀJPUTNS? Nometnieks vai daļēji migrējoša.

KUR DZĪVO? Dažādu ūdenstilpju tuvumā, tās var būt gan upes, gan ezeri, gan dīķi.

KUR ZIEMO? Pārziemo vietās, kur atrodami neaizsaluši ūdeņi.

KUR PERĒ OLAS? Ligzda tiek vīta uz zemes, ieslēpta zālēs un krūmos. Reizēm ligzda ir diezgan tālu no ūdenstilpes.

IECIENĪTĀKAIS ĒDIENS. Augu lapiņas, pumpuri, asni, ūdensaugu dzinumi, vaboles, gliemeži, tārpi, vārdes, zivtiņas.

OLAS. Brūngani baltas.

DZĒRVE

IZSKATS. Gaiši pelēka, bet galvas un kakla ornamenti kontrastains – melna piere, sarkana galvas virsa, balti vaigu laukumi, kas sākas aiz acs un beidzas uz kakla aizmugurē. Liels, graciozs putns garām kājām un kaklu, bet ļoti īsu asti.

NOMETNIEKS VAI GĀJPUTNS? Gājputns.

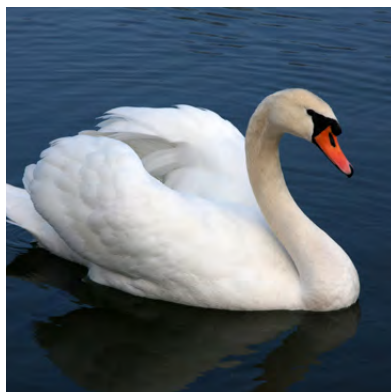
KUR DZĪVO? Plašos zāļu vai sūnu purvos, purvainās ezera piekrastēs, mitros mežos.

KUR ZIEMO? Dienvideiropā un Āfrikā.

KUR PERĒ OLAS? Ligzda ir ļoti sekla, sausiem augiem izklāta zemes iedobe.

IECIENĪTĀKAIS ĒDIENS. Kukaiņi (spāres), abinieki, rāpuļi, dažādas ogas (īpaši dzērvenes), graudi.

OLAS. Zaļganbrūni raibas olas.

GULBIS

IZSKATS. Balts ar melnām kājām, sārtu knābi. Vieni no lielākajiem lidojošiem putniem pasaulē. Ir garāki par 1,5 metriem un sver vairāk nekā 15 kg. Lai arī putniem parasti nav zobu, gulbji ir izņēmums. Tiem ir nelieli, robaini "zobi" kā daļa no knābja, kurus tie lieto zivju satveršanai.

NOMETNIEKS VAI GĀJPUTNS? Nometnieks vai daļēji migrējošs.

KUR DZĪVO? Dažādu ūdenstilpju tuvumā, tās var būt gan upes, gan ezeri, gan dīķi.

KUR ZIEMO? Aukstās ziemās pārziemo Vācijā, it īpaši Elbas krastos, kā arī Vācijas un Polijas robežupes Oderas krastos.

KUR PERĒ OLAS? Ligzdu būvē uz zemes ūdens tuvumā. Tā ir apmēram vienu metru plata.

IECIENĪTĀKAIS ĒDIENS. Ūdens augu saknes, augu stiebri un lapas.

OLAS. Baltas.

BEZDELĪGA

IZSKATS. Slaida un pielāgota ātrai lidošanai, ar gariem, smailiem spārniem, īsu knābi. Garajā astē ir 12 spalvas. Astes forma ir dziļi šķelta. Putni ir melnā vai tumši zaļā krāsā augšpusē un baltā vai rudā krāsā no apakšas.

NOMETNIEKS VAI GĀJPUTNS? Gājputns.

KUR DZĪVO? Mežā.

KUR ZIEMO? Dienvidu puslodē: Āfrikā uz dienvidiem no Sahāras tuksneša, Dienvidāzijā, Austrālijas ziemeļos un Dienvidamerikā.

KUR PERĒ OLAS? Būvē dubļu ligzdas vai ligzdo piemeklētās alās, piemēram, dzeņa pamestos dobumos. Bet citas augsnē alas izrok pašas, piemēram, upju stāvkrastos.

IECIENĪTĀKAIS ĒDIENS. Kukaiņi.

OLAS. Visbiežāk ir baltas, bet dažām sugām olas ir ar raibumiņiem.

PŪCE

IZSKATS. Vidēji liels, masīvi veidots tumši rūsganbrūns vai gaiši pelēks putns. Meža pūcei ir liela galva bez ausu pušķiem un lielas, tumši brūnas vai melnas acis, knābis bāli pelēks.

NOMETNIEKS VAI GĀJPUTNS? Nometnieks.

KUR DZĪVO? Mežos, bet arī parkos, alejās, kapsētās, pat pilsētās – jebkurā vietā, kur pieejami koki ar pietiekami lieliem dobumiem ligzdošanai un barībai.

KUR ZIEMO? Mežā.

KUR PERĒ OLAS? Ligzdu nevij, olas dēj koka dobumā.

IECIENĪTĀKAIS ĒDIENS. Grauzēji, putni, mazi dzīvnieciņi.

OLAS. Spīdīgas, baltas olas.

STRAZDS

IZSKATS. Apspalvojums ir melns ar tonētu spīdumu, kas ir zaļā vai purpura krāsā. Tam ir nelieli, gaiši raibumiņi, kas izceļas īpaši ziemas laikā. Tēviņiem raibumu ir mazāk nekā mātītēm. Knābis konisks ar asu galu; vasarā mātītēm tas ir dzeltens, tēviņiem dzeltens ar zilganpelēku pamatni.

NOMETNIEKS VAI GĀJPUTNS? Gājputns.

KUR DZĪVO? Ir labi piemērojies dzīvei gan pilsētās, gan laukos.

KUR ZIEMO? Ibērijā un Ziemeļāfrikā.

KUR PERĒ OLAS? Ligzdas visbiežāk tiek būvētas koku dobumos, ēku konstrukciju nišās vai cilvēku veidotos putnu būros. Ligzda tiek veidota no sausas zāles, zariņiem un izklāta ar spalviņām, vilnu vai mīkstām lapiņām.

IECIENĪTĀKAIS ĒDIENS. Dažādi kukaiņi, ieskaitot tauriņu kāpurus, naktstauriņus, sienāžus, zirnekļus. Labprāt barojas arī ar graudiem, sēklām, augļiem, ziedu nektāru un cilvēku atkritumiem.

OLAS. Mazas, ovālas, gaiši zilas (reizēm baltas) oliņas.

DZENIS

IZSKATS. Apspalvojums ir melni-balti raibs, ar sarkanām zemastes spalvām. Uz pleciem tam ir lieli, balti laukumi un melna galvas virsa ar baltu pieri. Tēviņiem pakausis ir sarkans, bet mātītēm tas ir melns. Uz baltās sejas izceļas ūsām līdzīga melna josla. Dzenim ir zaļganpelēkas kājas, pelēks knābis un sarkanas acis.

NOMETNIEKS VAI GĀJPUTNS? Nometnieks.

KUR DZĪVO? Dažādos mežos, parkos un kapsētās, ziemā biežāk skujkoku mežos.

KUR ZIEMO? Mežā.

KUR PERĒ OLAS? Koka dobumā.

IECIENĪTĀKAIS ĒDIENS. Kukaiņi – koksngrauži, mizgrauži, krāšņvaboles, skudras –, skujkoku sēklas, rieksti, augļi, ogas.

OLAS. Baltas olas.

LAKSTĪGALA

IZSKATS. Neliela auguma dziedātājputns ar neuzkrītošu, pelēkbrūnu apspalvojumu. Toties lakstīgalas dziesma tiek uzskatīta par vienu no skaistākajām putnu dziesmām pasaulē.

NOMETNIEKS VAI GĀJPUTNS? Gājputns.

KUR DZĪVO? Lapukoku vai jauktu koku mežos ar biezu pamežu un biezās krūmājos, kas parasti atrodas kādas ūdenstilpes tuvumā.

KUR ZIEMO? Āfrikas austrumos un dienvidaustrumos.

KUR PERĒ OLAS? Ligzda parasti atrodas uz zemes, paslēpta starp kritušiem kokiem un to zariem, koku saknēm vai vienkārši trūdošu lapu paklājā. Tā parasti uzcelta labi noēnotā vietā. Ligzdai ir bļodveida forma, kas veidota no sausas zāles, lapām un augu stiebriem. Iekšpuse izklāta ar smalkākiem un mīkstākiem materiāliem, piemēram, matiem, vilnu.

IECIENĪTĀKAIS ĒDIENS. Posmkāji un kukaiņi, reizēm tā barojas arī ar augļiem.

OLAS. Pelēkzilā vai olīvzaļā krāsā ar dažiem sarkanbrūniem raibumiņiem.

ZĪLĪTE

IZSKATS. Tai ir melna galva un balti vaigi, krūtis un vēders dzeltens, pār kuru stiepjas melna svītra. Mugura lielajai zīlītei ir olīvzaļa, spārni tēraudzili, tumši, ar baltu šķērssvītru. Arī aste tai ir tēraudzila.

NOMETNIEKS VAI GĀJPUTNS? Nometnieks.

KUR DZĪVO? Dažādu tipu mežos, biežāk ar lapu koku piejaukumu, parkos, dārzos, apdzīvotās vietās, pilsētas ieskaitot.

KUR ZIEMO? Ziemā zīlītes ziemo būrīšos, koku dobumos, pat skursteņos un māju pieliekamajos, ja izdodas tādos iekļūt.

KUR PERĒ OLAS? Ligzdo koku dobumos, putnu būrīšos un citās apslēptās vietās, piemēram, žogu metāla stabos vai pastkastītēs. Ligzda veidota no dzīvnieku vilnas, sausas zāles un sūnām.

IECIENĪTĀKAIS ĒDIENS. Kukaiņi un to kāpuri, ziemā eļļainas sēkliņas un ogas.

OLAS. Rožainas vai baltas olas, kas klātas ar sīkiem sarkanbrūniem plankumiņiem.

VĀRNA

IZSKATS. Pelēkajām vārnām ar melnajām spalvām ir raksturīgs metālisks spīdums. Izņemot galvas, pakakles, spārnu, astes un cisku apspalvojumu, kas ir melns, pārējais apspalvojums ir pelnu pelēks. Knābis un kājas ir melnas, acis tumši brūnas.

NOMETNIEKS VAI GĀJPUTNS? Nometnieks.

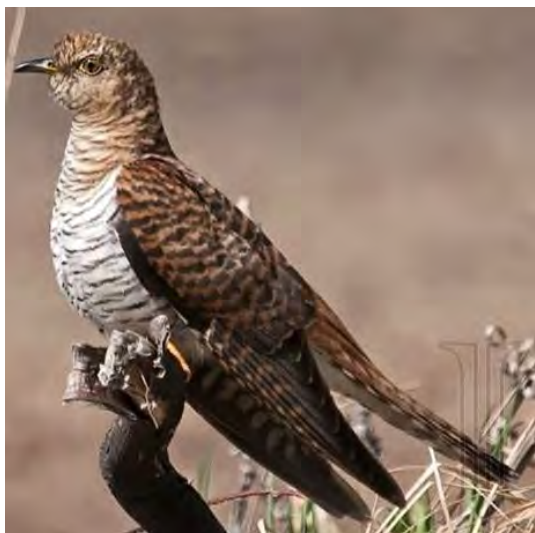
KUR DZĪVO? Cilvēku tuvumā.

KUR ZIEMO? Cilvēku tuvumā.

KUR PERĒ OLAS? Ligzdo gan skuju, gan lapu kokos, pat atsevišķos kokos lauku vidū vai uz klinšu, ēku dzegām. Ļoti reti ligzda tiek iekārtota tuvu zemei. Tai patīk ligzdai vietu piemeklēt nelielā mežā, parkā vai dārzā. Ligzda ir masīva, vīta no paresniem koku zariem, reizēm ligzdā tiek ievīti dzīvnieku kauli un stieples.

IECIENĪTĀKAIS ĒDIENS. Ēd visu, ko var atrast: bezmugurkaulniekus, mazus dzīvniekus un putnus, barojas ar maitu, graudiem, augļiem un citu putnu olām. Piekrastes vārnas barojas ar krabjiem, zivīm un gliemjiem.

OLAS. Gaiši zilas ar brūniem raibumiņiem.

DZEGUZE

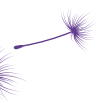

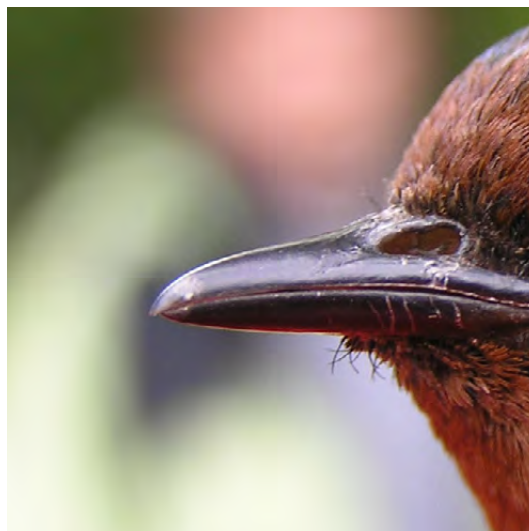
STĀRKIS

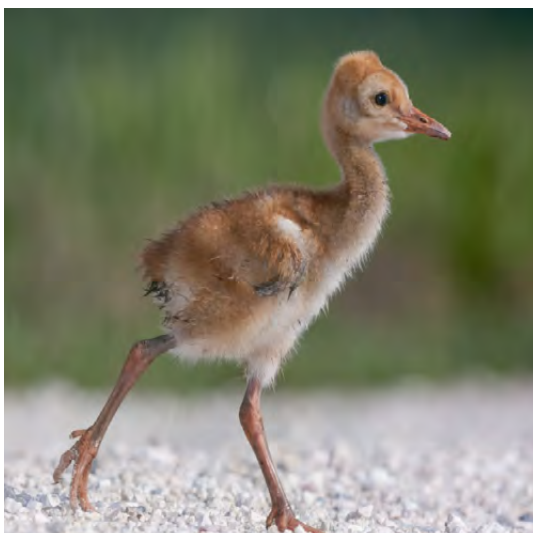
ZVIRBULIS

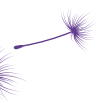

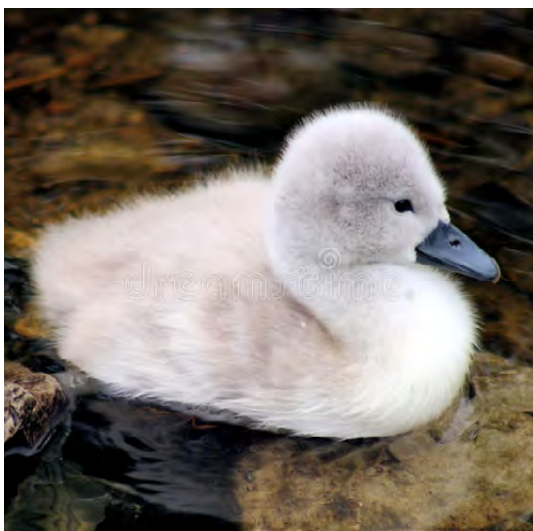
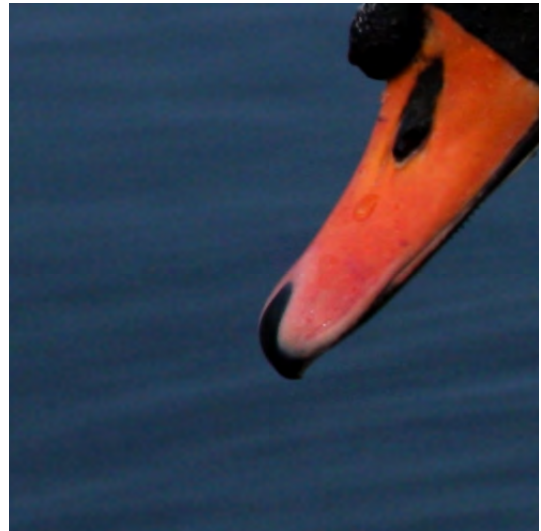
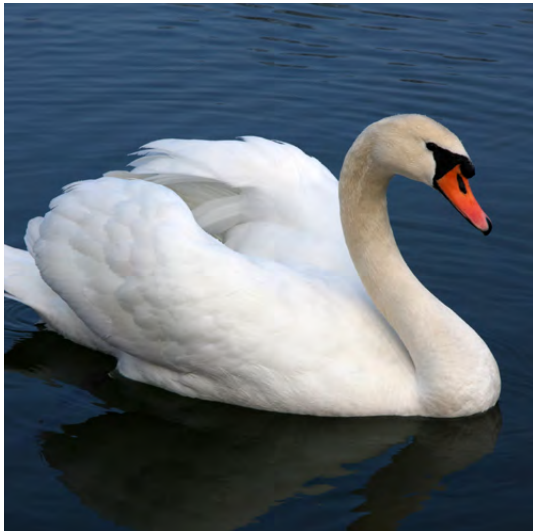
BEZDELĪGA

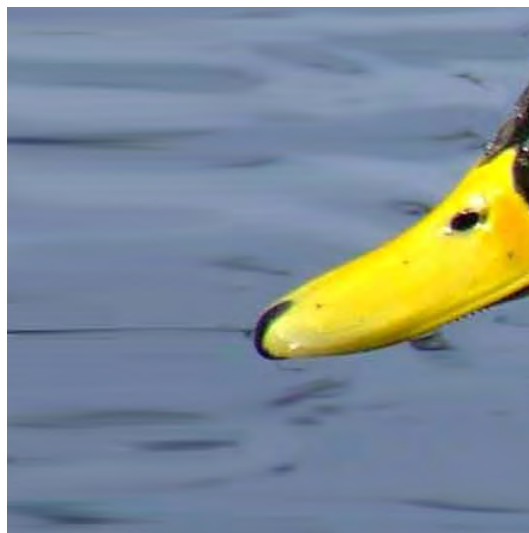
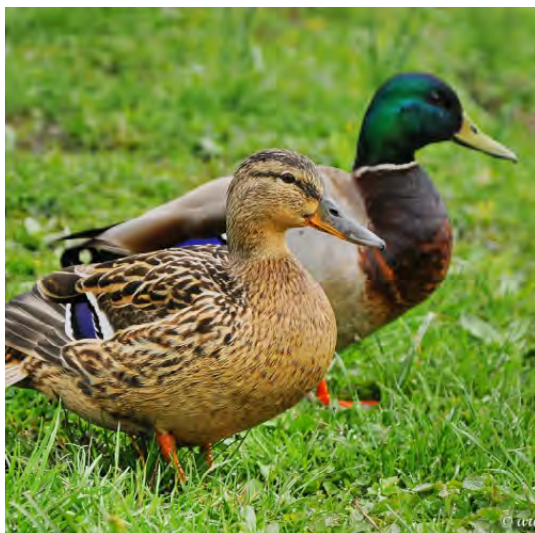
DZĒRVE

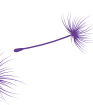

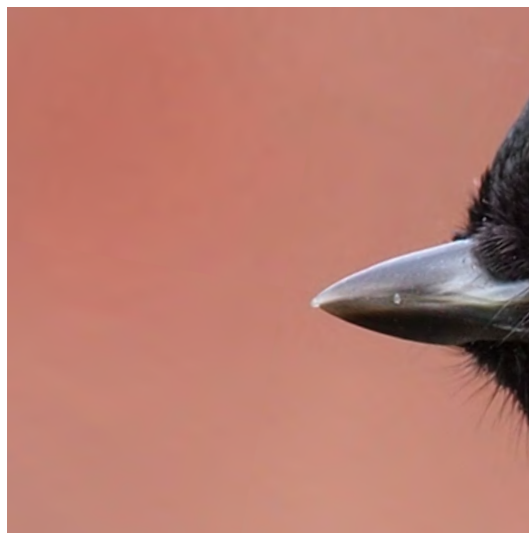
GULBIS

PĪLE

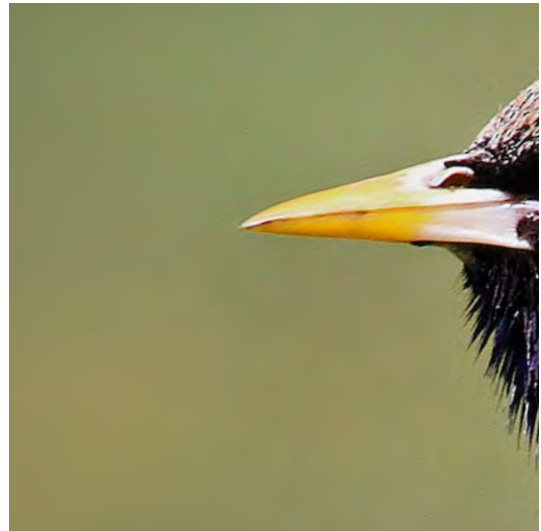
ZĪLĪTE

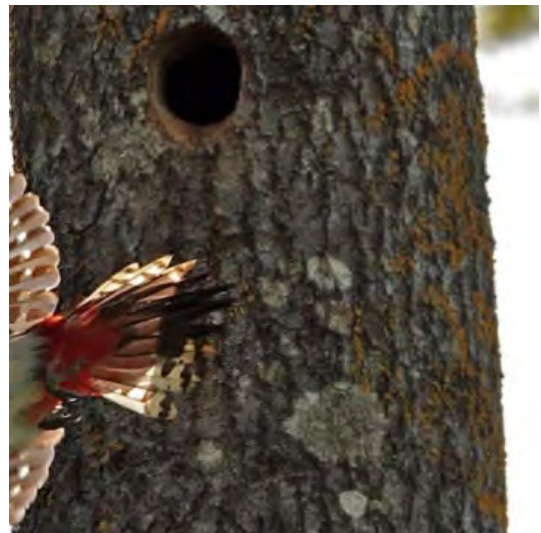
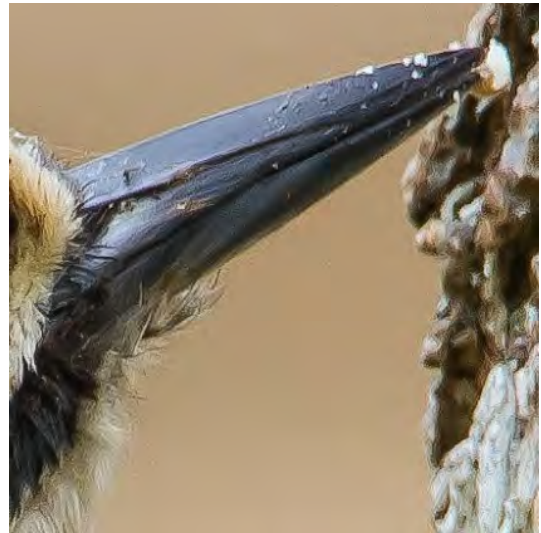

LAKSTĪGALA

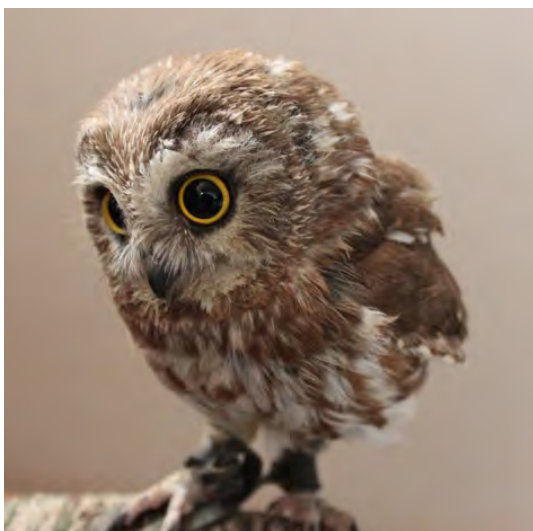

STRAZDS

DZENIS

PŪCE

VĀRNA

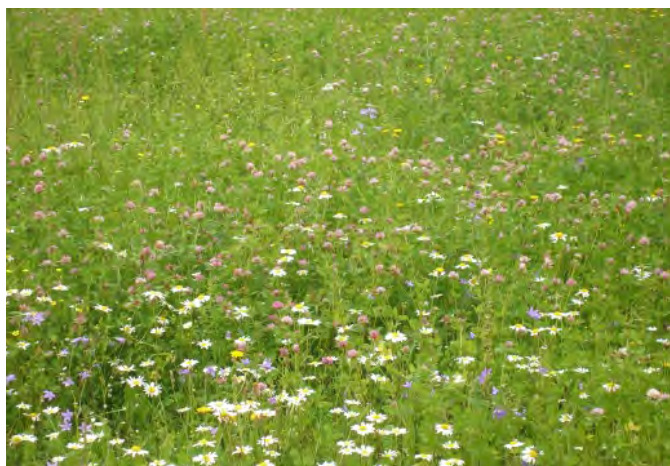
Putnu uzturēšanās vietas

Mežā

Purvā

Pļavā

Ūdenstilpju tuvumā

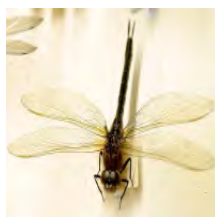
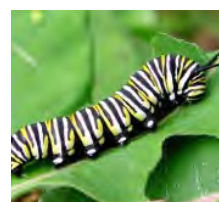
Cilvēku tuvumā

Gājputni ceļo

Iezīmē gājputnu ceļu un iekrāso vietu, kur tie pārziemo!

Putnu ēdienkarte

1.3. Laiks, laika apstākļi, pāreja no ziemas uz pavasari

Nodarbībā skolēni vienlaikus apgūst gan zināšanas par laiku, laika apstākļiem, gadalaiku maiņu un citiem jautājumiem, gan arī aktualizē dažādus gramatikas jautājumus, piem., datuma rakstību, kārtas skaitļa vārdus, lietvārdu akuzatīva formu, īpašības vārdu salīdzināmās pakāpes. Skolēniem ir iespēja arī papildināt vārdu krājumu atbilstīgi tematam.

Nodarbības materiālā pie katras darbības, uzdevuma norādīts, ko skolēni apgūst no gramatikas, vai uzdevuma mērķis ir papildināt vārdu krājumu vai attīstīt kādu valoddarbības veidu – klausīšanos, rakstīšanu u.c.

Nodarbības gaita

- Nodarbības sākumā rakstām uz tāfeles un burtnīcās nodarbības datumu un mēnesi. Pārrunājam:
 - kurš bija iepriekšējais mēnesis un kurš būs nākamais,
 - kā latviski pieraksta un izrunā gadu, mēnesi, datumu,
 - kurš gadalaiks ir šobrīd.

Gramatika: datuma formāts, punkts aiz kārtas skaitļa vārdiem. Rakstītprasme. Vārdu krājums.

- Zīmējam māju ar četriem stāviem, katrā stāvā *dzīvo* savs gadalaiks. Mājas stāvus numurējam. Skolēni apgūst kārtas skaitļa vārdus. Skolotāja nosauc dažādas parādības vai darbības, piemēram, saule, sniegvārs, sēnes, sniegpulkstenītes u. tml., skolēni tās zīmē vai ieraksta pie piemērotā gadalaika. Tā tiek paplašināts vārdu krājums.
- Uzzīmējam uz tāfeles/burtnīcās termometru – nedigitālo, ar iedaļām, sarkanām svītrām virs nulles, zilām mīnusos. Kāds šodien laiks – silts, auksts, saulains, lietains, vējains, snieg utt.? Zīmējam attiecīgos simbolus; kas var, raksta vārdus. Atkārtojam skaitļus, piemēram, meklējam, kur termometrā ir plus pieci grādi, mīnus desmit u. tml. Gramatika: īpašības vārdi, skaitļa vārdi.

Mājas uzdevums: noskaidrot, cik silts ir tavas mājas istabā.

- Stāstu stāstīšana. Dodamies ceļojumā un ceļasomā ņemam līdzī ..., ja ir ļoti auksts/karsts laiks. Gramatika: akuzatīva locījums.
- Eksperimenti:
 - eksperiments "ledus gabaliņu makšķerēšana" ar dzijas un sāls palīdzību. Gaidot, kamēr ledus gabaliņi "uzķersies", visi kopā skaita līdz simtam vai kādu zināmu skaitāmpantiņu;
 - ar bērnu vannas termometru vai ar pirkstu mēra sniega temperatūru, kurš skolas dienas laikā pārvērties par ūdeni.
- Mūzika.

Klausāmie dziesmu "Aprīļa pilieni". Par kādu gadalaiku un mēnesi ir stāstīts dziesmā? Kas varētu būt aprīļa pilieni? Kāpēc aprīlī jāsmejas?

- Folklorā.

Lasām tautasdziesmu. Uzdevums – pierakstīt/iekrāsot burtnīcā visas krāsas, kuras pieminētas tautas dziesmā. Kuras krāsas nav minētas?

Projām gāja zili ledi,
Nu būs zelta vasariņa;
Būs ievām balti ziedi,
Būs kokiem zaļas lapas.

Lasām tautasdziesmu un zīmējam, kā “kaujas” ziema un vasara.

Teciet, bērni, lūkoties,
Vasariņa ziemu kāva;
Ziemai vārtus aizveriet,
Vasarai atveriet.

Lasām tautasdziesmu un runājam par to, kāpēc bērni gaida vasaru. Ko bērniem vislabāk patīk darīt vasarā? Kādi ir vasaras plāni?

Nāc nākdama, vasariņa,
Visi bērni tevi gaida;
Jau ziemiņa kājas āva,
Uz akmeņa tupēdama.

• Rotaļas un spēles.

- Vienojamies, kurā klases galā ir ziema, kurā – vasara. Skolotāja nosauc dažādus ar ziemu vai vasaru saistītus vārdus, skolēni dodas uz attiecīgo telpas vietu. Tiek attīstīta klausīšanās prasme, paplašināts vārdu krājums.
- Sēžam aplī un metam mīkstu tekstila priekšmetu/bumbu, nosaucot dažādus ar pavasari vai siltu laiku saistītus vārdus. Paplašināts vārdu krājums.
- Vienojamies, kādu priekšmetu slēpsim. Viens skolēns iziet ārā, pārējie vienojas, kur paslēpt priekšmetu. Tad meklētājam palīdz to atrast ar norādēm “auksts, vēl aukstāks, silts, siltāks, karsts, ļoti karsts” u. tml. Gramatika: īpašības vārdi, salīdzināmās pakāpes.
- Spēlējam vārdu “karātavas” ar gadalaiku nosaukumiem, piem., z - - - a, p - - - - - s utt.

1.4. Draugu pulkā

Trīs nodarbības ar kopīgu tematu "Draugu pulkā" ir paredzētas 6-9 gadus veciem bērniem. Katra nodarbība ir lielā temata apakštemats. Katram apakštematam norādīts sasniedzamais rezultāts.

Šo nodarbību aprakstos varam vērot, kā var saistīt it kā atšķirīgus tematus, piemēram, tematā par draugiem mācās ēdienu nosaukumus, jo draugs taču var aicināt ciemos un pacienāt.

Nodarbībās veiksmīgi plānota skolēnu sadarbība – runā pāri, grupās, veido kopīgu darbu "Svētku galds". Tas veicina ne tikai sadarbības, bet arī runātprasmes attīstību.

1. nodarbība. Mana drauga ģimene

Sasniedzamie rezultāti:

- prot uzdot un atbildēt uz jautājumiem par sava drauga ģimeni;
- prot izveidot nelielu stāstījumu par drauga ģimeni un pastāstīt to pārējiem;
- izprot un izmanto vismaz 5 īpašības vārdus, kas raksturo cilvēku;
- saprot un lieto frāzes *jaunāks par*, *vecāks par* un vārdus *vecākais*, *jaunākais*, *vidējais*, *vienīgais*.

Pirms darba sākšanas skolotājs uzdod jautājumu *Kādas īpašības piemīt labam draugam? / Kāds ir labs draugs?* Uz tāfeles skolotājs uzraksta skolēnu minētos īpašības vārdus, kā, piemēram, laipns, drošs, jautrs, čakls, gudrs, kārtīgs, izpalīdzīgs, priecīgs utt. Atkarībā no nosauktajiem vārdiem skolotājs pievieno trīs skolēniem nezināmus īpašības vārdus, kas raksturo cilvēku. Ar skolēniem izrunā jauno vārdu nozīmi un aicina izmantot šos īpašības vārdus, stāstot par savu ģimeni.

Ziņu ievākšana

Strādājot pāros, skolēni ievāc ziņas par otru.

Kā sauc tava drauga mammu, tēti? Vai viņam ir brāļi un māsas? Kā viņu, viņus sauc? Cik tava drauga ģimenes locekļiem ir gadu? Vai tavs draugs ģimenē ir vecākais, jaunākais? Kādi ir viņa brāļi, māsas? Ar ko nodarbojas tava drauga vecāki? Brāļu un māsu intereses.

Es esmu jaunākais/vecākais bērns ģimenē.

Es esmu jaunāks par savu māsu/brāli.

Es esmu vecāks par savu māsu/brāli.

Es esmu vidējais bērns ģimenē.

Es esmu vienīgais bērns ģimenē.

Manam brālim/māsai patīk nodarboties ar...

Mana māsa/brālis ir...

Stāsta veidošana

Katrs skolēns izveido nelielu stāstu par savu draugu un viņa ģimeni. Izveidoto stāstu pastāsta pārējiem klasesbiedriem.

Stāsta plāns.

1. Mana drauga ģimenes locekļi.
2. Brāļu un māsu vecums.
3. Brāļu un māsu raksturojums.
4. Ģimenes locekļu nodarbošanās un intereses.

2. nodarbība. Manas un draugu intereses

Sasniedzamie rezultāti:

- prot pastāstīt par saviem un draugu vaļaspriekiem;
- spēj sarunāt un vienoties rakstiski par tikšanos ar savu draugu;
- nosauc un prot atšķirt ziemas un vasaras brīvā laika nodarbes.

Ievadsarunā katrs skolēns atklāj trīs iemīļotākās brīvā laika nodarbes, piemēram, *man patīk braukt ar riteni, spēlēt futbolu, iet kalnu pārgājienā, lasīt grāmatas, spēlēt galda spēles, slēpot, slidot utt.*

Turpinājumā nelielās grupās skolēni noskaidro, kādas ir viņu kopīgās un atšķirīgās intereses. Grupas sniedz nelielu stāstījumu, izmantojot šādas frāzes:

mums visiem patīk ...,

mums nevienam nepatīk...,

tikai vienam no mums patīk...

Īsziņu rakstīšana

Strādājot pāri, skolēniem ir jāapmainās ziņām ar noteiktu mērķi. Skolotājs pasaka ziņu sarakstes mērķi – vienoties par kopīgu aktivitāti, piemēram, iet spēlēt futbolu, sarunāt tikšanās vietu un laiku. Uzdevumu var organizēt kā saraksti uz lapiņām vai īstu īsziņu saraksti, ja skolēniem ir pieejams telefons un viņi jau ikdienā lieto mobilo telefonu.

Vasaras un ziemas brīvā laika nodarbes

Skolotājs uz grīdas noliek divus aplus – dzeltens apzīmē vasaru, zils apzīmē ziemu. Skolotājs sauc iepriekš minētās bērnu brīvā laika nodarbes. Ja nosauktais vaļasprieks ir veicams vasarā, piemēram, futbola spēlēšana, skolēniem jānostājas uz dzeltenā apļa, ja ziemā, tad jānostājas uz zilā apļa. No apļa ārā uz sākuma pozīciju var tikt, tikai pabeidzot teikumu *Futbolu nevar spēlēt ziemā, jo...* (futbola laukums ir apsnidzis, jo bumba ir sasalusi utt.).

Pārgalvīgās rotaļas

Skolotājs izlasa pirmo nodaļu no norvēģu rakstnieces Marijas Parras grāmatas "Vafeļu sirdis". Saruna par izlasīto fragmentu un par to, kādas rotaļas var būt bīstamas un kāpēc.

3. nodarbība. Nāc ciemos!

Sasniedzamie rezultāti:

- zina, kāda informācija ir jāsniedz, rakstot ielūgumu, un prot uzrakstīt ielūgumu uz savu dzimšanas dienu;
- prot minēt dažādu ēdienu nosaukumus;
- prot pastāstīt par dzimšanas dienas svinībām.

Ielūguma rakstīšana

Kopā ar skolotāju analizē ielūguma rakstīšanas noteikumus. Ar skolotāju izrunā, kādai informācijai būtu jābūt ielūguma tekstā (Kur? Kad? Cik?). Pārrunā, kā pareizi jāraksta adrese un datums. Skolēni izveido ielūgumu, uzaicinot savu labāko draugu uz dzimšanas dienas ballīti.

Spēle "Svētku galds"

Uz galda ir salikti dažādu ēdienu attēli, skolēni paceļ kartīti un pasaka nosaukumu, piemēram, uz mana svētku galda būs... Pēc nosaukšanas attēlu pielīmē uz kopējās lapas (uz svētku galda).

Teksta klausīšanās

Skolotāja izlasa nelielu fragmentu no grāmatas "Vafeļu sirdis" par Lēnas dzimšanas dienu. Pēc tam seko saruna par izlasīto tekstu. Pēc brīvas izvēles skolēni var pastāstīt par savu visdīvaināko dzimšanas dienu.

Kad tā notika?

Ar ko šī dzimšanas diena bija īpaša?

1.5. Pavasaris iesoļo Frankfurtē

Divas nodarbības par tematu "Pavasaris iesoļo Frankfurtē" 6-11 gadus veciem bērniem.

Lai arī aprakstā nav norādīti nodarbību mērķi, tomēr var saskatīt, kādi gramatikas jautājumi tiek apgūti. 1. nodarbībā vienlaikus ar tematisko saturu skolēni mācās nosaukt kārtas skaitļa vārdus, uzdot jautājumus, izmantojot jautājamās vārdus. Mācās arī veidot atbildes, tātad veido jautājuma un stāstījuma teikumus. Skolēni jāmudina atbildēt pilniem teikumiem.

Šajās nodarbībās skolēniem tiek radīta vide, kurā ir iespēja dzirdēt un lietot latviešu valodu, pilnveidot valodas prasmes, iepazīties ar latviskajām tradīcijām. Uzdevumi ir aktuāli un ieinteresējoši.

1. nodarbība (ilgums 90 minūtes)

1. Satiekamies un pārrunājam, kurš atnācis pirmais, otrais utt. Tādējādi katrs iegūst savu kārtas numuru. *(Tā kā manā grupā ir 6 bērni, šis variants ļoti labi noder, lielākam skolēnu skaitam var izmantot citu nejaušības metodi.)*

Uzsākam nodarbību ar jautājumu apli. Tēmas jautājumiem – viss, kas saistīts ar savām un citu nodarbēm pavasarī un dabu. Tā kā iepriekšējā nodarbībā apmeklējām Frankfurtes zoodārzu, mudinu uzdot jautājumus arī par redzēto un pieredzēto tur.

Tiek mests metamais kauliņš (*labākam apla efektam izmantojam lielo metamo kauliņu*), kurš cipars uzkrīt, tas skolēns izvelk vienu lapiņu ar jautājamo vārdu un met kauliņu vēlreiz, un uzdod jautājumu tam skolēnam, kura cipars uzkrīt.

Piemēram: Laine uzmet ciparu 6, jāatbild Jānim, Laines teikumam jāsākas ar jautājamo vārdu – kur? Laine uzdod jautājumu Jānim: "Kur tu biji sestdien, kad ārā bija pirmā siltā diena?" Jānis atbild un uzmet kauliņu, tādējādi nosakot nākamo, kurš atbildēs uz viņa jautājumu. Jāatbild Kārlim. Jānis izvelk lapiņu ar jautājamo vārdu "vai". Jānis jautā Kārlim: "Vai tu jau esi šogad braucis ar savu riteni?" Kārlis atbild. Un tā turpinām apli.

(Aptuvenais laiks – 15 min.)

2. Uz galda salieku vairāku kukaiņu attēlus. Katrs skolēns izvēlas vienu un pastāsta par šo kukaini visu, ko viņš par to zina. Raksturo tā izskatu, īpatnības, darbības.

(Aptuvenais laiks – 10 min.)

3. Runājam par to, ka pavasarī mostas daba. Mostas visi kukaiņi. Nosaucam zināmos. Pildām darba lapas ar rēbusu. (1. pielikums)

(Aptuvenais laiks – 15 min.)

4. Veicam mazas pārrunas par to, ka daba ir atmodusies, kādus kukaiņus esam jau pamanījuši. Seko teksts par bizbizmārīti. (2. pielikums)

Tekstu lasām pa fragmentiem, pirms tam norunājot, ka pēc teksta izlasīšanas izspēlēsīm jautājumu viktorīnu. Izveidosim komandas – pāra un nepāra skaitļi kopā.

Viktorīnas jautājumi. (3. pielikums)

(Aptuvenais laiks – 30 min.)

5. Darbs pāri. Skandē tautasdziesmu. Katram pārim tiek iedota lapa ar tautasdziesmām par kukaiņiem. Katrs pāris izvēlas sev tīkamāko un skandē savu tautasdziesmu ar muzikālajiem priekšmetiem. Prezēntē savu tautasdziesmu pāri, to skandējot. Piedāvāju variantus, skandēt arī "repa" stilā. (4. pielikums)

(Aptuvenais laiks – 20 min.)

2. nodarbība (ilgums 90 minūtes)

Nodarbības tēma. Lieldienas.

Pārrunājamie jautājumi:

- Kas ir Lieldienas? (Laiks, kad diena top garāka par nakti.)
- Kāds laiks ir pirms Lieldienām? (Klusā nedēļa.)
- Lieldienas – kristīgie svētki?
- Kā tu saproti šī dzejoļa rindas:
"Saulītei ir tāda vara,
Ka tā visu dzīvu dara"?
- Kādus dabas materiālus izmanto olu krāsošanai?
- Kāda ir tava labākā pieredze olu krāsošanā?
- Kā, tavuprāt, var visinteresantāk nokrāsot olu?
- Vai ola ir saules simbols, dzīvības simbols, pasaules simbols?
- Kā notiek olu kaujas, ripināšana, ēšana, dāvināšana?
- Kāpēc Lieldienās jāšūpojas?
- Kādas izdarības notiek Lieldienās?
- Kādi Lieldienu prieki tev visvairāk palikuši atmiņā? Kāpēc?

Šos jautājumus sadala divās daļās. *Katra grupa saņem savus jautājumus, izlasa tos un sagatavo atbildes. Tad prezentē atbildes citu grupu biedriem.* (5. pielikums)

(Aptuvenais laiks – 20 min.)

1. uzdevums. Veidojiet cāļu pāri! (Ideja ņemta no www.pinterest.com)

Nepieciešamie materiāli:

1. dzeltenas zeķes;
2. graudi pildījumam (mēs izmantojam sintētisko pildījumu, kas palicis pāri no jaunā gada rokdarbiem, *te noteikti var variēt*);
3. spalvas;
4. karstā līme, līmes pistole;
5. oranžas filca plāksnes;
6. pogas acīm;
7. krāsainas lentītes;
8. šķēres.

(Aptuvenais laiks – 40 min.)

2. uzdevums. Pāri veidojiet īsu komisku ludziņu ar cāļiem, izmantojot dažādas frāzes! (Prezentējam mazās grupas bērniem. 6. pielikums)

- Ei, cāli – brāli!
- Kas ar tavu brāli?
- Ballīte ar lielo brāli.
- Ko tu mani māni!?
- Lieldienas ar lielo L!

(Aptuvenais laiks – 30 min.)

Kukaiņi mostas

M	Ā	R	Ī	T	E	W	J	J	W	C
V	V	S	I	N	E	C	R	I	C	I
A	X	K	I	M	U	Š	A	W	S	R
B	E	L	O	B	A	V	I	L	D	C
O	E	P	B	I	T	E	D	Q	O	E
L	A	K	E	I	L	S	D	A	B	N
E	D	U	N	D	U	R	S	U	M	I
T	S	I	N	E	R	U	A	T	K	S
N	U	Q	F	O	D	S	B	N	U	S
R	X	I	B	A	R	D	U	K	S	Y
B	S	I	S	E	N	I	S	H	W	R
W	I	Y	R	A	S	U	L	B	M	U

Ods, Bite, Muša, Blusa, Skudra, Slieka, Vabole, Sisenis, Dundurs,
Mārīte, Circenis, Taurenis

PŪCĪTE AICINA IEPAZĪTIES

Māriņe pa plaukstu līn –
Augšup, augšup vien!
Viegli paceļ spārnītus –
Prom uz savām mājiņām.

(Skatīmpantiņi!)

DVPUNKTU MĀRIŅE

- Latvijas nacionālais kukaiņis, pasargā augus no kaitēkļiem, to uzskata par dārznieka mazo palīgu.
- Latvijas Entomoloģijas biedrības simbols.
- Kukaiņa latviešais nosaukums 'māriņe' ir slavenis latviešu dievība Māraļ, kas sevi iemieso zemes spēku.
- Mēdz saukt arī par bīzīzmāriņi, dievgosiņu, svēto vaboīti un uzskata par veiksmes simbolu.
- Latvijā ir zināmas 62 māriņu sugas, bet pasaulē vairāk nekā 4000 sugas.
- Dvpunktu māriņe pie mums ir viena no visbiežāk sastopamajām māriņu dzimtas vaboļiem. Šīs sugas pieaugušajiem kukaiņiem ir divas krāsu variācijas. Pirmajā ir sarkani priekšspārni ar melnu punktu uz katra spārņa, otrajā priekšspārni pamatkrāsa ir melna un uz katra spārņa ir divi vai trīs sarkani punkti.
- Mērmīņus un nekaitīgos kukaiņītis, kurš nekad nekož, bet briesmu gadījumā sastingst, pleviņķ kājiņas, ušijas un krūt uz zemes, tā aizsargājoties no ienaidniekiem. Lai aizsargātos, māriņe izdala arī piemēlu, kas ir indīgs putnam un citam plēsējam, kas iedomājas to apēst. Tādā tām sāk sapņot vēders un tas zina, ka citreiz māriņi labāk neaiztikt.
- Māriņes dzīvo dārzos, laukos un mežmalās uz laķsaugiem, kur barojas ar kukaiņiem, visbiežāk laputīm. Arī māriņu kāpuri barojas ar laputīm, un lai kā, kamēr attīstās, apēd vairākus simtus laputu.
- Māriņos pārziemo zemsēdā un lapu kaudzās.
- Veci ļaudis uzskatīja māriņi par mātes garu. Ja kāds nodarīja māriņei ko ļaunu, tas bija tāpat, kā nodarīt pāri māmiņai.
- Ticējums – ja grības zināt, no kurās puses nākamajā dienā pūtīs vējš, jāņoķer māriņe un jāpatur augstu gaisā. Pēc tam jāvēro, uz kuru pusi tā lido – no tās puses pūtīs vējš.

PŪCĪTES TEĪKA

KĀ MĀRIŅE TĪKA PIE SARKANIEM SPĀRNIŅIEM

Reiz senos laikos mīlīga un vietās apēdusi mazi nēģīši, un sadzirdēja ziedošā dārza vidū kopā ar daudziem košu krāsainiem kukaiņiem – izdari lapu darbiņus! Palīdzī kociņam tikt valā dzīvoja ventūla, jo lielā un spindzošā viņa jutās vienatnā, jo lielā un spindzošā bara vidū nejutās vajadzīga. Nevienam viņu nepamanīja, un nepievērsa uzmanību. Strīpainā kolorādo vaboļe par viņu smējās un apsaulkā, melni zaļganais ūdenmīlis centās iekausēt, bet zeltainā aivabole pagrūstīja katrā izdevīgā brīdī. Skumji mazajai vaboļītei klājas... Tādā kādā saulainā rītā viņa ieraudzīja, ka saulīte apēdīd lielo, zaļo lapu, ko no vienas palīdz citiem.

Viktorīnas jautājumi

Par kādu simbolu uzskata bizbismārīti? (Veiksmes simbols.)

No kā bizbismārīte pasargā augus? (No kaitēkļiem.)

Cik bizbismārīšu sugu Latvijā ir zināms? (62)

Vai bizbismārīte kož? (Nē.)

Kā bizbismārītes izdalītais piens ietekmē putnus un citus plēsējus? (Pieniņš rada sāpes vēderā.)

Ko bizbismārīte dara briesmu gadījumā? (Ievelk kājiņas, sastingst un krīt zemē.)

Ar ko barojas bizbismārītes? (Ar laputīm.)

Kur bizbismārītes pārziemo? (Zemsedzē un lapu kaudzēs.)

Kā bizbismārīte kļuva sarkana? (Teikas versija.)

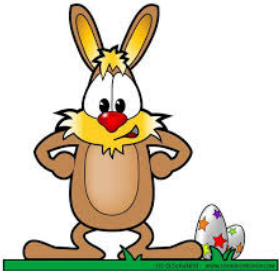
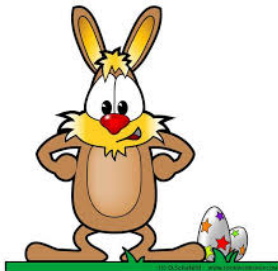
Tautasdziesmas par kukaiņiem

KUKAINI, RAGAINI,
TEV GARI SVĀRKI;
NE TĀDI KUNGAM,
NE ĶĒNIŅAM.

ES IEJŪDZU SISENĪTI
VIEGLOS PUĶU RATIŅOS.
RĪGĀ MANA SAULE LĒCA,
VĀCZEMĒ NORIETĒJA.

KAS TUR SPĪD, KAS TUR VIZ
ISTABIŅAS VIDIŅĀ?
BLUSA ZĪDA MĒTELĪ,
CIRCENS KAULA ZĀBAKOS.

BIZ, BIZ, MĀRĪTE,
DEG TAVA MĀJIŅA!
SADEGS TAVI BĒRNIŅI
BIZZ!

Sagatavojiet atbildes! 	Sagatavojiet atbildes!
Kas ir Lieldienas?	Kāds laiks ir pirms Lieldienām?
Lieldienas – kristīgie svētki?	Kā tu saproti šī dzejoļa rindas: "Saulītei ir tāda vara, Ka tā visu dzīvu dara"?
Kādus dabas materiālus izmanto olu krāsošanai?	Kāda ir tava labākā pieredze olu krāsošanā?
Kā, tavuprāt, var visinteresantāk nokrāsot olu?	Vai ola ir saules simbols, dzīvības simbols, pasaules simbols?
Kā notiek olu kaujas, ripināšana, ēšana, dāvināšana?	Kāpēc Lieldienās jāšūpojas?
Kādas izdarības notiek Lieldienās?	Kādi Lieldienu prieki tev visvairāk palikuši atmiņā? Kāpēc?

Izveidojiet mazu ludziņu, izmantojot frāzes:

Ei, cāli – brāli!

Kas ir pirmais – vista vai ola?

Kas ar tavu brāli?

Ballīte ar lielo brāli.

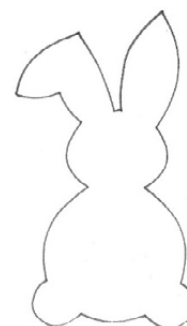
Ko tu mani māni!?

Lieldienas ar lielo L!

Cālim cāļa čiepstēšana

Te vari pierakstīt idejas.

2. DAŽĀDAS PIEEJAS NODARBĪBU PLĀNOŠANĀ

Skolā mācību procesā izmanto dažādas pieejas nodarbību plānošanā:

- tradicionālās mācības;
- mācības kritiskās domāšanas attīstīšanai;
- kooperatīvās mācības;
- 9G plānu jeb 9 mācīšanās notikumus.

Neatkarīgi no plānošanas veida veiksmīgai nodarbībai jāizvirza konkrēti mērķi jeb sasniedzamie rezultāti, jāieplāno jēgpilni uzdevumi to sasniegšanai un jārealizē atgriezeniskā saite mācību procesā un noslēgumā.

Skolotāji – metodikas skolas dalībnieki – ir izvērtējuši kādu no vietnē maciunmacies.lv ievietotajiem nodarbību aprakstiem, papildinājuši to, izmantojot 9G jeb 9 *stundas notikumi* pieeju. Lūk, daži piemēri!

2.1. Braucam uz Latviju

Stundas temats. Braucam uz Latviju.

Sasniedzamais rezultāts:

- pilnveidot sarunas prasmes;
- pilnveidot prasmes sastādīt jautājumus ar jautājamajiem vārdiem – kur, kas, vai, kādas, kādus;
- sekmēt animācijas filmas “Māsa un brālis” satura izpratni;
- pilnveidot prasmes atbildēt uz jautājumiem gan mutiski, gan rakstiski;
- gūt priekšstatu par intervijas rakstīšanu;
- pilnveidot ģeogrāfiskās zināšanas par Latviju;
- veicināt piederības izjūtu Latvijai.

Vecums: 6-11 gadi

Mācību līdzekļi un resursi:

- https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/Nodarbibu_konspekti_7-9_2014.pdf
- www.pasakas.net

Stundas norise

	Stundas posmi	Darbības	Piezīmes
1G	Pievērst uzmanību	Skolotājs uz tāfeles uzraksta: Baltijas jūra, ozols, Brīvības piemineklis, Daugava, Dziesmu svētki. Skolotājs lūdz skolēniem uzminēt, par ko būs šīs dienas nodarbība. Skolēni prognozē nodarbības tematu.	

2G	Informēt skolēnus par mācīšanās mērķiem	Ievada uzdevums. Lapiņu spēle – Kas? Kur? Ar ko? Ko darīja? Ko mamma par to teica? Katram skolēnam tiek izdalīta lapiņa, viņš atbild uz pirmo jautājumu, aizloka lapiņu un padod tālāk, tad atbild uz otro jautājumu un padod atkal tālāk, kamēr skolotāja jautājumi beidzas. Katram jānolasa tā lapiņa, kas atrodas pie viņa. Parasti ir diezgan smieklīgi salikumi. Pēc šī uzdevuma skolotājs jautā, ko ar šādas spēles palīdzību mēs apgūvām. Tieši tā, atbildēt uz jautājumiem. Un, uzrakstot atbildes pareizi, izveidojas smieklīgs stāsts. Taču, uzrakstot to ar kļūdām, stāsts var neizdoties. Tikpat svarīgi ir pareizi uzdot jautājumus, ko arī mēs šodien apgūsim. Skolotājs pastāsta, ka šodien pilnveidosim zināšanas par Latvijas ģeogrāfiju un mācīsimies pareizi sastādīt jautājumus, izmantojot jautājamās vārdus – Vai? Kas? Kur? Kādas? Kādus?	
3G	Stimulēt iepriekšējo zināšanu atsaukšanu atmiņā	Skolotājs aicina spēlēt spēli “Meli vai patiesība”. Skolotājs iepazīstina ar spēles noteikumiem – skolēniem uzmanīgi jāklausa skolotāja izteiktos apgalvojumus un, ja apgalvojums ir patiess, jāpaceļ roka augšā; ja apgalvojums ir nepatiess, jāpaslēpj roka zem galda. Skolotājs vada spēli un saka apgalvojumus: Latvija atrodas pie Atlantijas okeāna; Latvijā ir pilsēta Liepāja; Latvijā ir pilsēta Ņujorka; Latvijā dzīvo dinozauri; Latvijas galvaspilsēta ir Rīga. Latvijā ik pa 4 gadiem tiek svinēti Jāņi. Pilsēta Rīga atrodas Latgalē. Ja skolotāja apgalvojums ir nepareizs, skolēniem apgalvojums jāpārprasa jautājuma formā. Piemērs. Latvijā ir pilsēta Ņujorka. Vai Latvijā atrodas pilsēta Ņujorka? Latvijā ik pa 4 gadiem tiek svinēti Jāņi. Kas ik pa 4 gadiem tiek svinēts Latvijā? Pilsēta Rīga atrodas Latgalē. Kur atrodas Rīga? Vecmāmiņām Latvijā patīk adīt melnas vilnas zeķes. Kādas vilnas zeķes patīk adīt vecmāmiņām Latvijā? Latvijas ģerbonis iekļauj žirafes un palmas simbolus. Kādus simbolus iekļauj Latvijas ģerbonis?	Skolotājs var izteikt 15-20 apgalvojumus atbilstīgi skolēnu valodas zināšanu līmenim.

4G	Prezentēt jauno mācību tēmu	Skolotājs demonstrē skolēniem animācijas filmu "Māsa un brālis", pirms skatīšanās izdalot skolēniem darba lapas. Pārrunā darba lapas jautājumus.	Animācijas filmu var skatīties ar pārtraukumiem, ļaujot skolēniem aizpildīt darba lapu. Animācijas filmu ieteicams noskatīties divas reizes. Animācijas filma pieejama: http://www.pasakas.net/pasaku_kino/masa-unbralis/masa-un-bralis/
5G	Virzīt mācīšanos atbalstot, bet nesniedzot pareizās atbildes	Informācijas apkopošana un analīze. Diskusijas formā noskaidrojam, kādas atbildes darba lapā katrs ir atradis, skatoties filmu.	
6G	Dot iespēju praktizēties, lietot jauno informāciju	Intervija. Pabeidz intervijas jautājumus, veidojot jautājuma teikumus.	1. pielikums
7G	Sniegt atgriezenisko saiti	Skolēni apmainās ar lapām, iepazīstas ar uzrakstītajiem jautājumiem un, ja kaut kas liekas nepareizi, pasvīturo to ar zīmuli. Tad pajautā skolotājam un intervijas tiek kopīgi izlabotas.	
8G	Novērtēt sniegumu atbilstīgi izvirzītajiem mērķiem	Skolēni apmainās atpakaļ ar intervijām un saskaita kļūdas. Tad skolēni sadalās 3 grupās un ataino ar sejas grimasi savu emocijas zīmi. 0-3 kļūdas 4-7 kļūdas 8-10 kļūdas	2. pielikums
9G	Veicināt zināšanu saglabāšanu un pārņemšanu uz citām situācijām	Skolotājs jautā: vai esat kādreiz snieguši kur citur intervijas? Skolas, pilsētas avīzē? Vai esat lasījuši, klausījušies intervijas? Kādas intervijas interesē jūs? Kur vēl izmanto intervijas? Intervē blakus sēdošo. Iepazīstina pārējos ar atbildēm. Skolotājs pajautā, vai skolēns ir uzzinājis kaut ko jaunu par savu intervējamo.	

Intervija

Iedomājies, ka esi žurnālists, un turpini veidot jautājumus.

Vai tev patīk apciemot Latviju, kādēļ?

Ar ko kopā tu parasti ceļo uz Latviju?

Kur _____
_____?

Kādas _____
_____?

Kas _____
_____?

Kurp _____
_____?

Kādus _____
_____?

0-3 kļūdas

4-7 kļūdas

8-10 kļūdas

2.2. Iepazīšanās

Vecums: 7-9 gadi

Stundas temats. Iepazīsimies!

Pamatjēdzieni: *mans vārds ir..., man ir ... gadi, dzīvoju..., patīk*

Sasniedzamais rezultāts: vingrinās īsi pastāstīt par sevi.

	Stundas posmi	Darbības	Piezīmes
1G	Pievērst uzmanību	Skolotāja uzliek audio ierakstu sasveicināšanās rotaļai "Mūsu aplis". Skolotāja aicina skolēnus aplī. Skolotāja dzied un ar kustībām izpilda rotaļu, skolēni atkārto. <i>Mūsu aplis liels, liels, liels, mūsu aplis liels, liels, liels, labudien, labudien, labudien, labudien. Mūsu aplis mazs, mazs, mazs, mūsu aplis mazs, mazs, mazs, Labudien, labudien, labudien, labudien!</i>	Var izpildīt vairākas reizes, lai skolēni atceras.
2G	Informēt skolēnus par mācīšanās mērķiem	Skolotāja paskaidro skolēniem, ka šodien ir pirmā skolas diena, tāpēc visi iepazīsimies un iemācīsimies draugu vārdus. Aplā vidū ir saliktas lapas, un uz katras kāda skolēna vārds. Katrs no skolēniem atrod savu vārdu.	
3G	Stimulēt iepriekšējo zināšanu atsaukšanu atmiņā	Skolotāja jautā, kurš skolēns var pastāstīt par sevi – mani sauc..., man ir ...gadi, es dzīvoju..., man patīk...	Tā tiek diagnosticētas skolēnu zināšanas.
4G	Prezentēt jauno mācību tēmu	Kā piemēru skolotāja pastāsta par sevi. <i>Mans vārds ir Liene. Man ir 33 gadi. Es dzīvoju Aberdenā. Man patīk lasīt grāmatas, adīt, mācīties un palīdzēt citiem.</i>	
5G	Virzīt mācīšanos atbalstot, bet nesniedzot pareizās atbildes	Tad kopā ar skolotāju katrs skolēns pastāsta par sevi. Katrs skolēns var uzdot draugam jautājumu, ja grib. Tad skolēni zīmē zīmējumu par sevi (radošais darbs), pierakstot norādes.	Skolotāja palīdz tikai tad, kad ir <i>aizķeršanās</i> . Piemēram, draugs saka, ka viņam patīk grāmatas, skolēns var pajautāt, kāda ir viņa mīļākā grāmata.
6G	Dot iespēju praktizēties	Lapas ar skolēnu vārdiem vēlreiz saliek aplā vidū. Tad skolēni paceļ katrs vienu lapu un stāsta par draugu, kura vārds redzams uz lapas.	
7G	Sniegt atgriezenisko saiti	Aplī met bumbu un uzslavē draugus par pateikto, piemēram, <i>man bija interesanti..., man patika...</i>	
8G	Novērtēt sasniegumu	Katrs pastāsta interesantāko lietu, ko šodien pateica citiem.	
9G	Veicināt zināšanas	Visi sastājas aplī un cits citam saka: " <i>Uz redzēšanos!</i> " (Paspiež roku un pasaka drauga vārdu.) Tiksimies nākamajā nodarbībā!	

2.3. Rudens veltes

Šo nodarbību izvēlējušās divas skolotājas. Iepazīstieties un vērojiet, kā viena un tā pati nodarbība pilnveidota atšķirīgi!

Izvēlēts un pilnveidots nodarbības plāns no metodiskajiem pielikumiem mācību filmām "Rotaļas latviešu valodas apgūvē kopā ar Ilgu Reiznieci". Mācību nodarbību konspekti 5-6 gadus veciem diasporas nedēļas nogales skolēniem. Nodarbība "Rudens veltes" (https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/Nodarbibu_konspekti_5-6_2014.pdf).

Pilnveidotās nodarbības plāns, izmantojot 9G pieeju

Stundas temats. Dārzeni.

Sasniedzamie rezultāti:

- pilnveido klausīšanās un lasīšanas prasmi;
- pilnveido prasmi uztvert teksta saturu un atbildēt uz jautājumiem;
- pilnveido prasmi pazīt un nosaukt dārzeņus;
- nostiprina frāžu *man garšo...*, *man negaršo ...*, *tas ir ...*, *tā ir ...*, *tie ir ...*, *tās ir ...* lietošanu.

	Stundas posms	Darbība
1G	Pievērst uzmanību	Skolotājs demonstrē skolēniem mācību filmas "Skābi gurķi" pirmo daļu (līdz rotaļai – 00:48) un uzdod jautājumu, par ko varētu būt šīs dienas stundas tēma.
2G	Informēt skolēnu par mācīšanās mērķiem	Skolēni diskutē par videomateriālā redzēto un izvirza stundas mērķi – atkārtot vai iemācīties un prast atšķirt dažādus dārzeņus.
3G	Stimulēt iepriekšējo zināšanu atsaukšanu atmiņā	Skolotājs sadala klasi divās grupās un katrai grupai izdala kartītes ar dārzeņu attēliem. Uzdod katrai grupai par uzdevumu apspriesties, kādus dārzeņus viņi no kartītēm pazīst. Pēc noteiktā laika skolotājs salīdzina abu grupu darbu un noskaidro, kurus no dārzeņiem neviena grupa nezina. Skolēni savā starpā diskutē un pieraksta uz kartītēm attēlotos dārzeņus.
4G	Prezentēt jauno mācību tēmu	Skolotājs demonstrē mācību filmu "Dārzeni" (https://www.youtube.com/watch?v=Pmqx4ErqoOs). Skolēni skatās filmu un atzīmē uz kartītēm, kuri no dārzeņiem ir pieminēti filmā, un pieraksta vai uzzīmē tos, kuri ir filmā, bet nav uz izsniegtajām kartītēm.

5G	Virzīt mācīšanos atbalstot, bet nesniedzot pareizās atbildes	Skolotājs sadala skolēnus divās komandās un katrai komandai iedod attēlu komplektu. Skolotājs dod uzdevumu – apskatīt attēlus un katru attēlu saburzīt, veidojot sniega pikas. Skolotājs telpā atzīmē laukuma vidus līniju un apmēram 1,5-2 m no tās nostāda abas komandas vienu otrai pretī. Skolotājs izskaidro uzdevumu, uzņem laiku (1 minūti) un dod starta signālu. Pēc minūtes skolotājs dod <i>stop</i> signālu. Skolotājs aicina veikt nākamo uzdevumu – attaisīt pikas, apskatīt attēlus un veidot teikumus ar frāzēm <i>tas ir...</i>, <i>tā ir...</i>, <i>tie ir...</i>, <i>tās ir...</i> Skolēni sadalās divās komandās, saņem no skolotāja attēlu komplektu un attēlus saburza, veidojot sniega pikas. Katra komanda ar pikām rokās nostājas viena otrai pretī ar sejām pret otru komandu. Skolēni pēc starta signāla met pikas pretinieku komandai un pēc iespējas ātrāk mēģina pacelt savā pusē iemestās pikas, lai pārņemtu tās pretinieku laukuma pusē. Pēc <i>stop</i> signāla katra komanda savāc pikas savā pusē un veic skolotāja doto uzdevumu, veidojot teikumus.
6G	Dot iespēju praktizēties, lietot jauno informāciju	Skolotājs aicina skolēnus uz diskusiju par to, kas viņiem garšo vai negaršo. Skolēni sadalās pa pāriem un uzdod jautājumus cits citam.
7G	Sniegt atgriezenisko saiti	Skolēni vēlreiz noskatās filmu “Skābi gurķi” un darba lapās atzīmē dārzeņus, ko nosauca bērni videomateriālā. Pēc tam samainās darba lapām un pārbauda, vai otrs skolēns ir atzīmējis visus dārzeņus.
8G	Novērtēt sniegumu atbilstīgi izvirzītajiem mērķiem	Skolotājs maisā saliek dārzeņus, par kuriem mācījās šajā nodarbībā. Skolēni rindas kārtībā ieliek roku maisā un pēc taustes mēģina uzminēt, kādu dārzeņi ir sataustījis. Tad izvelk to ārā no maisa un atbild uz jautājumiem – Kas tas ir? Vai viņam tas garšo? Kādus jaunus dārzeņu nosaukumus viņš šajā nodarbībā ir iemācījies?
9G	Veicināt zināšanu saglabāšanu un pārņemšanu uz citām situācijām	Skolotājs izdala skolēniem dažādu dārzeņu ēdienu receptes un lūdz sastādīt nepieciešamo lietu iepirkumu sarakstu (piemērs 1. pielikumā).

Rudens dārzeņu zupa ar kausēto sieru

Sagriež sīpolu smalkos gabaliņos. Nomizo un kubiņos sagriež burkānus un kartupeļus. Sagriež arī ķirbi un kabaci vienlīdz lielos gabaliņos. Sakarsē pannā eļļu, sīpolus uz lēnas uguns apcep caurspīdīgus. Pievieno burkānus un dažas minūtes apcep. Katlā liek kartupeļus, pārlej ar buljonu un liek vārīties. Kolīdz ūdens vārās, pievieno apceptos burkānus un sīpolus. Kad dārzeņi jau gandrīz mīksti, pievieno kabaču, ķirbju gabaliņus, pupiņas, apmaisa un vāra līdz gatavībai. Iemaisa kausēto sieru, garšvielas un vēl dažas minūtes pavāra.

Pirkumu saraksts:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

Pilnveidotās nodarbības plāns, izmantojot 9G pieeju

	Stundas posms	Darbība
1G	Pievērst uzmanību	Skolotājs lasa pasaku, piem., "Pasaka par rāceni". Tad skolotājs jautā: "Ko jūs saklausījāt? Par ko varētu būt mūsu stunda?"
2G	Informēt skolēnu par mācīšanās mērķiem	Skolotājs uz grīdas ir izlicis dažādu dārzeņu attēlus. Skolēni klausās skolotāja sauktos vārdus. Tiek izvirzīts stundas mērķis: apgūt dārzeņu nosaukumus, pazīt tos, gan ieraugot attēlos, gan nogaršojot.
3G	Stimulēt iepriekšējo zināšanu atsaukšanu atmiņā	Skolēni atrod pēc skolotāja nosauktā dārzeņa atbilstīgu attēlu.
4G	Prezentēt jauno mācību tēmu	Skolotājs demonstrē skolēniem mācību filmu "Skābi gurķi" un dod uzdevumu atcerēties visus dārzeņus, ko nosauca bērni videomateriālā.
5G	Virzīt mācīšanos atbalstot, bet nesniedzot pareizās atbildes	Skolēni cenšas atcerēties videomateriālā nosauktos dārzeņus.
6G	Dot iespēju praktizēties, lietot jauno informāciju	Skolotājs uzraksta uz tāfeles visus skolēnu nosauktos dārzeņus. Pēc tam noskatās vēlreiz videomateriālu un kopā pārbauda, vai visi dārzeņi uz tāfeles ir pierakstīti.
7G	Sniegt atgriezenisko saiti	Skolotājs uzdod skolēniem jautājumus, iesaistot uzrakstītos vārdus, Vai tev garšo kartupeļi? Vai tev garšo redīsi? Skolēni atbild uz jautājumiem: <i>Jā, man garšo. Nē, man negaršo.</i> Skolēni uzdod jautājumus arī cits citam.
8G	Novērtēt sniegumu atbilstīgi izvirzītajiem mērķiem	Skolotājs dod uzdevumu: pabeidz teikumus! <i>Šajā stundā es mācījos par... Šodien es uzzināju, ka ...</i>
9G	Veicināt zināšanu saglabāšanu un pārņemšanu uz citām situācijām	Skolotājs parāda skolēniem gurķus un ļauj tos nogaršot. Pārrunā to garšu, atšķirības, uzsverot vārdus <i>svaigs, marinēts, skābēts</i> . Pārrunā ar skolēniem, kā dārzeņus sagatavo ziemai, lai tie ilgāk būtu lietojami uzturā. Skolēni degustē dažādi sagatavotos gurķus, piedalās sarunā. Šeit varētu ne tikai degustēt gurķus, bet dažādus dārzeņus aizsietām acīm un uzminēt vai noteikt, kas tas ir par dārzeni vai kā to sauc.

2.4. Svētku galds

Sasniedzamie rezultāti:

- pilnveido klausīšanās prasmi;
- pilnveido prasmi uztvert tekstu un atbildēt uz jautājumiem;
- pilnveido prasmi pastāstīt par ēdieniem un to pagatavošanu;
- pilnveido prasmi salīdzināt.

	Stundas posmi	Piemēri
1G	Pievērst uzmanību	Skolotājs rāda un stāsta pēc receptes, kā var pagatavot šokolādes kūku, neatklājot bērniem, kas tiek gatavots. Skolēniem pēc stāstījuma un skolotāja kustībām jāatmin, kas no šīs receptes varētu izveidoties.
2G	Informēt skolēnu par mācīšanās mērķiem	Ar skolotāju pārrunā šodienas tēmu un to, ka nodarbības laikā skolēni klās galdu, uz kura būs ēdieni, par kuriem skolēni mācīsies pastāstīt: kā tos gatavo, no kā tie sastāv un vai ēdiens ir veselīgs, neveselīgs utt.
3G	Stimulēt iepriekšējo zināšanu atsaukšanu atmiņā	No skolotāja sagatavotajiem attēliem katrs skolēns izvēlas trīs ar pazīstamiem ēdieniem un noliek tos uz klases kopējā galda, nezināmos ēdienu nosaukumus atdodot skolotājam, kas, turpinot tēmu, kopīgi ar skolēniem pārrunā nepazīstamos, jaunos ēdienu nosaukumus.
4G	Prezentēt jauno mācību tēmu	Skolotājs izlasa tekstu par vēderprieku. https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/e-DIA_7-9.pdf
5G	Virzīt mācīšanos atbalstot, bet nesniedzot pareizās atbildes	Pārrunā izlasīto tekstu, uzdodot jautājumus par ēdienreizēm. Par to, ko skolēni ēd brokastīs, pusdienās, vakariņās, kas ir siltais ēdiens, kas ir veselīgi produkti, kas ir neveselīgi produkti.
6G	Dot iespēju praktizēties, lietot jaunu informāciju	Skolēni izvēlas vienu no skolotāja piedāvātajām ēdienreizēm. Uz baltas lapas, uz kuras ir uzzīmēts galds, skolēni "uzklāj" galdu, rakstot ēdienu nosaukumus, kas ir raksturīgi izvēlētajai ēdienreizei.
7G	Sniegt atgriezenisko saiti	Samainot izveidotās lapas ar klasesbiedru, skolēni pastāsta, kas atrodas uz drauga galda, salīdzina izveidoto mielastu ar savējo.
8G	Novērtēt sniegumu atbilstīgi izvirzītajiem mērķiem	Spēle "Bingo". Skolotājs stāsta par svētku galdu, kas uz tā atrodas un no kā ir pagatavoti ēdieni. Skolēni atzīmē dzirdētos vārdus. Bingo var būt izveidots divās krāsās, kur, piemēram, veselīgie ēdieni ir iekrāsoti zaļi, bet neveselīgie ēdieni dzeltenīgi.
9G	Veicināt zināšanu saglabāšanu un pārveidāšanu uz citām situācijām	Skolotājs rosina, lai skolēni mājās pamēģina uzklāt galdu savai ģimenei tā, kā tas ir uzrakstīts iepriekš izveidotajā lapā.

3. RUNAS DARBĪBAS VEIDI. KLAUSĪŠANĀS

Plānojot latviešu valodas nodarbības, tajās būtu iekļaujami uzdevumi, kas attīsta visus četrus runas darbības veidus. Iespējams, kādā nodarbībā vairāk uzmanības tiks veltīts rakstīšanai, citā – lasīšanai, taču nedrīkst aizmirst, ka vienlaikus jāattīsta visi četri runas darbības veidi. Viens no tiem ir **klausīšanās**. Klausīšanās procesā ir vairāki posmi.

Skolotāji ir izvēlējušies kādu no “Labu nakti!” pasaku audioierakstiem (<https://lr1.lsm.lv/lv/lr1/raidijumi/labu-nakti/>) kā klausāmo tekstu un sagatavojuši uzdevumus klausīšanās posmiem:

- uzdevumus, ar kuriem skolēnus sagatavo klausāmā teksta uztverei,
- uzdevumus, kuri veicami klausīšanās laikā,
- uzdevumus, kuri veicami pēc klausīšanās.

Iepazīstieties, izmantojiet!

3.1. Pauks un Šmauks glābj ežu ģimeni

Klausāmais teksts: Ilga Širmele “Pauks un Šmauks glābj ežu ģimeni”

<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/labu-nakti/pauks-un-smauks-glabbj-ezu-gimeni-lasa-harijs-misins.a40917/>

Pasaku un tās uzdevumus var pielāgot tēmai par dzīvniekiem vai sajūtām. Sagatavoti abi varianti.

1. nodarbība

Nodarbības tēma. Dzīvnieki.

1. uzdevums (sagatavo klausāmā teksta uztverei). Tiek veidota saruna, uzdodot jautājumus:

Ko meža zvēri parasti dara ziemā?

Vai visi meža zvēri dodas ziemas miegā? Nosauciet zvērus, kuri guļ ziemas miegu!

Kad zvēri dodas ziemas miegā? Kad viņi pamostas?

2. uzdevums (veicams klausīšanās laikā). Klausies pasaku un izvēlies dzīvniekus, kurus dzirdēji pieminam pasakā!

Skolēniem tiek izdalītas A4 lapas ar dažādu dzīvnieku attēliem. Skolēniem jāpasvīturo, jāatzīmē vai jāapvelk tā dzīvnieka attēls, kurš tika pieminēts pasakā (skatīt 1.-2. darba lapu).

2. nodarbība

Nodarbības tēma. Sajūtas.

1. uzdevums (sagatavo klausāmā teksta uztverei).

2. uzdevums (veicams klausīšanās laikā).

3. uzdevums (veicams pēc klausīšanās). Pastāsti!

4. uzdevums (veicams pēc klausīšanās).

Skatīt 3.-4. darba lapu.

Klausies pasaku "Pauks un Šmauks glābj ežu ģimeni" un apvelc dzīvniekus, kuri ir pieminēti pasakā!

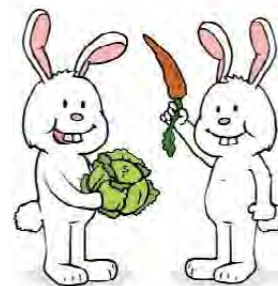
Klausies pasaku un aizpildi tabulu!

	JĀ	NĒ
Pauks un Šmauks devās pie ežu ģimenes, jo viņi bija uzaicināti ciemos.		
Agrā pavasarī visa ežu ģimene vēl gulēja ciešā miegā.		
Pauks un Šmauks aizsēja acis ežu mammai un ežu tēvam.		
Eža Teda māja stāv pašā kalna galā.		
Naktī upe bija izgājusi no krastiem.		
Pauks un Šmauks izglāba ežu māti no ūdens.		

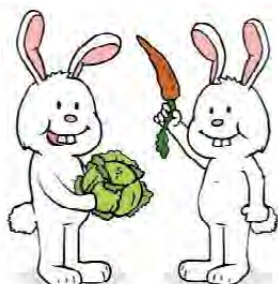
3. uzdevums (veicams pēc klausīšanās).

Izvēlies pareizo secību un pastāsti attēlotos pasaku fragmentus!

1.

2.

1. uzdevums. Veido sarunu, uzdodot šādus jautājumus!

Vai jums ir bail no tumsas? Kāpēc?

Kā jūs justos, ja vienu rītu pamostos un vairs neko neredzētu?

2. uzdevums. Klausies pasaku un savieno!

Pauks un Šmauks
satraucās,	☐	☐	jo iebrida aukstajā ūdenī.
Zaķi uzjautrinājās ežu
ģimenes mājā	☐	☐	un izdomāja tiem aizsiet
acis.
Šmauks šaubījās,	☐	☐	jo viņš pamodās, bet neko
nevarēja redzēt.
Naktī zaķēni sajuta
vēja aurošanu	☐	☐	jo eža ģimene nevēra vaļā
durvis.
Šmauks drebinājās,	☐	☐	vai tas ir labi – siet ciet
ežiem acis.
Eža tēvs bija dusmīgs,	☐	☐	ka Pauks gandrīz ievēlās
ūdenī pār laivas malu.
Ežu mamma sajuta
slapjas kājas	☐	☐	un skaļus brīkšķus.
Eža kažoks bija tik ass,	☐	☐	un pacēla ežulēnus uz
galda, lai tie nesamirktu.

3. udevums. Pastāsti!

Kāpēc zaķēni uzjautrinājās ežu mājā, kad ežu ģimene gulēja?
Kā Pauks un Šmauks jutās naktī? Vai viņiem bija bail? Par ko?
Kā jutās ežu mamma un ežu tētis, kad viņi pamodās? Kāpēc?
Vai Pauks un Šmauks jutās gandarīti par ežu tēta izglābšanu
no ūdens? Kāpēc?

4. uzdevums. Aplūko ilustrācijas un apraksti, ko katrs izjuta!

Pauks un Šmauks
pie ežu ģimenes mājas

Ežu ģimenes
ziemas miegs

Ežu mamma un tētis
pēc pamošanās

Pauks un Šmauks
dodas palīgā ežu tētim

3.2. Galdiņ, klājies!

Klausāmais teksts: <https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/labu-nakti/galdaut-klajies-stasta-arija-sturniece.a41561/>

1. Skolēni divās grupās izlasa vārdus darba lapā (1. pielikums). Pārrunā to nozīmi. Pieraksta attēliem atbilstīgus vārdus.

Katra grupa prezentē savu darbu. Veidojam diskusiju, kas varētu notikt pasākā.

2. Noklausās pasakas pirmo daļu, veicot piezīmes, un atstāsta to, izmantojot pierakstīto. Prognozē turpinājumu.

Klausās otro daļu un aizpilda tukšos laukumus darba lapā (2. pielikums).

Izdomā uzrakstītajiem vārdiem "aizstājējvārdus" jeb sinonīmus.

Prognozē, kas notiks ar trešo dēlu.

3. Skolēni sadalās grupās pa trīs cilvēki un izlasa pasakas trešo daļu lomās (3. pielikums).

Pārrunājam, ko var mācīties no šīs pasakas. Formulējam secinājumus.

Galdiņ klājies!

1. daļa

Kādam tēvam bijuši trīs dēli: divi gudri, viens muļķis. Kādu dienu viens no tiem gudrajiem dēliem sācis tēvam virsū plīties, lai laižot viņu pasaulē. Tēvs laidis. Nu gudrais dēls gājis, gājis, bet, kā par nelaimi, nevarējis nekur darba dabūt. Beidzot saticis vienu vīru un lūdzies, lai jau dodot kādu darbu. Vīrs atteicis: "Ja esi mierā ar to algu, ko no laba prāta samaksāšu gada galā, tad nāci šurp."

Dēls bijis ar mieru. Kad gads bijis pagalam, tad vīrs iedevis dēlam galdautu par algu, sacīdams: "Uzcītīgi tu man kalpoji, labu algu dabūsi! Šis galdauts vairāk vērts, nekā nauda. Tev viņš tik jāizklāj un jāiesaucas: galdaut, klājies! tad tūlīt gadīsies tur virsū gardākie ēdieni, labākie dzērieni."

Dēls pateicies un aizgājis uz mājām. Bet pusceļā uznācis vakars, bijis jāiegriežas pie kāda saimnieka pārgulēt. Saimnieks uzņēmis gan, bet gribējis arī zināt, kas tas par galdautu. "Tas ir tāds galdauts, kam nevar teikt: galdaut, klājies!" dēls atbildējis un tad aizgājis gulēt. Bet, kamēr dēls gulējis, saimnieks paņēmis galdautu un uzsaucis: "Galdaut, klājies!" Tūlīt gadījušies gardākie ēdieni, labākie dzērieni. To redzēdams, saimnieks paņēmis dēla galdautu un nolīcis citu no saviem galdautiem vietā. Otrā dienā dēls, nekā ļauna nedomādams, pārgājis mājā un stāstījis tēvam, lai tūlīt aicinot viesus: viņš būšot ar savu galdautu visus labi pacienāt. Viesi sanākuši. Nu dēls gribējis rādīt, ko viņa galdauts spēj, viņš uzsaucis: "Galdaut, klājies!", bet nekā: galdauts neklājies un neklājies. Dēls gan sācis brīnīties, bet ko tas viss līdzēja. Viesi sākuši smieties, tēvs palicis dusmīgs, visa lielība bijusi vējā.

2. daļa

Drīzi pēc tam atkal otrs no gudrajiem dēliem plijies tēvam virsū, lai to laižot pasaulē. Tēvs laidis. Šis nu gājis, gājis, bet arī nevarējis nekur darba atrast. Beidzot saticis to pašu vīru un lūdzies, lai dodot darbu. Vīrs atteicis: "Ja esi mierā ar to algu, ko no laba prāta samaksāšu tev gada galā, tad nāci šurp."

Otrs dēls bijis ar mieru. Gada beigās vīrs iedevis otram dēlam aunu par algu, sacīdams: "Uzcītīgi tu man kalpoji, labu algu dabūsi! Šis auns vairāk vērts nekā nauda. Tev tik jāuzsauc: auniņ, gremo! tad auns tūlīt atgremos zelta dukātus."

Otrs dēls pateicies un aizgājis uz mājām. Bet pusceļā uznācis vakars, bijis jāiegriežas pie tā paša saimnieka pārgulēt, kur toreiz brālis gulējis. Saimnieks uzņēmis gan, bet gribējis arī zināt, kas tas par aunu.

"Tas ir tāds auns, kam nevar teikt: auniņ, gremo!" otrs dēls atbildējis un tad aizgājis gulēt. Bet, kamēr šis gulējis, saimnieks paņēmis dēla aunu un nolīcis citu no saviem auniem vietā. No rīta otrs dēls pārgājis mājā un stāstījis tēvam, lai saaicinot viesus: viņa auns būšot visus bagātīgi apdāvināt. Viesi sanākuši. Nu otrs dēls tūlīt ņēmies rādīt, ko viņa auns spēj, viņš uzsaucis: "Auniņ, gremo!" Bet nekā, auns negremojs un negremojs. Dēls gan sācis brīnoties, bet tikpat, viesi sākuši smieties, tēvs palicis dusmīgs, visa lielība vējā.

3. daļa

Pēc kāda laika atkal muļķītis plijies tēvam virsū, lai laižot pasaulē; bet tēvs teicis: "Tavi gudrie brāļi nekā neizdarīja, ko tad tu domā pasaulē izdarīt?"

"Tēt, vai nu ko izdaru, neizdaru, bet laid mani."

Tēvs laidis ar'. Muļķītis nu gājis, gājis, kamēr saticis to pašu vīru. Lai dodot darbu! muļķītis kaulējies. Vīrs atteicis: "Ja esi mierā ar to algu, ko no laba prāta samaksāšu tev gada galā, tad nāci šurp."

Labi, bijis mierā.

Gada galā vīrs iedevis muļķītim rungu, sacīdams: "Uzcītīgi tu man kalpoji, labu algu dabūsi! Šī runga vairāk vērtā nekā nauda. Tev tik jāuzsauc, runga siti! tad runga tūlīt mizos katru, kas tik tev iedomāties pāri darīt."

Muļķītis pateicies un aizgājis uz mājām. Bet pusceļā uznācis vakars, bijis jāiegriežas pie tā paša saimnieka pārgulēt, kur toreiz abi brāļi gulējuši. Saimnieks uzņēmis labprāt, bet gribējis arī zināt, kas tā par rungu. "Tā ir tāda runga, kurai nevar teikt: runga, siti!" muļķītis atbildējis un nolicies gulēt.

Bet, kamēr šis gulējis, saimnieks tīkojis pēc rungas. Viņš domājis: "Ja galdauts un auns tik derīgi, tad jau runga būs vēl derīgāka." Un tūlīt paņēmis rungu, uzsaukdams: "Runga, siti!" Acumirkļi runga paklausījusi: uzlēkusi saimniekam mugurā un devusi, un devusi. Iesākumā nabadziņš gan kaunējies blaut, bet, kad jau vis pāri rādījušies zilumi, tad sācis blaut nelabā balsī, tad skrējis muļķīti modināt, lai pestījot. Bet muļķītis teicis: "Ja atdosi galdautu un aunu, ko brāļiem noņēmi, tad pestīšu."

"Atdošu, atdošu!"

Labi. No rīta muļķītis pārgājis ar galdautu, aunu un rungu mājās un teicis tēvam, lai saaicinot viesus. Tēvs domājis: "Laikam atkal rādīs kādas blēņas, bet, ja nu tā grib, saaicināšu ar'."

Viesi sanākuši. Bet muļķītis nerādījis vis blēņas. Kā uzsaucis: "Galdiņ, klājies!", tā arī bijuši ēdieni, dzērieni tie visu labākie. Visi ņēmušies mieloties. Pēc maltītes muļķītis vēl iestiepis aunu, līcis tam gremot dukātus un apdāvinājis visus bagātīgi; tik abiem gudrajiem brāļiem vēl ar to nepieticis. Tie zaimojuši muļķīti, teikdamies, ka galdautu un aunu viņi nopelnījuši un nevis muļķītis. Ja muļķītis esot nopelnījis kaut ko, tad lai rādot šurp. To dzirdot, muļķītim aptecējusies sirds; viņš iesaucies: "Te ir mans nopelns: runga siti!" Acumirkļi runga klupusi brāļiem, zaimotājiem, virsū un devusi, un devusi. Šie saukuši, lai glābjot, lai pestījot, bet muļķītis atteicis: "Ātrāk nepestīšu, kamēr apsolāties mani nekad vairs par muļķi nesaukt, nedz arī zaimot." Brāļi apsolvījušies; muļķītis tūdaļ atpestījis.

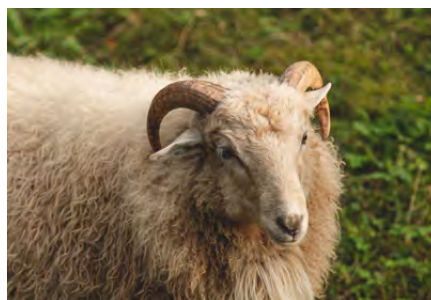
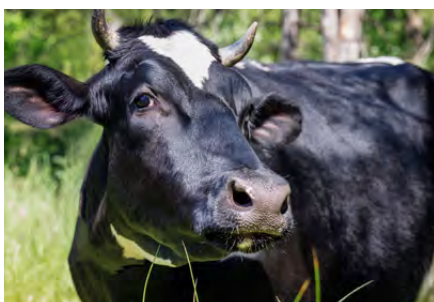
**Izlasiet vārdus! Pārrunājiēt to nozīmi! Pierakstiet attēliem
atbilstīgus vārdus!**

*Plīties virsū, kalpot, lielība, laist dēlu pasaulē, zelta dukāti,
pestīt, galdauts.*

**Izlasiet vārdus! Pārrunājiēt to nozīmi! Pierakstiet attēliem
atbilstīgu vārdu!**

Runga, gremot, zaimot, bagātīgi klāts, viesi, auns.

Klausies tekstu un aizpildi tukšās vietas!

Otrs dēls bijis ar mieru. Gada beigās vīrs iedevs otram dēlam aunu par algu, sacīdams:

“_____ tu man kalpoji, labu algu dabūsi! Šis auns vairāk vērts nekā nauda. Tev tik jāuzsauc: auniņ, _____! tad auns tūlīt atgremos zelta _____.”

Otrs dēls pateicies un aizgājis uz mājām. Bet pusceļā uznācis vakars, bijis jāiegriežas pie tā paša saimnieka pārgulēt, kur toreiz brālis gulējis. Saimnieks uzņēmis gan, bet gribējis arī zināt, kas tas par aunu.

“Tas ir tāds auns, kam nevar teikt: auniņ, gremo!” otrs dēls atbildējis un tad aizgājis gulēt. Bet, kamēr šis gulējis, saimnieks paņēmis dēla aunu un nolīcis citu no saviem auniem vietā. No rīta otrs dēls pārgājis mājā un stāstījis tēvam, lai saaicinot _____: viņa auns būšot visus bagātīgi apdāvināt. Viesi sanākuši. Nu otrs dēls tūlīt ņēmies rādīt, ko viņa auns spēj, viņš uzsaucis: “Auniņ, gremo!” Bet nekā, auns negremojis un negremojis. Dēls gan sācis brīnoties, bet tikpat, viesi sākuši smieties, tēvs palicis dusmīgs, visa _____ vējā.

Ar kādiem vārdiem vari aizstāt uzrakstītos vārdus? Apspriedieties un uzrakstiet!

Piemērs.

1. uzcītīgi / centīgi
2. gremo / ēd
3. dukātus / naudu
4. viesus / ciemiņus
5. lielība / dižošanās

Lasi pasakas trešo daļu lomās!

... Pēc kāda laika atkal muļķītis plijies tēvam virsū, lai laižot pasaulē; bet tēvs teicis: "Tavi gudrie brāļi nekā neizdarīja, ko tad tu domā pasaulē izdarīt?"

"Tēt, vai nu ko izdaru, neizdaru, bet laid mani."

Tēvs laidis ar'. Muļķītis nu gājis, gājis, kamēr saticis to pašu vīru. Lai dodot darbu! muļķītis kaulējies. Vīrs atteicis: "Ja esi mierā ar to algu, ko no laba prāta samaksāšu tev gada galā, tad nāci šurp."

Labi, bijis mierā.

Gada galā vīrs iedevs muļķītim rungu, sacīdams: "Uzcītīgi tu man kalpoji, labu algu dabūsi! Šī runga vairāk vērta nekā nauda. Tev tik jāuzsauc, runga siti! tad runga tūlīt mizos katru, kas tik tev iedomāties pāri darīt."

Muļķītis pateicies un aizgājis uz mājām. Bet pusceļā uznācis vakars, bijis jāiegriežas pie tā paša saimnieka pārgulēt, kur toreiz abi brāļi gulējuši. Saimnieks uzaņēmis labprāt, bet gribējis arī zināt, kas tā par rungu. "Tā ir tāda runga, kurai nevar teikt: runga, siti!" muļķītis atbildējis un nolicies gulēt.

Bet, kamēr šis gulējis, saimnieks tīkojis pēc rungas. Viņš domājis: "Ja galdauts un auns tik derīgi, tad jau runga būs vēl derīgāka." Un tūlīt paņēmis rungu, uzsaucdams: "Runga, siti!" Acumirkļi runga paklausījusi: uzlēkusi saimniekam mugurā un devusi, un devusi. Iesākumā nabadziņš gan kaunējies blaut, bet, kad jau vis pāri rādījušies zilumi, tad sācis blaut nelabā balsī, tad skrējis muļķīti modināt, lai pestījot. Bet muļķītis teicis: "Ja atdosi galdautu un aunu, ko brāļiem noņēmi, tad pestīšu."

"Atdošu, atdošu!"

Labi. No rīta muļķītis pārgājis ar galdautu, aunu un rungu mājās un teicis tēvam, lai saaicinot viesus. Tēvs domājis: "Laikam atkal rādīs kādas blēņas, bet, ja nu tā grib, saaicināšu ar'."

Viesi sanākuši. Bet muļķītis nerādījis vis blēņas. Kā uzsaucis: "Galdiņ, klājies!", tā arī bijuši ēdieni, dzērieni tie visu labākie. Visi ņēmušies mieloties. Pēc maltītes muļķītis vēl iestiepis aunu, licis tam gremot dukātus un apdāvinājis visus bagātīgi; tik abiem gudrajiem brāļiem vēl ar to nepieticis. Tie zaimojuši muļķīti, teikdamies, ka galdautu un aunu viņi nopelnījuši un nevis muļķītis. Ja muļķītis esot nopelnījis kaut ko, tad lai rādot šurp. To dzirdot, muļķītim aptecējusies sirds; viņš iesaucies: "Te ir mans nopelns: runga siti!" Acumirkļi runga klupusi brāļiem, zaimotājiem, virsū un devusi, un devusi. Šie saukuši, lai glābjot, lai pestījot, bet muļķītis atteicis: "Ātrāk nepestīšu, kamēr apsolāties mani nekad vairs par muļķi nesaukt, nedz arī zaimot." Brāļi apsolījušies; muļķītis tūdaļ atpestījies.

Izmantotie materiāli:

<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/labu-nakti/galdaut-klajies-stasta-arija-sturniece.a41561/>

http://www.pasakas.lv/pasakas/latviesu-pasakas/latviesu_tautas_pasakas/g/galdin-klajies!/?fontSize=1

3.3. Kāpējpeļuks un citi dzīvnieki Šurumburummežā

Vecums: 5-6 gadi

Klausāmais teksts: <https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/labu-nakti/kapejpeļuks-un-citi-dzivnieki-surumburummezastasta-edgars-lipor.a44714/>

Uzdevumi, ar kuriem sagatavot skolēnus klausāmā teksta uztverei

No iepriekš sagatavotiem attēliem skolēniem jāizveido (jāuzlīmē) kopīgs attēls ar dzīvniekiem, kas varētu dzīvot Šurumburummežā (meža peļuks Mortens, Kāpējpeļuks, lapsa, zaķis, lācis utt.).

Saruna par to, kā dažādi meža dzīvnieki meklē sev iztiku. No kā dzīvnieki pārtiek? Skolotāja izskaidro, ko nozīmē "pūlēties melnās miesās".

Uz tāfeles skolotāja uzraksta divus vārdus **plēsēji** un **zīdītāji**. Izskaidro, kāda ir atšķirība starp šīm grupām. Skatoties uz izveidoto Šurumburummeža attēlu, skolēni grupē dzīvniekus, nosaucot tos. Skolotāja uz tāfeles raksta atbildes.

Skolotāja ievadsarunā var minēt, ka pasaka būs par diviem peļukiem un par kūku, kas garšo ne tikai vecmāmiņai.

Uzdevumi, kuri veicami klausīšanās laikā

Skolēniem jāiekrāso vārdi, kas raksturo Kāpējpeļuku vai peļuku Mortenu (skatīt 1.un 2. pielikumu).

Uzdevumi, kuri veicami pēc klausīšanās

Jautājums. Kas apēda vecmāmiņai paredzēto kūku?

Sarunas gaitā skolēniem jāsalīdzina divi galvenie varoņi un to īpašības. Skolotāja var rosināt sarunu ar jautājumiem. Kāds bija peļuks Mortens? Kāpēc tu domā, ka Kāpējpeļuks ir muzikāls? Kādas ir peļuku labās īpašības, un kādas ir sliktās?

Kāpējpeļuks

IZPALĪDZĪGS

ČAKLS

IZSALCIS

DROSMĪGS

ZIŅKĀRĪGS

MUZIĶĀLS

VILTĪGS

SADRŪMIS

Peļuks Mortens

DUSMĪGS

PIEKLĀJĪGS

NIECĪGS

ČAKLS

VIENTUĻŠ

BEZRŪPĪGS

DRAUDZĪGS

3.4. Lapsa vilka kalpone

Klausāmais teksts: <https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/labu-nakti/lapsa--vilka-kalpone.a109874/>

Uzdevums klausīšanās laikā

Saklausīt un sakārtot attēlus notikumu secībā.

	LAPSA
	VILKS
	MEŽS
	CIEMS

	LAUKS/PĻAVA
	SAIMNIECE
	SAIMNIEKS
	PAGRABS
	JĒRI

AITA/JĒRU MAMMA

ĻAUDIS

Nodarbību turpināsim par meža dzīvniekiem, sēnēm, ogām, kokiem, augiem.

Skatīsimies video, krāšosim, paši zīmēsim, rakstīsim.

Paši izspēlēsim šo pasaku kā ludziņu, lai katru vārdu un darbību varētu izrunāt un saprast.

Uzdevums pēc klausīšanās

Apvelc pareizo atbildi!

Kurš dzīvnieks **NAV** pieminēts pasakā?

LAPSA

BRIEDIS

VILKS

Ko saimniece cepa?

RAUŠUS

PANKŪKAS

KŪKU

Cik gabalus lapsa paņēma?

ČETRUS

VIENU

SEŠUS

Ko vilks apgāza?

ŠĶĪVI

BĻODU

KATLU

Kur vilks iesprūda?

LODZIŅĀ

KUBLĀ

KASTĒ

3.5. Saule, sals un vējš

Klausāmais teksts: Saule, sals un vējš

<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/labu-nakti/saule-sals-un-vejs.a109872/>

Uzdevumi, kas sagatavo pasakas uztverei:

- uzsāk sarunu par laika apstākļiem vasarā un ziemā (tiekoties septembrī, var sākt ar vasaru – vai bija saulaina, karsta utt.);
- uz tāfeles pieraksta svarīgākos vārdus, kas raksturo gadalaikus;
- ko var darīt, lai nebūtu tik karsti/auksti? Pieraksta skolēnu piedāvātos variantus (peldēties, ēst saldējumu, silti sagērbties utt.).

Uzdevumi 1. daļas klausīšanās laikā

(līdz 1 min. 23 sek., kad cilvēkam jāatbild, kurš ir stiprākais)

- Kā sauc galvenās darbojošās personas pasakā? Pasvītro pareizās atbildes!
Atbilžu varianti: saule, mēness, sals, sniegs, vējš, meitene, cilvēks.
- Par ko tās strīdas?
Atbilžu varianti: par to, kurš ir visgudrākais / visskaistākais / visstiprākais / vislabākais.
- Kāda ir saule? Kāds ir sals? Kāds ir vējš? Papildini attēlus ar vārdiem, kas tos raksturo!
- Darbs grupās: kā jums šķiet, kurš no šiem trim ir visstiprākais? Kāpēc? Atbilde jāizstāsta vai jāuzraksta.

Uzdevumi 2. daļas klausīšanās laikā

- Kas notika vasarā? Pasvītro pareizo atbildi!
Cilvēks nevarēja strādāt, jo viņam gribējās braukt uz ezeru peldēties.
Cilvēks nevarēja strādāt, jo visu vasaru lija lietūs.
Cilvēks nevarēja strādāt, jo bija pārāk karsti.
- Kas notika ziemā? Pasvītro pareizo atbildi!
Cilvēks nevarēja strādāt, jo uznāca liels sniegunis.
Cilvēks nevarēja strādāt, jo viņam mugurā bija biezs kažoks.
Cilvēks nevarēja strādāt, jo bija pārāk auksti.

Uzdevumi pēc klausīšanās

- Izstāsti, kurš izrādījās visstiprākais un kāpēc!
- Vai tu piekrīti, ka vējš ir stiprāks par sauli un salu? Kāpēc (nē)?
- Uzzīmē, kā cilvēks satiek sauli, salu un vēju! Kādi tie varētu izskatīties?

3.6. Saule, sals un vējš

Klausāmais teksts: <https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/labu-nakti/saule-sals-un-vejs.a109872/>

Uzdevumi klausāmā teksta uztverei

1. Nosauc dažādas dabas parādības, spēkus. Skolotājs pieraksta tos uz tāfeles.
2. Kopā pierakstām dažādo spēku īpašības un iedarbību/ietekmi uz cilvēkiem, dabu.
3. Kam vēl piemīt šādas īpašības? Piem., "sildīt" – svece, uguns, radiators.
4. Katrs skolēns uz savas lapas uzraksta, kurš no trim spēkiem – saule, sals, vējš – ir stiprāks, kāpēc.
5. Gatavojoties klausīšanās daļai, sadalāties 3 grupās – saules grupa, vēja grupa, sala grupa.

Uzdevumi klausīšanās daļai

1. Uzmanīgi klausies tekstu un, kad dzirdi sava grupas varoņa vārdu, pielec kājās, un apsēdies; kad dzirdi darbības vārdu, pacel kreiso roku; kad dzirdi īpašības vārdu, pacel labo roku.
2. Kuri no šiem darbības vārdiem ir dzirdami tekstā, cik reizes? Klausies tekstu! Kad dzirdi darbības vārdu, pacel kreiso roku un ievēl strīpiņu.

Darbības vārds	Reizes	Darbības vārds	Reizes
notikt		būt	
iet		slēpot	
paklanīties		dot	
dejo		pūst	
domāt		lekt	

3. Ieraksti pazudušos burtus!

Saule, sals un vējš

Tas noticis sen senos la_kos. Saule, sals un vēj_gājuši reiz pa ceļu un iedami visi trīs savā starpā sarun_jušies. Saule te_kusi: "Es esmu stiprāka par jums abiem." Sals sac_jis: "Nē, es esmu stipr_ks." Vēj_teicis: "Nē, nebūs tiesa, es esmu stipr_kais." Visi at_īst, ka stipram labi dzīvot pasaulē – lai tas iet, kur i_dams, visi no viņa bīstas. Bet kā lai nu iz_ķir, kurš ir stiprākais?

Ejot satiek cilvēku. Tas, būdams g_davīrs, satikdams gājē_us, noņem cepuri, paklanās un i_t tālāk savu ceļu. Cilvēks vēl nav necik tālu pag_jis, kad trīs ceļa gājēji sauc viņu a_pakaļ. Tie grib zināt, kuram no viņiem cilvēks paklanīj_es, jo laikam ta_u ne visiem trim. Tā nu viņi ja_tā: "Saki nu, cilvēk, kuram no mums tu cēli cepuri un paklan_jies. Taču ne jau visiem trim kopā." Cilvēks domāja un domāja, bet nezināja, ko atbild_t. Saule var stipri karsēt, sals var stipri saldēt, un vējš var izkalt_t zemi. Kam nu dot lielāko godu? Visbeid_ot cilvēks nodomāja, vai nebūs labāk, ja_acīšu – vējam. Lai saule cik karsta būdama, kad sāk pūst vējš, tūlīt laiks paliek v_sāks. Lai arī sals var cik stipri saldēt, kad vējš sāk pūst no dienvidu puses, tūli_tiek siltāks. Tā apd_mājies, viņš saka: "Es paklan_jos vējam." Saulei tas nepatīk un tā piedraud cilvēkam: "Tu pi_minēsi visu savu mūžu, ka vēju atzini par labāku!" Bet vējš mierina cilvēku, sac_dams: "Nebaidies tu ne saules, ne sala. Ja viņi gri_ēs Tev ko ļaunu darīt, tad tik piemini mani!"

Vasarā saule nodomāja cilvēku pārm_cīt un staroja tam virsū savus starus, cik vien ti_m bija karstuma. Cilvēkam kļuva tik karsti, ka nezināja vairs, kur d_ties. Ne ārā, ne i_tabā nav spirtuma. Jā_et ūdenī glābties, bet cik ilgi ūdenī sēdēsi? Tad cilvēkam ienāca prātā vējš un viņš iesaucās: "Kaut_el vējiņš sāktu pūst! Nebūtu vairs tik karsti." Un vējiņš tūdaļ sāka pūst no zi_meļu puses. Laiks pamazām kļuva vēsāks. Cilvēks atkal varēja strādāt savu darbu, un saulei bija jāa_zīst, ka vējš tomēr ir stiprāks.

Ziemā arī sals gribēja cilvēku pārmācīt un uzsūt_ja tādu au_stumu, ka cilvēkam, pat i_tabā sēžot, jāvelk kažoks mugurā. Cilvēks atkal atcerējās vēju un sac_ja: "Kaut jel vējš sāktu pūst, tad arī mākoņi sāktu staigāt un au_stums pierimtu!" Un vējš tūdaļ sāka pūst no dienvidu puses. Sacēlās snie_putenis, un au_

stums pamazām pielaidās. Cilvēks izgāja no i_tabas un posās uz me_u pēc malkas. Nu arī sals redzēja, ka vējš par viņu ir stiprāks un ka nav vērts vairāk sp_koties. Cilvēks varēja mierīgi brau_t mežā un strādāt savu darbu.

Satiekoties ar sauli, vējš sacīja: "Stiprākais ir tas, kurš nelielās ar savu spēku. Tikai darbā var redzēt, kam vairāk spēka."

Uzdevumi pēc klausīšanās

Visiem ir pieejams ar burtiem aizpildītais teksts.

1. Kurš no šiem apgalvojumiem ir pareizs (P), kurš nepareizs (N)?

Apgalvojums	P	N	Apgalvojums	P	N
Saule, sals un vējš pastaigājās parkā.			Vasarā saule gribēja cilvēkam atriebties, bet vējš cilvēku izglāba.		
Varoņi vēlējās zināt, kurš no viņiem ir stiprāks.			Ziemā sals tā saldēja, ka cilvēkam bija jāiet uz mežu pēc papildus malkas.		
Pa ceļam viņi satika suni un kaķi, un cilvēku.			Saule cilvēku izglāba no sala.		
Cilvēks sveicinājās ar sauli.			Gan saule, gan sals atzina, ka vējš ir stiprākais.		
Saule un sals sadusmojās uz cilvēku.			Vējš teica saulei, ka to, kurš ir stiprākais, vislabāk var saprast sarunas laikā.		

2. Sakārto notikumus pareizā secībā!

- Ejot satiek cilvēku. Tas, būdams godavīrs, satikdams gājējus, noņem cepuri, paklanās un iet tālāk savu ceļu.
- Un vējiņš tūdaļ sāka pūst no ziemeļu puses.
- Saule, sals un vējš gājuši reiz pa ceļu.
- Tikai darbā var redzēt, kam vairāk spēka.
- Cilvēkam kļuva tik karsti, ka nezināja vairs, kur dēties.

3. Savieno atbilstīgos vārdus! Pamato!

Saule	siltums
	veldze
Sals	aukstums
	laikapstākļu maiņa
Vējš	gaisma

4. Katrs pa teikumam lasa tekstu. Pārrunājam par spēcīgāko varoni un savu uz lapiņas pierakstīto uzvarētāju. Argumentējam, kādēļ katram ir šķitis, ka tieši šis varonis ir stiprākais. Nonākam pie secinājuma, ka katrs ir ļoti svarīgs un patiesībā cits ar citu īsti nekonkurē.

5. Teksts tiek nolikts malā. Skolēni sadalās grupās pa 3 un izpilda uzdevumus.

- Kopīgiem spēkiem, bez ieskatīšanās materiālos jāuzraksta dzirdētā pasaka.
- Kādai no daļām jāpievieno pašu izdomāts fragments.
- Kad papildinātā pasaka gatava, tā jānodod skolotājam un jāizvēlas savs orators, kurš pasaku nolasīs visai klasei. Pārējiem jāseko līdz citu grupu lasījumam un
 - jāpapildina izlaistie fragmenti, notikumi (skolotājs pieraksta uz tāfeles),
 - jāatrod grupas izdomātais fragments (skolotājs pieraksta uz tāfeles).
- Kopīgi salīdzinām biežāk aizmirstos notikumus.
- Izveidojam kopīgu pasaku ar katras grupas iekļautajiem fragmentiem.
- Ierunājam ierakstā jauno pasaku, katram skolēnam nolasot pa teikumam un ejot pa apli.
- Noklausāmies pašu veikumu.

3.7. Putni māca balodim ligzdu taisīt

Klausāmais teksts: Putni māca balodim ligzdu taisīt

<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/labu-nakti/putni-maca-balodim-ligzdu-taisit.a109867/>

Vecums: 6-7 gadi

1. uzdevums

Skolotājs izdala darba lapas ar putnu un putnu ligzdu attēliem. Lūdz skolēniem savienot putnu ar viņa ligzdu. Tiek izvēlēti putni, kuriem ir specifiskas, viegli pazīstamas ligzdas. Pēc tam, kad uzdevums ir paveikts, noskaidro, kā katru putnu sauc, kur tas ligzdo (koka dobumā, uz zemes, virs ūdens, zem ēku jumtiem, uz elektrības stabiem...), kāda ir ligzda (liela, maza, skaista, kārtīga, interesanta...), kāda ir katra putna dziesma. Vai varat uzminēt, par kādu tēmu varētu būt šīs dienas nodarbība?

2. uzdevums

Skolotājs pastāsta par baložu dzīvi un piemin, ka balodis ligzdo pavisam savītās atklātās (ne dobumos) ligzdās un baloža dziesma ir piecizlīgā: u-ū-ū-u u u (pus-pūru-ol' pie-dēj'). Skolēniem teksta klausīšanās laikā ir jāsadzird baloža "dziesma" – pus-pūru-olu-piedēju. Tiklīdz viņi to sadzird, klusu jāpieceļas kājās, jāpietupjas un jāapsēžas.

3. uzdevums

Klausoties pasaku, ir jāapvelk pareizās atbildes. Jautājumus izlasa pirms teksta klausīšanās.

1. Kurš dzīvnieks apēda balodim olas?	Vilks	Lapsa	
2. Cik reizes putni nāca balodim palīgā?	3	2	5
3. Kāda ir baloža ligzda?	Kārtīga	Reta	

4. uzdevums

Pēc teksta noklausīšanās atzīmē, kādas rakstura īpašības piemīt balodim un kādas citiem putniem. Paskaidro, kāpēc tu tā domā! Kuras no šīm rakstura īpašībām piemīt tev?

Rakstura īpašības	Balodim	Citiem putniem	Tev
Čakls/čakli			
Nesavaldīgs/nesavaldīgi			
Savaldīgs/savaldīgi			
Lielīgs/lielīgi			
Uzņēmīgs/uzņēmīgi			
Nepacietīgs/nepacietīgi			
Godīgs/godīgi			
Nepieklājīgs/nepieklājīgi			
Lepns/lepni			
Izlēmīgs/izlēmīgi			
Iedomīgs/iedomīgi			
Atsaucīgs/atsaucīgi			
Pieklājīgs/pieklājīgi			

PUTNU LIGZDAS

Kas tas par putnu? Vai vari atrast viņa ligzdu? Savieno tos!

4. RUNAS DARBĪBAS VEIDI. RUNĀŠANA

Skolotāji ir izvēlējušies kādu no runas veidiem – reproduktīvo, reaktīvo vai iniciatīvo runu, izvirzījuši konkrētu sasniedzamo mērķi nodarbībai savas grupas bērniem, ņemot vērā to vecumu un valodas prasmju līmeni. Mērķim jāatbilst izvēlētajam runas veidam (piemēram, prast vērtēt savas un grupas biedru runas kvalitāti). Skolotāji izdomājuši un aprakstījuši uzdevumus, ar kuru palīdzību centīsies nodarbībā šo mērķi sasniegt.

Iepazīstieties ar skolotāju veidotajām nodarbībām, kuras plānotas runāšanas prasmju pilnveidei!

4.1. Dosimies ceļojumā!

Ar uzdevuma palīdzību tiek pilnveidots vārdu krājums. Šim mērķim palīdz pielikumā pievienotās attēlu kartītes. Tiek nodrošināta starppriekšmetu saikne – skolēniem ir iespēja izgriezt, līmēt. Tas viss ļauj iejusties situācijā, fantazēt. Stāstījums iespējams dažādos valodas prasmju līmeņos. Skolēni ar augstāku valodas prasmi varēs arī pamatot savu izvēli.

Mērķis: pilnveidot iniciatīvās runas prasmi – prasmi veidot monologu.

Nodarbības uzdevums: izmantojot dotos vārdus, izveidot stāstījumu par savu ceļojumu.

Vērtē skolēna spēju veidot raitu stāstījumu, vārdu krājumu un īpašības vārdu lietošanu teikumos.

Vecums: 5-7 gadi

Valodas prasmju līmenis: A2

Nodarbības gaita

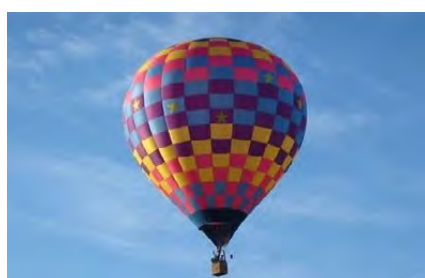
1. Skolotājs izdala skolēniem kartītes par ceļošanu (2. pielikumā).
2. Atkārtoti visus kartītē iekļautos vārdus un piemeklē atbilstīgus īpašības vārdus (krāsas, liels/mazs, garš/īss, kupls u.tml.), kuri būs nepieciešami, runājot par apgērbi.
3. Skolēni no A4 papīra izveido ceļojuma somu (1. pielikums).
4. Skolēni ceļojuma somas ārpusē uzlīmē kartīti, kur ceļos un ar ko ceļos.
5. Ceļojuma somas iekšpusē ielīmē lietas, kuras ņems līdzī ceļojumā.
6. Katrs skolēns pastāsta par savu ceļojumu:
Kur es ceļošu?
Ar ko es ceļošu?
Kas būs līdzī manā ceļojumu somā un kāpēc?

Ceļošu uz:

JŪRU	KALNIEM	MEŽU	PILSĒTU	LAUKIEM
				

Ceļošu ar:

Manā ceļojuma somā ir:

				
---	---	---	--	---

4.2. Iepazīsti citus!

Ar šī uzdevuma palīdzību tiek radīta situācija, kurā skolēni cits citam uzdod jautājumus un sniedz atbildes. Spēle rosina uzdot pēc iespējas vairāk jautājumu.

Nodarbības mērķi:

- veicināt dialoga prasmju veidošanu ar citiem grupas bērniem;
- tuvāk iepazīt grupas bērnus;
- veicināt monologa veidošanas prasmes, radot stāstījumu par uzzināto.

Vecums: 7-10 gadi

Nodarbības gaita

1. Dodies pie saviem grupas biedriem! Uzdod šos jautājumus pēc iespējas vairāk skolēniem! Katrā lauciņā ieraksti skolēna vārdu, ja viņš uz tavu jautājumu atbild apstiprinoši!

Piemērs.

Zane, vai tev patīk suņi?

Jā, man patīk suņi – ieraksta vārdu *Zane* pirmajā lodziņā.

Atrodi kādu, kuram patīk suņi!	Atrodi kādu, kuram garšo brokoļi!	Atrodi kādu, kuram dzimšanas diena ir rudenī!	Atrodi kādu, kuram patīk matemātika!	Atrodi kādu, kuram ir brālis vai māsa!
Atrodi kādu, kuram patīk dejot!	Atrodi kādu, kuram ir mājās kāds mājdzīvnieks!	Atrodi kādu, kuram negaršo tomāti!	Atrodi kādu, kuram patīk lasīt grāmatas!	Atrodi kādu, kuram nepatīk mazgāt traukus!
Atrodi kādu, kurš nav bijis Latvijā!	Atrodi kādu, kuram patīk dziedāt!	Atrodi kādu, kuram patīk iet rotaļās!	Atrodi kādu, kuram ir vārda diena vasarā!	Atrodi kādu, kuram mīļmantiņa ir lācītis!

2. Pēc uzdevuma pabeigšanas apkopo uzzināto par saviem grupas biedriem un pastāsti!

4.3. Profesiju pasaulē

Skolotāja piedāvā stundas plānu, kurā iekļauti dažādi uzdevumi par tēmu "Profesijas". Šie uzdevumi pilnveido dažādas valodas pamatprasmes, tajā skaitā runas prasmes.

Vecums: 9-11 gadi

Mērķis: pilnveidot reaktīvās runas prasmes – prasmi veidot dialogu, pamatot savas domas, izprast runas etiķeti.

Nodarbības gaita

Ievads

Bērni klausās dziesmu "Mammu, es gribu!" <https://www.youtube.com/watch?v=HyWQA86564s>

Skolotājs uzdod jautājumu par dienas tēmu. Kad tēma atminēta, katram jāpastāsta, kāda profesija viņam šķiet visinteresantākā. (*Rosina domāt, kas šodien tiks darīts, rada interesi, iesaisti.*)

1. uzdevums

Skolotājs izdala katram skolēnam lapiņu ar kādu profesiju (katra profesija ir pa divi) un tabulu aizpildīšanai.

Skolēns dodas pie saviem klasesbiedriem un uzdod dažādus jautājumus, kas palīdzētu atminēt, kuras profesijas pārstāvis klasesbiedrs ir. Atbildot nedrīkst nosaukt pašu profesiju, kā arī jautātājs neatklāj savu. (*Dialoga veidošana, pareizo jautājumu meklēšana.*)

Kad visi aptaujāti, katrs apsēžas un aizpilda tabulu. Zem tabulas uzraksta katrā profesijā strādājošā aprakstu, ņemot par pamatu aptaujās iegūto informāciju. (*Rakstītprasme, atmiņas trenēšana, teksta veidošana, sarunas tēmas pareiza, noderīga uztveršana, māka lietot iegūto informāciju.*)

Vārds/Profesija	Ārsts	Autobusa šoferis	Grāmatvedis	Celtnieks
Ieva				
Mārtiņš				
Laima				
Normunds				
Zita				

2. uzdevums

Katrs skolēns atrod savu profesijas pāri un apsēžas kopā.

Skolotājs izdala teksta lapas par attiecīgo profesiju un darba lapu, kurā ir teksts ar iztrūkstošiem vārdiem. Katram skolēnam ir sava puse no teksta. Skolēni lasa tekstu cits citam priekšā, noliek teksta lapas malā un kopīgi aizpilda iztrūkstošos vārdus darba lapā. (*Lasītprasmes veicināšana, klausīšanās, skaidras runas attīstīšana, lai klausītājs var uztvert lasīto, dzirdētā teksta lietošana.*)

Neliela izkustēšanās, katram skolēnam iejūtoties vingrošanas instruktora lomā, aprakstot un parādot vienu vingrinājumu. (*Ķermeņa izvingrināšana, galvas izvēršana, komunikācijas prasmju veidošana, nododot instrukcijas, runāšana publikas priekšā.*)

3. uzdevums

Skolotājs aicina klases priekšā vienu skolēnu, ļaujot tam izvilkt lapiņu, uz kuras uzrakstīta nodarbošanās vai profesija (mamma, ārsts, pārdevējs, bērns, suņa saimnieks, skolotājs u.c.). Viens brīvprātīgais dodas priekšā un uzsāk sarunu (lomu spēli, improvizējot) ar attiecīgo personāli, domājot par pareizu etiķeti.

Pārējie skolēni klausās un novērtē sarunas pareizību/atbilstību pieklājības normām.

Kad saruna beigusies, izsaka komentārus. Skolotājs tos pieraksta uz tāfeles. Kopīgi tiek noteikts, kas kurā gadījumā ir svarīgākais, par ko jāpadomā un ko noteikti nevajadzētu runāt vai kā nevajadzētu uzvesties.

(Saruna, dialogs, klausīšanās, uztvere, izvērtēšana.)

4. uzdevums

Savieno vārdus pa vienam. *(Domāšana, izvērtēšana.)*

Skolotājs	Neatlaidīgs
Ārsts	Vērīgs
Šoferis	Pacietīgs
Zinātnieks	Atbildīgs
Firmas vadītājs	Drosmīgs

Paskaidro, kāpēc, tavuprāt, šī īpašība ir svarīga attiecīgajai profesijai. *(Domāšana, pamatošana, runas prasme, viedokļa aizstāvēšanas prasme.)*

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Visas stundas gaitā katram skolēnam ir bijusi iespēja runāt vai nu pāri, vai lielākai publikai. Skolotājam ir bijusi iespēja dzirdēt skolēnu dialogus, prasmi izteikties, novērtēt citus runātājus, kā arī izvērtēt spēju uztvert sarunu vai tekstu no paveiktā darba lapās.

Stundas noslēgumā skolotājs ar skolēniem apspriež, vai ir svarīgi vienam ar otru sarunāties pieklājīgi, vai tas ietekmē vēlmi runāt ar otru cilvēku, stāstīt par sevi utt., kāpēc.

4.4. Iejūties emocijās!

Jautrs uzdevums, kurš ieinteresēs skolēnus. Iespēja mācīties savā runā parādīt emocijas, kā arī kontrolēt savas spējas izteikt domu nesmejojoties. Tomēr uzdevums izsauc jautrību.

Vecums: 10+ gadi

Mērķis: veicināt bērnu reaktīvās runas prasmju attīstību, veidojot dialogus.

Uzdevumi

- Attīstīt prasmi atšķirt dialogu no monologa.
- Attīstīt prasmi uzturēt un veidot dialogu atbilstīgi sarunas tematam.
- Attīstīt prasmi saskatīt pēctecību sarunas biedra replikā.
- Attīstīt prasmi izteikt replikas, kas rosina saziņas partneri turpināt dialogu.
- Attīstīt prasmi nodibināt vizuālu un verbālu kontaktu ar sarunas biedru.

Spēle

Pārrunājam emociju veidus. Skolēni darbojas pa pāriem, apsēžas viens otram pretī. Katram aiz muguras nostājas cits skolēns un tur rokā kartītes, uz kurām uzrakstītas emocijas (2. pielikums). Skolēni, kas sēž, izvelk kartīti, kur uzrakstītas sarunas tēmas. Sarunu tēmas 1. pielikumā. Skolēni veido dialogu atbilstīgi sarunas tēmai. Dialogam pievieno emocijas, emocijas ik pēc minūtes tiek mainītas. Skolēni runā par vienu sarunas tematu, bet maina emocijas.

Skolēniem ļoti patika šī spēle, visi izsmējāmies un labi pavadījām laiku kopā.

Sarunu temati

Skola	Kosmētika	Ziema
Dzimšanas dienas ballīte	Sociālie tīkli	Ceļojumi
Dzīvnieki	Sports	Apģērbs
Mašīnas	Ēdiens	Vasara
Grāmatas	Telefons	Dators
Darbs	Filmas	Vaļasprieki
Rudens	Dzērieni	Ziedi
Brīvdienas	Kafejnīca	Dāvanas

PRIECĪGS

BĒDĪGS

NERVOZS

RAUDOŠS

4.5. Laika ziņas

Uzdevums ne tikai veicina runas prasmju attīstību, bet ir arī aktuāls, jo ir saistīts ar notikumiem reālajā pasaulē. Dzīvojot ārpus Latvijas, ir iespēja salīdzināt, vai laika apstākļi mītnes zemē ir līdzīgi vai atšķirīgi.

Uzdevums ir arī motivējošs, jo skolēniem patīk iejusties lomās, šajā gadījumā būt ziņu diktora lomā. Piedāvātie aksesuāri veicina radošo domāšanu – arī TV ziņu diktori izvēlas arvien interesantākus veidus, kā pasniegt informāciju par laika ziņām. Veicot šo uzdevumu, vienlaikus ir iespēja uzlabot savas zināšanas par Latvijas ģeogrāfiju.

Vecums: 8 gadi

Mērķis: attīstīt iniciatīvās runas prasmi – prasmi veidot monologu par noteiktu tēmu, šajā gadījumā par laika apstākļiem, izmantojot palīg līdzekļus un stāstījuma plānu.

Sagatavošanās

Skolēni noskatās laika ziņu video: <https://ltv.lsm.lv/lv/raksts/03.10.2019-laika-zinas.id169232/>. Tiek izskaidroti sarežģītākie vārdi un termini, tos uzraksta uz tāfeles. Kopā ar skolotāju grupa secina, kāda ir stāstījuma struktūra (sasveicināšanās, laika apstākļi šodien, laika apstākļi rītdien, laika apstākļi Rīgā un visā Latvijā, atsveicināšanās) un svarīgākā informācija, kas noteikti jāiekļauj stāstījumā (vai būs karsti vai auksti, vai līs, vai snigs u.tml.). Arī šos pieturas punktus uzraksta uz tāfeles vai izdala skolēniem uz iepriekš sagatavotas darba lapas.

Svarīgākie vārdi un frāzes laika ziņu veidošanai

Labdien!

Šodien rīt parīt pirmdien

Latvijā Rīgā Latgalē Kurzemē Vidzemē Zemgalē

līs lietūs spīdēs saule snigs sniegs pūtīs vējš

lietains saulains mākoņains vējains

vēss auksts silts karsts

temperatūra būs mīnus 5 grādi

temperatūra būs plus 7 grādi

Paldies par uzmanību!

Laika ziņu izveide

Apm. 10 minūšu laikā skolēni individuāli vai grupās (atkarībā no kopējā klases skolēnu skaita) sagatavo savas laika ziņas. Kā palīg līdzekļus skolotāja var piedāvāt dažādus priekšmetus – lietussargu, saulesbrilles, saules krēmu, šalli, cimdus u.tml. Tāpat klasē ir pieejama Latvijas karte. Skolēni neraksta ziņas, bet piezīmē darba lapās, kurus vārdus izmantos. Atkarībā no skolēnu zināšanu līmeņa var izvirzīt prasību izmantot pēc iespējas vairāk darba lapā iekļauto vārdu.

Laika ziņas

Skolēni klases priekšā izstāsta savas sagatavotās laika ziņas, izmantojot Latvijas karti un citus palīg līdzekļus. Laika ziņas var arī nofilmēt un pēc tam kopā skatīties, atzīmējot katra skolēna stiprās puses un drosmi uzstāties "televīzijas studijā".

Papilduzdevums. Kā papilduzdevumu klausītiesprasmes attīstībai iespējams veidot jautājumus par laika ziņu video.

Klausīšanās uzdevums. Laika ziņas Latvijā

Klausies un atbilde uz jautājumiem! Apvelc pareizo atbildi!

Kā Latvijā mainīsies laika apstākļi?	Kļūs siltāks Kļūs vēsāks
Vai rīt līs lietus?	Jā Nē
Kāpēc rīt būs bieža migla?	Tāpēc, ka ir auksts laiks. Tāpēc, ka vējš ir ļoti lēns.
Vai rīt Latvijā parādīsies saule?	Jā Nē
Kur rīt būs vissiltākais laiks?	Zemgalē Latgalē Kurzemē Vidzemē
Vai nedēļas nogalē gaidāms sniegs?	Jā Nē

4.6. Atmini vārdu!

Uzdevums skolēniem ļoti interesants un izglītojošs. To var izmantot dažādās situācijās. Taču pozitīvākais, ka rodas dabiska situācija, kurā skolēniem ir nepieciešamība savā starpā sarunāties – veidot dialogu.

Mērķis:

- veicināt dialoga veidošanas prasmes, mudinot skolēnus piedalīties sarunā un izteikt savas domas, pārliecināt citus par pareizo vai nepareizo atbildi;
- mācīties pazīt jautājamus vārdus.

Spēles sagatavošana

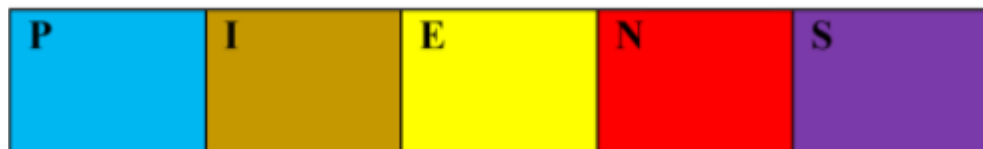
Uz pulkšņiem ir sagatavotas krāsainas kārtis ar vienu burtu uz katras kārts. Šīs kārtis ir izliktas sajauktā secībā uz galda. Skolotāja ir sagatavojusi garenas papīra strēmeles ar vienu jautājumu uz katras strēmeles. Ļoti labi būtu, ja sākumā tiktu sagatavoti vieglāki jautājumi, lai atbilde sastāvētu no ne vairāk kā pieciem burtiem. Tas atkarīgs no vecuma grupas, jo augstāka klase, jo jautājumus var dot ar garākām atbildēm.

Spēles norise

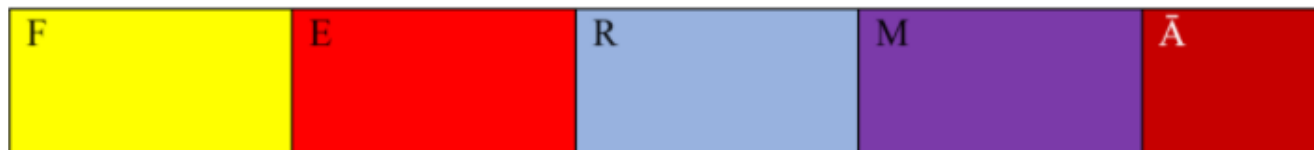
Sadala visu klasi divās grupās un liek vienam skolēnam no grupas izvēlēties jautājuma lapu. Jautājums tiek izlasīts skaļi otrai grupai, bērnu grupa savā starpā apspriežas un mēģina atrast atbildi. Katrs paņem vienu vajadzīgo burtu, skolēni sastājas burtu secībā, lai izveidotos vārds, kas ir atbilde uz jautājumu. Skolotāja liek katru reizi citam skolēnam izvēlēties jautājumu, tādā veidā visiem būs tikusi iespēja lasīt. Es piedāvāju pagaidām pavisam vienkāršus jautājumus, jo ātrāk skolēni mācēs salikt vārdu, jo vairāk viņiem patiks spēle. Tajā pašā laikā daudziem skolēniem patīk sacensties. Sadalot klasi grupās, skolotāja rosinās skolēnus censties vairāk. Dialogs ar pārējo grupu rosinās paša valodas attīstību, kas ir ļoti svarīgs šīs spēles mērķis. Skolotāja arī pēc katra teikuma izlasīšanas jautā, vai skolēni pazīst jautājuma vārdu.

Piemērs.

Kas mums ļoti garšo, it īpaši, kad esam mazi? Tas ir baltā krāsā.

Kur parasti ir atrodamas govīs, cūkas vai aitas?

Atbilde – FERMĀ

Spēli var spēlēt jebkura vecuma grupā. Lielākiem bērniem var dot iespēju iepazīt latviešu mīklas, lai būtu mazliet sarežģītāk.

5. RUNAS DARBĪBAS VEIDI. LASĪŠANA UN RAKSTĪŠANA

Metodikas skolas dalībnieki ir dalījušies savā lasīt un rakstīt mācīšanas pieredzē. Svarīgi, lai sākotnēju lasītprasmes apguvi skolēni neuztvertu kā nopietnu mācīšanos, bet vairāk kā nepieciešamību vai spēli. Lūk, daži piemēri!

5.1. Rakstītprasmes veicināšana

Lai skolēns veiksmīgi apgūtu rakstītprasmi, viņam vispirms ir jāattīsta sīkā pirkstu motorika, tāpēc ar mazajiem bērniem bieži veicam dažādus praktiskos darbus, kas to attīsta.

1. piemērs

2. piemērs

3. piemērs

Uzšuvu nelielus maisiņus, kuros sabēru iekšā dažādus pārtikas produktus (cukuru, tēju, sāli, kafiju, piparmētru tēju, rīsus, griķus, kartupeļu miltus, sodu, kanēli), un uz maisiņiem virsū ir rakstīts, kas ir maisiņā. Skolēns ar šo aktivitāti attīsta sensorās maņas un arī netiešo lasīšanu.

4. piemērs

Skolēniem dienas tēma ir konkrēts burts, piemēram, B. Tad skolotāja, stāstot pasaku (piemēram, "Begemots, kas baidījās no potēm"), katru vārdu, kas sākas ar burtu B, pieliek pie sienas (uzrakstītu uz A4 formāta lapas). Pēc tam dienas gaitā skolēni zīmē, krāso, praktizējas rakstīt burtu B. Sauc lietas, kuru nosaukumi sākas ar burtu B. Tiek piemeklētas atbilstīgas pirkstiņu rotaļas un muzikālās rotaļas (piemēram, dziesma ar kustībām par dārzeņiem, kur ir bu –bu- burkāni).

5. piemērs

Lielākajiem skolēniem ir mazliet citāda pieeja, sākumā mēs vingrināties nosaukt katra burta pareizo skaņu, jo daudziem bērniem latviešu valoda ir otrā valoda. Piemēram, burts A (angliski El). Raksta, tad paši lasām un pārrunājam kļūdas. Piemēram, spēle – uz tāfeles uzraksta 10 dažādus vārdus, skolēnam tie ir jāizlasa un jāatceras. Pēc vienas minūtes (var arī vairāk) tāfele tiek apgriezta otrādi. Un skolēniem jāuzraksta, ko viņi atceras, kas ir uzrakstīts. Visus vārdus pārrunā, lai skolēns zina, ko tas nozīmē.

5.2. No burta līdz vārdam!

Mana lasītmācīšanas pieredze

1. Burtu efektīvākai apgūšanai izmantoju latviešu alfabēta spēli, kurā ir attēlots burts un blakus tam ir attēls, kurš sākas ar atbilstīgo burtu. Otrā pusē kartītei ir lielais un mazais alfabēta burts.

- Rāda kartīti ar zīmējumu un burtu, jautājot – Kas tas ir? Ar kādu burtu tas sākas? Kādu burtu mēs sākumā saklausām? Tad parāda arī kartītes otru pusi, kurā attēlots lielais un mazais burts.
 - Kad burti jau nedaudz apgūti, rāda kartītes pusi ar attēloto burtu bez zīmējuma un skolēnam jāatmin, kas otrā pusē ir uzzīmēts.
 - No kartītēm var salikt īsus vārdus (nepieciešami vismaz divi komplekti) un tos lasīt.
2. Izmantoju koka puzzle:
 - mācoties burtus – savienot burtu ar dzīvnieku attēlu;
 - salikt vārdus no 3 – 6 burtiem;
 - no zīmējumiem salikt vārdu un likt skolēnam atšifrēt, kāds vārds ir noslēpies aiz attēliem (savieno attēlu ar vārda pirmo burtu).

3. Man pašai ļoti patīk Margaritas Stārastes ilustrētā "Pasaku ābece". Katram burtam ir savs stāsts, kurā tas tiek izmantots maksimāli daudz. Šajā grāmatā katrā stāstā var meklēt konkrētos lielos un mazos burtus, blakus lappuses ilustrācijās atrast attēlus, kuri sākas ar šo burtu, un tad tekstā atrast un izlasīt vārdus.

5.3. Lasīt un rakstīt mācīšanas pieredze

Lasīšana ir viena no prasmēm, kuru diasporas skolas skolēni izvairās apgūt.

Viens no pirmajiem sarežģījumiem ir tas, ka latviešu alfabēts tiek izrunāts pavisam citādi nekā angļu alfabēts, un, ja bērni jau no mazotnes ir mācījušies tikai angļu alfabētu, tad sastopas ar latviešu teksta lasīšanas grūtībām.

Ir ļoti svarīgi iepazīt latviešu burtu izrunu pirms vārdu lasīšanas.

Daži uzdevumi

1. Savās stundās bieži esmu skolēniem devusi mazus burtu zīmogus, ar ko spiest uz papīra. Prasot cits citam vajadzīgo zīmogu, skolēni ātrāk atceras pareizo burta skaņu.
2. Vēl viens veids, ko esmu piedāvājusi savās stundās, ir ilustrāciju un burtu attēli. Veidojot vārdus pēc attēliem, bērniem ir iespēja strādāt kopā un pazīt vārdu, kad tas ir izveidots.

3. Vēl viens uzdevums, ko esmu iekļāvusi savās stundās, ir spēle, kurā jāatmin vārds. Priekšā nostājas viens bērns ar lielu lapu, kurā ir uzzīmētas tikai strīpiņas, kuras parāda burtu daudzumu vārdā. Pārējie skolēni mēģina atminēt vārdu, saucot dažādus burtus. Atminētie burti tiek ielikti pareizajā vietā, līdz beigās tiek atminēts vārds. Šī ir sen zināma vārdu minēšanas spēle, bet skolēniem vēl aizvien ļoti patīk. Ļoti laba ideja ir likt visiem pārējiem bērniem rakstīt uz savām lapām burtus, kuri ir nosaukti, tādā veidā viņi mēģinās paši ātrāk uzminēt paslēpušos vārdu.

A P E L S Ī N S

— — — — —

5.4. Uzdevumi lasītprasmes veicināšanai

Mēmais šovs

Ļoti vienkāršs un skolēniem mīļš lasītprasmīšanas veids grupā ir spēle “Mēmais šovs”, kurā tiek izmantotas bērnu “Alias” kartītes vai citas kartītes, uz kurām ir gan attēls, gan attēlu paskaidrojošs vārds. Var spēlēt divās komandās, taču mēs parasti to esam darījuši vienā 6-8 skolēnu grupā.

Skolēni pēc kārtas nonāk “Mēmā šova” vadītāja lomā (pirmo var izlozēt ar metamkauliņa palīdzību, pēc tam par vadītāju kļūst tas, kurš pirmais atminējis mīklu). Vadītājs no skolotāja saņem kartīti ar kādu attēlu un uzrakstu, kuru citiem nerāda. Skolotājs kopā ar vadītāju var iziet no klases, lai pārliecinātos, ka attēls un teksts ir saprotami un ka bērnam ir idejas, kā parādīt kartītē attēloto. Pārējie skolēni pēc vadītāja rādītā mēģina uzminēt, kas attēlots/uzrakstīts kartītē. Kad ir atrasts atminējums, skolotājs šo vārdu uzraksta uz tāfeles. Skolotājs var ierosināt, ka tie, kas jau prot rakstīt, uzraksta šo vārdu savās burtnīcās.

Ēdienu receptes

Vēl viens veiksmīgs lasītprasmes apgūšanas vai pilnveidošanas piemērs ir darbs ar ēdienu receptēm, jo tajās var izmantot vienkāršus vārdus, kas papildināti ar attēliem. Iespējami dažādi varianti, bet ar savu klasi izmantoju vienu no tiem – pankūku receptes sagatavošanu un dažādu ģimeņu recepšu salīdzināšanu. Klasē lasīju priekšā grāmatu “Kur rodas milti” (<https://www.valtersunrapa.lv/lv/aktualitates/137/jaunums-izglitojosa-gramata-berniem-kur-rodas-milti.html>), izpētījām pankūku recepti. Pēc tam skolēniem bija mājasdarbs – noskaidrot, no kādām sastāvdaļām un kā pankūkas cep viņu mājās. Nākamajā stundā kopā aizpildījām apmēram šādu tabulu:

Kas?	Jā / Nē	Cik?
Olas		
Milti		
Ūdens		
Piens		
Cukurs		
Sāls		
...		

Pēc tam pārrunājām un salīdzinājām dažādos rezultātus, strādājot arī pie runātprasmes attīstības.

Abi uzdevumi ir īpaši piemēroti skolēnu grupās, kurās ir dažādi lasītprasmes un latviešu valodas zināšanu līmeņi, bet līdzīgs bērnu vecums un intereses. Skolēni pievērš uzmanību uzdevumu saturam un neuztver tos kā “mācīšanos”.

6. RUNAS DARBĪBAS VEIDI. RAKSTĪŠANA

Metodikas skolas dalībnieki izvēlējās vienu no mājasdarbiem: 1) izveidot darba lapu vai uzdevuma aprakstu vingrinājumiem, ar kuru palīdzību skolēns sagatavojas/trenē roku rakstīšanai vai trenējas burtu elementu rakstīšanā, 2) izveidot uzdevumus vai dalīties ar jau izveidotiem uzdevumiem (darba lapas vai citā formā) rakstītprasmes apguvei, 3) atspoguļot savu veiksmīgas sākotnējās rakstīt mācīšanas pieredzi.

6.1. Izdzīvosim burtus!

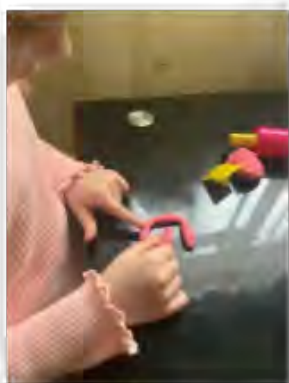
Šodienas bērns aug zinātkārs, atraktīvs, daudz prasīgāks par bērnu pirms 20-30 gadiem. Mūsdienā bērnam vairs neder mācīšanās metodes, ar kurām mācījāmies mēs. Viņš pieprasa, lai tiktu ieinteresēts.

Ņemot vērā, ka bērna uzmanību vienam uzdevumam mēs varam noturēt tikai aptuveni 10-15 min, tad 40 minūšu garā nodarbībā iekļaujam vairākas nodarbes.

Vecums: 2-5 gadi

Iepazīsimies ar burtu A. Sākumā runāsim tikai par drukātajiem burtiem.

Izmantojot plastilīnu (plastilīna mīcīšana, rullēšana un veidošana veicina arī sīkās motorikas attīstību), izlokām burtu, kura paraugs attēlots uz papīra. Bērnam ir iespēja arī pārvilkt ar plastilīnu izveidoto burtu.

Darot darbu, mēs turpinām sarunāties – kuros vārdos ir dzirdams jaunapgūtais burts, kā tas skan, vai to var arī izdziedāt, vai to var izstaigāt. Noteikti runājam arī par to, kā kustas roka, rakstot burtu – uz augšu, uz leju, uz sāniem.

Izkustēšanās nolūkos, izmantojot auduma lentes, uz grīdas izliekam burtu un to izstaigājam, skaitot kādu skaitāmpantiņu. Runājam, kā kustas kājas – papēdis pie purngala uz priekšu, pagriežas un iet atpakaļ.

Zēni ar rotaļu mašīnām izliek apgūstamo burtu, izveido trasi burta formā un izbrauc to.

Citā nodarbībā plastilīnu aizstājam ar papīru un burtus izplēšam, varam doties pat uz virtuvi un cept burtu cepumus.

Vecums: 6-10 gadi

Alfabēts jau ir pazīstams, ar visiem burtiem esam iepazinušies. Varam mācīties rakstīt burtus, burtu savienojumus.

Pirmajā nodarbībā velkam stripiņas no lejas uz augšu, tad pretējā virzienā. Velkam aplīšus, no tiem izzīmējam cūciņu, pievelkam klāt astīti.

Bērns ar nokrāsotu pirkstu velk uz lapas cūciņas astītes.

Tad ar zīmuli velkam astītes. Izrunājam, kādus burtus dzirdam.

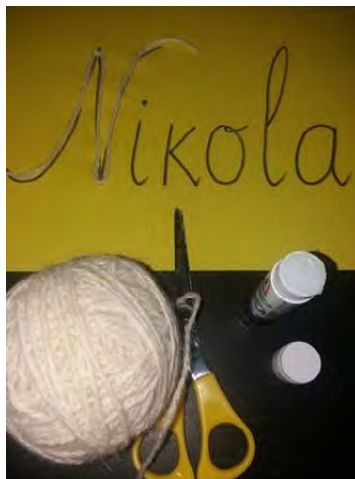
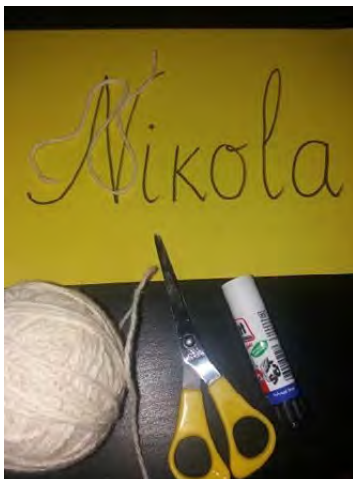
Izkustēšanās minūtēs bērni nostājas kāda burta veidolā. Ar deju soļiem izlecām burtu.

6.2. Sāksim rakstīt!

Skolotāja sagatavojusi katra bērna vārdu rakstiskajā šifrā. Skolotāja bērniem piedāvā darboties ar diedziņu, šķērēm un līmi. Vispirms katram burtam nepieciešams izmērīt vajadzīgo diega garumu. Kad tas darīts, jāparāda skolotājam, kā ar līmes palīdzību (var tikt izmantota PVA līme un otiņa) uzvelk katru burtu un atbilstīgi uzlīmē diedziņu. Tie bērni, kuriem iet raitāk, paši var uz citas lapas uzrakstīt savu uzvārdu vai mammas vārdu un atkārtot uzdevumu.

Tādējādi bērni iemācās gan burta izskatu, gan burta elementu rakstīšanas virzienu.

6.3. Stāstiņš par mārīti

Pirms bērni mācās rakstīt burtus, ieteicams piedāvāt dažāda veida līnijas rokas sagatavošanai rakstīšanai. Savam uzdevumam esmu izdomājusi mazu stāstiņu, kas skolotājiem palīdzētu stundu padarīt interesantāku. Skolotāja lasa tekstu, un bērni klausās. Kad ir nosaukta attiecīgā līnija vai forma, visi velk ap to ar zīmuli.

Es (skolotāja) šodien nācu uz skolu un ieraudzīju kaut ko interesantu, mazu mārīti, kurai uz muguras bija melni aplīši.

Mārīte bija ļoti maziņa, tāpēc viss viņai apkārt bija ļoti liels, piemēram, lieli kalni.

Upe blakus mārītei bija tik liela, ka izskatījās kā jūra.

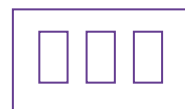
Bet, manuprāt, mārītei patika, ka viņa bija maza, jo mārīte varēja vieglāk paslēpties, kad viņa spēlējās ar pārējiem kukaiņiem. Viņas vismīļākā slēptuve varētu būt ala.

Kādu brīdi vēlāk mārīte bija aizrāpojusi līdz skolai, kur viņa satika pārējās mārītes. Tagad viņas kopā bija

Mūsu skola mārītei izskatījās kā viena liela kaste ar daudzām mazām kastītēm, kuri bija skolas logi.

Un uzminiet, kas bija tālāk? ... Hmmm... es biju nonākusi līdz skolai!

7. LASĪTPRASME. KĀ STRĀDĀT AR TEKSTU?

Darbs ar tekstu ir mērķtiecīga darbība, nepietiek tekstu tikai izlasīt. Tāpēc teksta apguvē, šajā gadījumā lasīšanas procesā, ievērojami vairāki posmi. Skolotāji izvēlējušies kādu skolēnu vecumam, valodas prasmei, interesēm atbilstīgu daiļliteratūras tekstu lasīšanai un sagatavojuši katram no šiem posmiem:

- uzdevumus lasāmā teksta sākotnējai uztverei,
- uzdevumus, kurus veic lasīšanas laikā,
- uzdevumus, kurus veic pēc teksta lasīšanas.

Piedāvājam divus piemērus, kā skolotāji plāno darbu ar tekstu lasīšanas nodarbībā.

7.1. Pavasara balss

Fragmenti no Viestura Ķerus grāmatas “Meža meitene Maija” (izdevniecība “Liels un mazs”, 2019)
nodaļas “Pavasara balss”

– Tēti, kāpēc putni dzied? – Maija jautāja kādā saulainā dienā, kad ģimene kopā ar Rīgas radiem bija sasēdusies ap pusdienu galdu pagalmā, lai izbaudītu pavasari, un visapkārt meža un pagalma kokos skanēja putnu dziesmas.

– Dzied putnu tēviņi... nu... putnu puīši, – skaidroja tētis. – Un viņi dzied, lai pievilinātu sev draudzeni, putnu meiteni, ar ko kopā vīt ligzdu un audzināt mazuļus. Un vēl ar dziesmu putnu puīši aizsargā savu teritoriju.

– Kas ir teritorija?

– Cilvēki, kas dzīvo laukos, kā mēs, sētu ap māju parasti necel, bet tu jau zini, ka pilsētās daudzi, piemēram, Rīgas vectētiņš un vecmāmiņa, ap savu zemi uzbūvē sētu. Kam apkārt sēta, tā ir viņu teritorija. Dzīvnieki sētas uzcelt nevar, viņi iezīmē savu teritoriju citādi. Suņi čurā uz kokiem un stabiem, bet putni dzied. Ar savu dziesmu viņi saka – šī ir mana zeme un citi putnu puīši te nākt nedrīkst!

Pēkšņi mazā māsiņa leva pielēca kājās un skrēja uz grāvmalu. Tur viņa apstājās, pagriezās pret mežu un skaļā balsī sāka dziedāt:

Maziņš esmu es,

Aši stiepšos es,

I par tēvu, i par māti

Garāks būšu es!

– Ieviņ, ko tu dari? – tētis izbrīnījās.

– Iezīmēju teritoriju, jo mums arī nav sētas, – atsaucās leva.

Maija iesmējās:

– Tu taču neesi puisis!

Maija jau devās atpakaļ uz māju, kad pagalma kokos iedziedājās kāds putns, kas meitenei lika apbrīnā sastingt uz ceļa. Pāri koku galotnēm skanēja samtaina svilpošana, te zemāka, te augstāka, brīžiem pārejot pavisam smalkos pīkstienos, bet tad atkal krītot lejā līdz zemajiem, mazliet burbuļojošajiem svilpieniem.

Bez apstājas dziesma skanēja pret vakara debesīm, vijās cauri koku zariem, pāri visām citām vakara skaņām. Maija stāvēja un klausījās. Šķita, ka nepazīstamā putna balsī dzied pavasaris, šis vakars un Maija pati. Tik skaistu dziesmu viņa vēl nebija dzirdējusi.

Bērnudārzā Maijai bija stāstīts, ka no visiem putniem visskaistāk dzied lakstīgala. Maija izrāvās no sapņa un skrēja mājās.

– Tēti, mammu! – viņa sauca, iebrāzusies istabā. – Ārā dzied lakstīgala!

– Nē, meitiņ, lakstīgala tā nevar būt. Lakstīgalas pie mums atlidos tikai pašās aprīļa beigās vai maija sākumā, – teica tētis un atvēra logu. Putns joprojām dziedāja.

– Tas ir melnais mežastrazds, – tētis ieklausījies bilda. – Atceries, pagājušajā rudenī tas rušinājās lapās zem ābelēm, barību meklēdams. Melns putns ar oranžu knābi.

Maija dzirdēja tēta teikto, bet vairāk klausījās aiz loga dziedošajā putnā un domāja: “Nezinu, kā dzied lakstīgala, bet melnais mežastrazds dzied visskaistāk no visiem!”

Uzdevumi lasāmā teksta sākotnējai uztverei

- Vai tu pazīsti putnus? Vēro attēlus un nosauc tos! (Pielikums)
- Savieno attēlu ar putna nosaukumu!

Lauku balodis

Žubīte

Čuņčiņš

Baltā cielava

Melnais mežastrazds

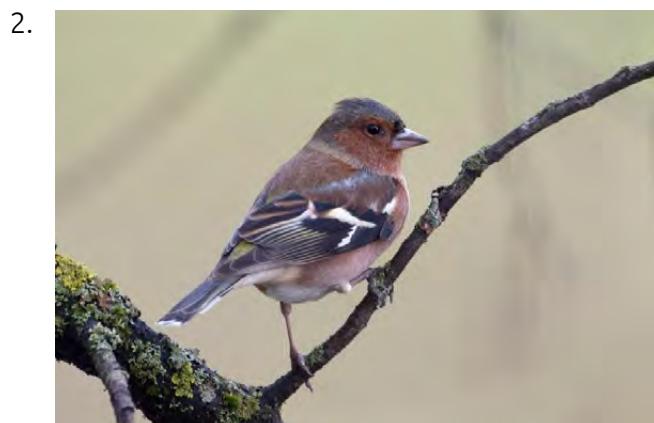
Lakstīgala

Uzdevumi, kurus veic pirmā fragmenta lasīšanas laikā (līdz strīpai)

- Lasot noteikt galvenos varoņus, viņu vārdus.
- Lasot noteikt, kur, kad, kādos apstākļos notiek darbība.
- Uzminēt, kas tas ir par putnu, kas skaisti dzied. Kurš vārds tekstā jums palīdzēja atminēt?

Uzdevumi, kurus veic pēc teksta lasīšanas (līdz beigām)

- Noteikt teksta galveno domu, autora nolūku.
- Izdomāt tekstam virsrakstu.
- Atbildēt uz jautājumiem par lasīto :
 - Kāpēc putni dzied ?
 - Kā putni, dzīvnieki un cilvēki iezīmē savu teritoriju?
 - Atrodi tekstā, kā izskatās strazds un kāda ir viņa dziesma.
 - Vai lakstīgala ir nometnieks vai gājputns? Pamato atbildi.
- Noklausīties melnā mežastrazda un lakstīgalas dziesmas un izteikt savu viedokli, kura dziesma patika labāk, kāpēc: http://www.putni.lv/balsis/turmer_song_2003-04-15_rudbarzi_i.folkmanis.mp3 (melnais mežastrazds); http://www.putni.lv/balsis/luslus_dziesma_2008-05-24_rudbarzi_i.folkmanis.mp3 (lakstīgala)
- Atrast vienu tautasdziesmu par strazdu un vienu tautasdziesmu par lakstīgalu.

- ___ Lauku balodis
- ___ Žubīte
- ___ Čuņčiņš
- ___ Baltā cielava
- ___ Melnais mežastrazds
- ___ Lakstīgala

7.2. Priede

Vecums: 7-8 gadi

Latviešu tautas pasaka "Priede"

Iesākumā bija visi koki bez lapām, bet Dievam tas nepatika. Viņš apņēma kokus ar lapām izpušķot un atļāva tiem izvēlēties, kādas katrs gribēja. Koki nu izvēlējās katrs pēc savas patīkšanas, cits lielas, platas, cits robainas, cits gludenas lapas, kā katram patika.

Beidzot kārta nāca priedei. "Nu, kādas lapas tu vēlēties?" Dievs jautāja.

"Varenais Radītāj," lepnā priede lūdza, "dod man zelta lapas."

"Lai notiek tava griba!" Dievs teica un lika priedei uzaugt zelta lapām.

Priede bija par visiem kokiem daiļāka. Ar nicināšanu vien tā skatījās uz citiem kokiem, bet ilgi tā nelepojās. Spožās zelta lapas pievilka garāmgājējus, un pēc maz dienām priede bija kaila. Visi koki to apsmēja.

Gauži raudādama, priede lūdza Dievu, lai tai dāvinātu glāžu lapas. Un redzi! Pirms jauna diena ausa, bija priedei glāžu lapas rokā. No jauna tā lepnī galvu pacēla, bet ne uz ilgu laiku. Sacēlās liela vētra, un skaistās glāžu lapas saplīsa drupu drupās. Citi koki sāka atkal par priedi smieties.

No kauna tā nodūra acis uz zemi un vēlējās, kaut tiktu viņai dotas tādas pašas lapas kā citiem kokiem. Viņas vēlēšanās atkal tika paklausīta. Priede jau sāka asaras žāvēt, bet atkal jauna nelaime: nejauši piestājās kaza ar vairāk kazlēniem pie priedes un pēc maza brīža bija priede atkal tikpat kaila kā agrāk.

Tas taču bija par daudz. Visi koki par priedi pilnā karklā smējās. Nabadzīte aiz kauna un žēlabām iesāka rūgti raudāt Asaras bira kā zirņi gar priedes sāniem uz leju. Raudādama tā lūdza Dievu, lai šo neatstājot bešā, bet dodot kaut kādas adatas. Dievs to paklausīja. Priede dabūja asas adatas, skujuas. Citi gan par to smējās, bet priede par to nebēdāja: tai labas bija skujuas.

Taču, pirmējos laikus atminoties, tai vēl dažreiz izspiežas asaru lāses, sveķu piles.

Alfreds: <https://pasakas.eu/priede>

Uzdevumi lasāmā teksta sākotnējai uztverei

- Vispirms runāsim par pasakas nosaukumu "Priede". Kas ir priede? Kā tā izskatās?
- Skolēniem tiks dots uzdevums uzzīmēt priedi.
- Skolēni pastāsta par savu uzzīmēto priedi.
- Pasaku lasa skaļi.

Uzdevumi, kurus veic lasīšanas laikā

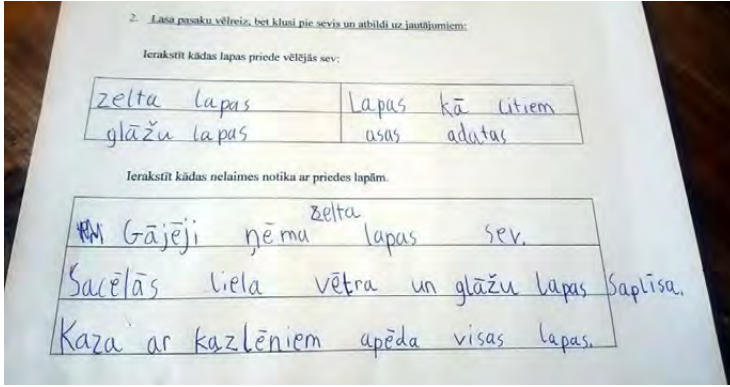
1. Lasot skolēns raksta tabulā nesaprotamos vārdus. Pēc lasīšanas tie tiek pārrunāti. Skolēns blakus ailē ieraksta vārda skaidrojumu.
2. Lasa vēlreiz klusi pasaku un veic uzdevumus.

Uzdevumi, kurus veic lasīšanas laikā.

1. Lasot bērns, raksta tabulā sev nesaprotamos vārdus. Pēc lasīšanas tie tiek pārrunāti un bērns blakus ailē ieraksta vārda skaidrojumu.

Platas	Resnas
Robainas	
Daiļāka	Skaistāka
Nicināšana	Citi ir slīptāki
Kaila	Plīka
Ausa	Saule
Beša	bez nekā

- Uzraksti, kādas lapas priede vēlējās sev!
- Uzraksti, kādas nelaimes notika ar priedes lapām!

Uzdevumi, kurus veic pēc pasakas lasīšanas

1. Sakārtot notikumus pēc kārtas. Tiek iedodas izgrieztas lapiņas ar notikumiem.

Dievam nepatika, ka kokiem nav lapu.	Priede lūdza sev zelta lapas.
Sāka pūst stiprs vējš.	Priede sev prasīja lapas kā citiem kokiem.
Kaza ar kazlēniem apēda visas lapas.	Priede raudādama prasīja lapas kā adatas.
Priede priecājās par savām lapām – skuļām.	Priedei asaru vietā tek sveķu pīles.

2. Atbildēt uz jautājumiem. Diskusija.

- Vai priede bija lepna? Kāpēc?
- Kādas lapas tu būtu prasījis Dievam, ja tu būtu koks? Kāpēc?
- Kāpēc citi koki par priedi smējās?
- Ko, tavuprāt, šī pasaka māca cilvēkiem?

3. Noslēgumā uzdevums uzzīmēt priedi, kāda tā izskatījās ar dažādām lapām.

8. TEKSTA PIELĀGOŠANA LASĪTĀJA VAJADZĪBĀM

Tekstu var pielāgot lasītāja vajadzībām jeb adaptēt, to vienkāršojot, saīsinot, sadalot fragmentos, papildinot un citādi pārveidojot tā, lai tas atbilstu valodas apguvēja vajadzībām un valodas prasmes līmenim. Teksta adaptēšanai piemērojami arī vieglās valodas pamatprincipi.

Skolotāji ir izvēlējušies savas grupas bērnu interesēm piemērotu tekstu un pārveidojuši to vieglajā valodā. Lasiet gan oriģinālo, gan pārveidoto tekstu!

8.1. “Čūsku ķēniņš”

Latviešu tautas pasaka “Čūsku ķēniņš”

(Oriģinālais teksts)

Reiz sensenos laikos kādā pļavā dzīvoja pulka čūsku. Kad pienācis laiks sienu pļaut, puīši nav zinājuši, ko iesākt: čūskas esot līdušas zem kājām un tinušās zem izkaptīm. Ko nu darīt?

Te garām esot gājis viens vīrs. Redzēdams pļāvēju nelaimei, viņš esot piedāvājis palīdzēt. Vispirms esot līcis izrakt dziļu jo dziļu grāvi, tad samest tajā sausus žagarus un pārsviest pāri resnu baļķi. Kad tas bija padarīts, vīrs esot aizdedzinājis žagarus, pats uzkāpis uz baļķa un sācis skaisti svilpot. Un tavu brīnumu! Čūskas šņākdamas esot rāpojušas uz viņa pusi. Bet kas nu notika? Līdzko tās pierāpojušas pie grāvja un lēkušas, gribēdamas pietikt vīram klāt, tā iekritušas ugunī. Pēdīgi pie grāvja atrāpojis čūsku ķēniņš un teicis:

“Ei, cilvēk, izbeidz svilpot! Ja ne, es, aiziedams postā, iznīcināšu arī tevi!”

Vīrs nobijās ne pa jokam.

“Labi,” viņš sacīja, “tikai ar vienu norunu: tev un taviem pavalstniekiem uz karstām pēdām jāatstāj šī pļava.”

Čūsku ķēniņš tā arī esot izdarījis. Kopš tās reizes tai pļavā neviena čūska nav tikusi manīta.

(Teksts vieglajā valodā pielikumā nākamajā lapā)

Latviešu tautas pasaka “Čūsku ķēniņš”

Senos laikos pļavā dzīvoja daudz čūsku.
Puiši pļāva sienu.
Čūskas traucēja puišiem pļaut sienu.
Puiši nezināja, ko darīt.
Garām gāja vecs vīrs.
Vecais vīrs piedāvāja palīdzēt.
Vecais vīrs lika izrakt dziļu grāvi.
Grāvī vajadzēja samest daudz sausu žagaru.
Pāri grāvim vajadzēja nolikt resnu baļķi.
Puiši tā arī izdarīja.
Vecais vīrs aizdedzināja žagarus.
Viņš uzkāpa uz baļķa un sāka svilpot.
Čūskas sadzirdēja vecā vīra svilpošanu.
Dusmīgās čūskas rāpoja pie grāvja.
Čūskas mēģināja aizlekt līdz vecajam vīram.
Čūskas leca un krita ugunī.
Pēdējais pie grāvja atrāpoja čūsku ķēniņš.
Dusmīgais čūsku ķēniņš lika pārstāt svilpot.
Čūsku ķēniņš draudēja vecajam vīram.
Vecais vīrs nobijās.
Vecais vīrs un čūsku ķēniņš vienojās.
Vecais vīrs beidza svilpot.
Čūskas aizrāpoja prom no pļavas.

8.2. “Rīgas varde un Liepājas varde”

Latviešu tautas pasaka “Rīgas varde un Liepājas varde”

(Oriģinālais teksts)

Senos laikos dzīvoja divas vardes. Viena dzīvoja Rīgā, otra – Liepājā. Vienai ienāca prātā apskatīties, kā dzīvo Rīgā. Otra atkal domāja – labi būtu redzēt, kā dzīvo Liepājā un kāda tā izskatās. Varde iet no Liepājas, iet, iet un iet, līdz tiek kādā augstā pakalnā un ierauga, ka pretim lec varde no Rīgas puses.

“No kurienes tad tu?” jautā Liepājas varde.

“Es nāku apskatīties, kā izskatās Liepājā,” atbild Rīgas varde.

Nu viņas aprunājas, ka vēl ceļa gals ir tālu, ka vēl būs daudz briesmu jāpārcieš no stārķiem un no ceļa dziļajām gropēm.

“Pag,” saka viena varde, “kā būtu, ja mēs saceltos kalna galā pakaļkājās un apskatītos, kā tur izskatās? Tad nevajadzētu mērot garo ceļu līdz pilsētām.”

Domāts – darīts. Abas sacēlās pakaļkājās viena pret otru. Un ko viņas redz? Rīgas varde saka: “Klaus, māsiņ, tava Liepāja izskatās tāda pati kā mana Rīga!” Bet Liepājas varde saka, ka Rīga uz mata līdzīga Liepājai kā ola olai.

“Kad tā tās lietas pasaulē stāv, tad jau mums ceļu nav vērts turpināt,” runāja abas vardes.

Bet abas aizmirsas, ka viņām acis ir virs galvas un ka viņas, pakaļkājās sacēlušās, skatījās nevis uz priekšu, bet atpakaļ. Un tā nabaga vardes vēl šodien nezina, ka Rīga nemaz nav līdzīga Liepājai.

(Teksts vieglajā valodā pielikumā nākamajā lapā)

Latviešu tautas pasaka “Rīgas varde un Liepājas varde”

Reiz dzīvoja divas vardes.

Viena varde dzīvoja Rīgā. Otra varde dzīvoja Liepājā.

Viena varde gribēja redzēt Liepāju.

Otra varde gribēja redzēt Rīgu.

Varde iet no Liepājas un uzkāpj augstā kalnā.

Pretī lec varde no Rīgas.

Abas vardes kalna augšā satikās un aprunājās.

Vardēm jāiet vēl tālu. Pa ceļam ir daudz briesmu.

Vardes izdomāja paskatīties pilsētas no kalna augšas.

Rīgas varde redzēja, ka Liepāja izskatās kā Rīga.

Liepājas varde redzēja, ka Rīga izskatās kā Liepāja.

Vardes izdomāja tālāk neiet.

Bet vardes aizmirsas, ka viņām acis atrodas virs galvas.

Vardes skatījās atpakaļ, nevis uz priekšu.

Tāpēc abas vardes vēl joprojām nezina, ka Rīga nav līdzīga Liepājai.

8.3. “Mamm, kur lielā karote?”

Latviešu tautas pasaka “Mamm, kur lielā karote?”

(Oriģinālais teksts)

Māte no rīta, meitiņu celdama, saka:

“Celies, meitiņ, celies augšā, jau gailītis dzied!”

Meita atbild:

“Lai dzied, māmiņa, gailītis. Gailītim maza galviņa, drīz var izgulēt.”

“Celies nu, meitiņ, celies augšā, jau gaismiņa aust!”

“Lai aust, māmiņa, gaismiņai, viņai daudz jāapgaismo.”

“Celies nu, meitiņ, celies augšā, jau saulīte lec!”

“Lai lec vien saulīte, saulītei tālu jātek.”

“Celies, meitiņ, celies, jau putra izvārīta, jāēd brokastis.”

Nu gan meitiņa trūkusies no gultas augšā un izsaukusies:

“Mamm, kur lielā karote?”

(Teksts vieglajā valodā pielikumā nākamajā lapā)

Latviešu tautas pasaka “Mamm, kur lielā karote?”

Mamma no rīta ceļ meitu un saka:

“Celies, meitiņ! Gailītis dzied!”

Meita atbild:

“Lai dzied!”

“Gailim maza galva, var ātri izgulēties.”

Mamma saka:

“Celies, meitiņ, gaismiņa aust!”

Meita atbild:

“Lai aust!”

“Viņai daudz jāapspīd.”

Mamma saka:

“Celies, meitiņ, saulīte lec!”

Meita atbild:

“Lai lec!”

“Saulītei tālu jātek.”

Mamma saka:

“Celies, meitiņ! Brokastis jāēd.”

Meita ātri pieceļas un saka:

“Mamm, kur lielā karote?”

9. VALODAS UN SATURA INTEGRĒTA APGUVĒ

LVA vietnē maciunmacies.lv, kā arī mape.skola2030.lv pieejami dažādiem vecumiem izstrādāti digitāli mācību materiāli dažādu mācību priekšmetu satura un valodu (angļu, vācu) integrētai apguvei (<https://mape.skola2030.lv/profile/1283>). Metodikas skolas dalībnieki izvēlējušies kādu no šiem materiāliem un pārdomājuši, kā tos iekļaut savās nodarbībās. Ne visās diasporas skolās pieejamas mācību procesā izmantotās tehnoloģijas, taču skolotāji izmanto digitālajos mācību materiālos iekļautos uzdevumus un idejas arī citādi.

9.1. Vienas un to īpašības

CLIL NODARBĪBAS PLĀNOŠANA

Vecums: 6-12 gadi

Tēma. Vienas un to īpašības.

Sasniedzamie rezultāti:

- saskata un formulē vielu īpašības;
- grupē vienas pēc to agregātstāvokļa (ciets, šķidrums, gāzveida);
- izvērtē, kuras vienas var būt bīstamas videi, viegli uzliesmojošas, bīstamas veselībai, kodīgas;
- nostiprina sadarbības prasmes, strādājot grupā, pāri un individuāli.

Ievads

Nodarbību uzsākam ar mīklu minēšanu.

- Balta zemes sega ziemā. (Sniegs)
- Gluds vāks pārklāj ezeru. (Ledus)
- Tievs un garš, iekrīt zālē – neredz. (Lietus pīles)
- Bez krēsla sēž. (Migla)

Pārrunas.

- Kas tā ir par vielu, kas tiek pieminēta katrā mīklā?
- Kāda tā var būt dažādos stāvokļos?

Galvenā daļa

http://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/CLIL_Dabaszinibas_2-5_klase/index.html

1. Skolēni nostiprina savas zināšanas par vielu agregātstāvokļiem. Katrs izpilda uzdevumu par vielu agregātstāvokļiem (katrs savā planšetē). <https://www.valtersunrapa.lv/lv/aktualitates/137/jaunums-izglitojosa-gramata-berniem-kur-rodas-milti.html> Sadaļa "Vienas, to īpašības" 2. uzdevums.
2. Veicam eksperimentus. Katrs skolēns izvēlas 3 vienas, kuras ar ūdens palīdzību šķīdina, un izdara secinājumus.
3. Secinājumus katrs prezentē un izpilda uzdevumus, klausoties citu skolēnu secinājumos par vielām.
4. Uzdevumi – http://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/CLIL_Dabaszinibas_2-5_klase/index.html
Nepieciešamie materiāli: milti, cukurs, kartupeļu ciete, eļļa, sāls, etiķis un ūdens.

5. Darbs grupās: izveidojam 4 grupas.

- Bīstamas vielas
- Viegli uzliesmojošas vielas
- Bīstamas veselībai
- Kodīgas vielas

Katrai grupai 10 minūšu laikā jāuzraksta, jāuzzīmē vai no avīzes jāizgriež un jāpielīmē grupas uzdevumam atbilstīgas vielas.

Katra grupa paskaidro, kāpēc šīs vielas ir viņu grupā.

Secinām, ka vielas var būt videi bīstamas, viegli uzliesmojošas, bīstamas veselībai vai kodīgas.

6. Skolēni izpilda uzdevumu planšetēs: http://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/CLIL_Dabaszinibas_2-5_klase/index.html (3. uzdevums)

Nobeigums

Ir pienākusi ziema, taču mūsu pusē sniegs ir reta parādība, skolotāja aicina ar eksperimenta palīdzību radīt sniegu.

Nepieciešamie materiāli: auksts ūdens, glāze, lielāka bļoda, kur vēlāk sabērt visu radīto sniegu, sniega pulveris (nātrijapoliakrāta pulveris).

<https://www.youtube.com/watch?v=p1Ggc8anKm4&t=68s>

<https://www.youtube.com/watch?v=Y7auGLUs2No>

Nobeigumā skolēni pāros improvizē interviu.

Emocionālā izteiksme, kurā notiek intervijs, ir jāizlozē ar metamo kauliņu: 1 – jautri, 2 – raudot, 3 – dusmojoties, 4 – smejojoties, 5 – domīgi, 6 – nepārliecinoši.

Viens skolēns ir žurnālists, otrs intervējamais.

Iespējamie jautājumi:

- Ko jūs šodien uzzinājāt no jauna?
- Kas jūs patīkami pārsteidza?
- Vai ir kas tāds, ko jūs iepriekš nezinājāt?
- Jūsu domas par etiķi? Ko jūs varētu pastāstīt sīkāk?
- Jūsu domas par cukuru? Kas tā ir par vielu?

9.2. Atkritumu šķirošana

CLIL NODARBĪBAS PLĀNOŠANAS VEIDLAPA

Vecums: 6–8 gadi

Stundas tēma. Atkritumu šķirošana.

Stundu plānojums.

1. Jauno vārdu apgūšana – vielas.
2. Jauno vārdu apgūšana, īpašības vārdu noteiktās un nenoteiktās galotnes lietošana saistībā ar atkritumu šķirošanu, vielu dzīves cikls.
3. Praktiskā nodarbība – Lielā talka. Sporta spēle ar atkritumu šķirošanas elementiem.

Mācību priekšmeta saturs		Starppriekšmetu saikne
Sasniedzamais rezultāts	Mācību priekšmets	Latviešu valoda Dabaszinības Sports
	Valoda	Īpašības vārdu noteiktās un nenoteiktās galotnes lietošana un to sasaiste ar lietvārdu. (Šī tēma mūsu bērniem ir ļoti aktuāla, jo poļu valodā nav tāda veida gramatisko formu.) Piemērs. Šajā zaļajā konteinerā liekam stiklu. Stiklu liekam zaļā konteinerā.
	Mācību un sadarbības prasmes	Runātprasme Rakstītprasme Lasītprasme Prasme strādāt komandā Prasme pieņemt lēmumus Iesaistīšanās Līdzatbildība
Izmantojamie mācību materiāli		https://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/CLIL_Dabaszinibas_2-5_klase/index.html http://www.zalais.lv/lv/macibu-materiali/izdrukajami-materiali/kartinas-skirosanas-spelei/ Izlietotie iepakojumi sporta spēlei ar atkritumu šķirošanas elementiem
Vērtēšana, atgriezeniskā saite		Skolēnu pašvērtējums, izmantojot Likerta skalu Skolotāja vērtējums

Ievads

Parāda skolēniem filmu par atkritumu šķirošanu <https://www.youtube.com/watch?v=i3OHlyAg-eA> un uzdod jautājumu – par ko būs šodienas nodarbība? Kāpēc tik svarīgi ir šķirot atkritumus? Kas ir jāzina, lai varētu šķirot? Vai mēs zinām, no kā tiek ražoti dažādi priekšmeti?

1. uzdevums

Izmantojot mācību uzdevumu par priekšmetiem un materiāliem no https://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/CLIL_Dabaszinibas_2-5_klase/index.html, apgūt (atkārtot) priekšmetu un materiālu nosaukumus. Tā kā katram skolēnam nav pieejams savs dators, izdala izprintētas kartītes ar priekšmetu attēliem – nagla,

plastmasas maisiņš, zeķe, koka karote, papīrs, māla puķupods, stikla glāze, akmens, dzēšgumija, ādas cimdi.

Vispirms skolēni atkārtoti/iemācās priekšmetu nosaukumus un tad izrunā, no kā tie tiek ražoti.

Skolotājs atskaņo vai sauc materiālus, un skolēni paceļ kartīti ar atbilstīgā priekšmeta attēlu.

2. uzdevums

Skolotājs izdala kartītes ar materiālu nosaukumiem – gumija, āda, stikls, audums, metāls, māls, papīrs, plastmasa, un skolēniem jāsavieno ar priekšmetu attēliem no iepriekšējā uzdevuma un papildus attēliem – panna, glābšanas riņķis, kleita, koka krēsls, stikla vāze, māla bļoda, lego klucīši, metāla dakšiņa.

3. uzdevums

5. uzdevums no mācību materiāla sadaļā "Priekšmeti un materiāli".

https://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/CLIL_Dabaszinibas_2-5_klase/index.html

Skolotājs lasa tekstu, un skolēni nosauc materiālu, kurš ir lieks.

4. uzdevums

Skolēnus sadala 2 grupās, katrai grupai iedod četrus atkritumu konteinerus (uz papīra šķīvja uzlīmēts atkritumu konteiners zaļā, zilā, dzeltenā un brūnā krāsā) un uzlīmes ar uzrakstiem – bioloģiskie atkritumi, stikls, papīrs un plastmasa. Atskaņo tekstu no

https://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/CLIL_Dabaszinibas_2-5_klase/index.html

1. uzdevums sadaļā "Atkritumi".

Skolēni uzlīmē atbilstīgo uzrakstu uz konteineru. Skolotājs paskaidro, ko nozīmē bioloģiskie atkritumi. Skolēni atskaitās par paveikto, sākot teikumu (izmantojot īpašības vārda nenoteikto galotni): Zaļš konteiners ir stiklam. Zils konteiners ir.... Dzeltens konteiners ir.... Brūns konteiners ir....

5. uzdevums

4. uzdevums sadaļā "Atkritumi".

https://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/CLIL_Dabaszinibas_2-5_klase/index.html. Skolēni, tāpat kā iepriekšējā uzdevumā, paliek divās grupās. Abām grupām papildus izdala kartītes ar dažādiem atkritumu veidiem (var izprintēt kartītes no <http://www.zalais.lv/lv/macibu-materiali/izdrukajami-materiali/kartinas-skirosanas-spelei/>) – klade, plastmasas pudele, stikla pudele, plastmasas maisiņš, kartona kārbas, banāna miza, ābola serde, avīze, stikla burka, olu čaumalas. Skolotājs aicina skolēnus sadalīt atkritumus pa konteineriem. Skolēni saliek kartītes uz iepriekšējā uzdevumā sagatavotajiem atkritumu konteineriem (papīra šķīvjiem). Skolēni atskaitās par paveikto, lietojot īpašības vārdu noteiktās galotnes: Šajā zaļajā konteinerā mēs liekam...., Zilajā konteinerā mēs liekam....

6. uzdevums

Skolotājs pa skolas pagalmu izkaisa dažāda veida atkritumus. Laukuma abās pusēs ir 5 kartona konteineri dažādās krāsās (papildus četriem konteineriem no iepriekšējiem uzdevumiem – piektais ir sarkans – elektroprecēm). Skolēnus sadala divās komandās. Pēc signāla skolēni cenšas sašķirot izmētātos atkritumus atbilstīgajā konteinerā. Uzvar komanda, kura ir savākusi vairāk un pareizi sašķirotusi atkritumus. Par katru atkritumu – 1 punkts, par katru nepareizi sašķirotu atkritumu – -1 punkts.

Nobeigums

Skolēniem izdala lapiņas ar Likerta skalu un lūdz sevi novērtēt – kā skolēns saprata atkritumu šķirošanas pamatprincipus. Skolēni izsaka savu vērtējumu par veiktajiem uzdevumiem.

9.3. Mērvienības

CLIL NODARBĪBAS PLĀNOŠANA

Vecums: 8-9 gadi

Sasniedzamie rezultāti:

- prast pastāstīt, kādās mērvienībās ir iespējams mērīt cietu un šķidru vielu masu;
- lietot vielu nosaukumus;
- pareizi nosaukt skaitļa vārdus;
- lietot salīdzināšanai vārdu savienojumus *vieglāks par*, *smagāks par*, *vairāk nekā*, *mazāk nekā*.

Cienājoties ar piparkūkām, skolēniem reizē tiek dots uzdevums pastāstīt, kā garšo piparkūkas, kādas garšvielas ir iespējams sagaršot. Pēc tam, kad skolēni izteikuši savas domas, skolotājs atklāj, ka šīm piparkūkām ir pievienots īpašs garšvielu maisījums, kas sastāv no 10 g kanēļa, 10 g piparu, 10 g krustnagliņu, 5 g koriandra, 5 g muskatrieksta, 10 g vaniļas cukura. Praktiski darbojoties un ņemot talkā virtuves svarus, skolēni izveido šo piparkūku garšvielu maisījumu. Katrs skolēns, piemēram, var nosvērt garšvielu, kuras nosaukumā ir atrodams skolēna vārda pirmais burts.

Atjautības uzdevums

Ja 50 g izveidotā maisījuma būtu pietiekams daudzums vienai skolēna ģimenei, lai izceptu gardu gardās piparkūkas, cik daudz šī maisījuma būtu nepieciešams sagatavot, lai 10. klases skolēniem būtu piparkūkām bagāti Ziemassvētki? (Salīdzinājumam skolotājs var parādīt 500 g lielu cukura paku).

Attēlu sarindošana

Uz lapiņām ir sagatavoti dažādu vielu (cukurs, milti, kanēlis, vaniļas cukurs) attēli ar noteiktu masu. Katrs skolēns izvelk vienu kartīti, un pēc signāla skolēniem jānostājās rindā no vieglākās attēlā redzamās vielas līdz smagākajai.

Katrs skolēns izvelk otru attēlu. Uzdevums ir salīdzināt abas vielas, lietojot vārdu savienojumus *vieglāks par*, *smagāks par*.

Divi uzdevumi no LVA materiāliem par mērvienībām un mērierīcēm

(https://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/CLIL_Dabaszinibas_2-5_klase/index.html)

Dzērienu mīkla

Katrs skolēns iedomājas vienu dzērienu (limonāde, piens, tēja, sula, kefīrs). Strādājot pāri, skolēni uzdod divus jautājumus viens otram, viņiem jāuzmin, kuru dzērienu pārinieks ir iedomājies. Atminējumus skolotājs uzraksta uz tāfeles.

Neliela diskusija par to, kas kopīgs visiem nosauktajiem dzērieniem. Turpinājumā skolotājs pastāsta, kādās mērvienībās ir iespējams izmērīt dažādu šķidru vielu daudzumu.

Uzdevums no LVA materiāliem

Mērvienības un mērīšanas

6. Domā un dari! Izvēlies pareizo atbildi!

piens eļļa sula ūdens

Elļas ir nekā piena. Ūdens ir nekā piena.

Ūdens ir nekā sulas. Piena ir nekā eļļas.

Vitamīnu dzēriens ziemai

Skolēni izveido vitamīnu dzērienu, izkrāsojot glāzi (1. pielikums) un fantazējot, no kādām sulām varētu sastāvēt šāds dzēriens. Jāņem vērā, ka glāzē ir iespējams ieliet 250 ml šķidruma. Kad skolēni izkrāsojuši tukšo glāzi, viņi stāsta par to, no kā ir izveidots dzēriens un kādās attiecībās lietoti produkti (piemēram, mans vitamīnu dzēriens sastāv no 100 ml biešu sulas, 50 ml apelsīnu sulas un 50 ml bumbieru sulas).

**Bumbieru
sula**

**Apelsīnu
sula**

Biešu sula

9.4. Iepazīsim vielas un to īpašības!

Es izvēlējos materiālu kopu par vielām un to īpašībām no dabaszinību materiāliem 2.-5. klasei: http://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/CLIL_Dabaszinibas_2-5_klase/index.html.

Šogad mācu 2. klasi, taču daļa no šiem uzdevumiem manai klasei varētu būt pārāk sarežģīta, tādēļ tos būtu nedaudz jāpielāgo. Būtu grūti izmantot jau sagatavotos uzdevumus – es drīzāk izmantotu idejas. Skolēnus šajā vecumā ļoti interesē vielas – cukuru, sāli, eļļu, miltus, kartupeļu cieti u.c. – ne tikai apskatīt attēlos, bet izpētīt pašiem, tās aptaustot, pasmaržojot, pagaršojot vai veicot ar tām dažādus eksperimentus.

Nodarbības plāns

1. Iepazīšanās ar vielām un produktiem, kas novietoti uz galda: kā tos sauc latviski un zviedriski.
2. Vielu un produktu "izpēte": aptaustīšana, pasmaržošana, pagaršošana. Tiek izmantotas gan cietas vielas (cukurs, sāls, milti, akmens), gan šķidrumi (eļļa, ūdens, etiķis, šķidrums medus), gan gāzveida vielas (balons, gaiss noslēgtā traukā, minerālūdens ar gāzi).
3. Kādas īpašības piemīt katrai vielai? Skolotāja raksta atbildes tabulas veidā uz tāfeles. Ja nepieciešams, skolēnus var dalīt vairākās grupās, kas strādā patstāvīgi un pēc kārtas prezentē savas atbildes. Šādi tiek apgūti īpašības vārdi.
4. Secinājumi: vielām piemīt krāsa, garša. Dažas līst, tie ir šķidrumi; dažas birst, dažas ir cietas; dažas īsti nevar redzēt – tās ir gāzveida, "izšķīdušas gaisā".
5. Pārbaudot apgūto, grupās vai individuāli izpilda pielāgotus uzdevumus, par pamatu ņemot 4. (kuras vielas ir cietas, vai ir šķidrumi un vai šķīst ūdenī), 5. (spēle, kur jāizvēlas, vai apgalvojums par kādas vielas īpašībām ir pareizs vai nepareizs) un 7. uzdevumu (krustvārdu mīkla).
6. Stundas noslēgumā var pārrunāt, kur šīs vielas tiek izmantotas bērnu sadzīvē, ģimenē, skolā; kura viela ir vajadzīga vai veselīga. Izpratnes pārbaudei var rosināt skolēnus nosaukt vēl citas vielas katrā kategorijā: šķidrumi, cietas vielas, gāzes.
7. Cits variants stundas noslēgumam ir spēlēt spēli "akmens, šķēres, papīrs" un izrunāt, kādas īpašības piemīt katram no šiem priekšmetiem un cik lielā mērā. Tā tiek apgūtas arī īpašības vārdu salīdzināmās pakāpes (šķēres ir cietas, bet akmens cietāks). Var pamēģināt izdomāt un uzspēlēt "akmens, šķēres, papīrs" ar citiem priekšmetu nosaukumiem, piemēram, "cukurs, eļļa, ūdens".

9.5. Es esmu atbildīgs

Iepazīstoties ar jauno PUPAS mācību materiālu, biju ļoti patīkami pārsteigta par iespēju izmantot interaktīvajā vidē mītnes zemes valodu un mājas valodu vienlaicīgi informācijas apgūvē un uzdevumu veikšanā. Manā klasē ir 1.-3. klases vecuma bērni, un par CLIL nebiju nekad dzirdējusi, taču izrādās, ka esmu to ļoti labi lietojusi neapzināti gan sava dēla valodas mācīšanas procesā, gan vecākiem palīdzot ar padomu, kā labāk lietot bilingvālā vidē latviešu valodu.

Nodarbībās bieži tiek lietota prakse – vārdu vairākkārtēja atkārtošana abās valodās, papildinot ar vizuālajiem attēliem un aktivitātēm, un pēc tam lūdzu vecākiem šos apgūtos vārdus nostiprināt ar mājas uzdevumiem un ikdienas aktivitāšu palīdzību. Aicinu vecākus būt apzinīgiem un pacietīgiem un padomāt, kā ikdienā lieto valodu.

Izsapņoju iespēju, ka katram stundas dalībniekam būtu līdzī vai nu sava, vai skolas īpašumā esoša planšete vai datorīnš, un mēs kopā, izmantojot interaktīvo tāfeli, apgūstam jauno tēmu un vārduņus.

Mūsu mītnes zemes valoda ir angļu. Tāpēc nodarbības ievadā piedāvāju iespēju pildīt attiecīgās tēmas uzdevumus angļu valodā kā sava veida iesildīšanos un kopainas radīšanu par skolēniem jau zināmu tēmu, kas, iespējams, iepriekš apgūta mītnes zemes skolas valodā.

Tēma. Es esmu atbildīgs.

Izmantotais materiāls: Es Pasaulē. Sociālās zinības sākumskolai. Es esmu atbildīgs. https://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/CLIL_Socialas_zinibas_1-3_klase/index.html

Latvijas puzzles salikšana, izmantojot karti, labi palīdzēs vizuālās atmiņas trenēšanai, kā arī lasīšanas un izrunas prasmes treniņam. Mums krājumos ir pašu radīta Latvijas kontūra, iepriekš esam pildījuši uzdevumu, kur izlozējām pilsētu, atradām to kartē un ar knaģīti lapiņu piestiprinājām, kur tai būtu jābūt mūsu lielajā Latvijas kartē (skat. foto).

Pildot angļu valodas uzdevumus, es runāšu LATVISKI, it kā tulkojot, bet skolēniem nenojaušami "iebarojot" jaunās tēmas vārdiņus. Zinu, ka saruna par tēmu var izvērsties sarežģīta, taču tai jāatvēl diezgan daudz laika, lai skolēni savu domu un informāciju angļu valodā varētu pārstāstīt un izteikt latviski. Tad arī laiks latviešu vārdiņiem. Kad būsīm izmēģinājuši angļu valodas uzdevumu versiju, palēnām pāriesim pie video un "multenītēm" latviešu valodā, lai turpinātu pieradināt dzirdi un redzi.

<https://www.youtube.com/watch?v=ViDwncmDJZA> – Dabā ejot, ko atnesi, to aiznes!

<https://www.youtube.com/watch?v=QpgZAuf1HeE> – Grāmatas "Rūķis šķiro" video versija (skat. foto).

Tālāk stundā darbosimies praktiski. Šķirosim atkritumus (skat. foto), izrunāsim visu par šķirošanas iespējām, krāsām un materiāliem.

Šinī īsajā tēmā lieliski var apgūt vai turpināt atkārtot krāsas, apģērba gabalus, darbības un emocijas, kokus un dzīvniekus.

Nodarbības otrajā daļā pildīsim interaktīvos uzdevumus, ko pildījām sākumā, tikai šoreiz latviešu valodā. Noteikti strādāsim kopā, lai es saprastu, kuram padodas labāk lasīšana un patstāvīga uzdevuma izpilde, kuram tikai sadzirdēšana. Te arī kopā un pa vienam aicināšu atkārtot vārdus un skaņas. Šī ir iespēja *pārslēgt* valodu un atkārtot, ja nu kas nav saprotams. Ļoti patīk ideja, ka materiāli ir angļu un vācu valodā. Ieteiktu arī krievu valodu – tā daudzām ģimenēm būtu palīgs latviešu valodas apgūvē, bet daudzām tieši pretēji – krievu valodas apgūvē, kas Latvijā tomēr arī ir pieprasīta. Arī franču valoda, iespējams, būtu laba ideja. Daudzi diasporā dzīvojošie bērni apgūst šo valodu, tādējādi varētu darboties kā lielisks palīgrīks.

10. BĒRNU VALODAS PRASMJU LĪMEŅI

Skolotāji ir iepazinušies ar valodas prasmju līmeņu aprakstu, ar “Mans valodu portfelis. Eiropas Valodu portfelis skolēniem (no 7 līdz 12 gadiem)” (https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/03/Portfelis-7-12-gadi_latviesu.pdf), izvēlējušies kādu tēmu un vienu no valodas prasmes līmeņiem (piemēram, A2) un izveidojuši vairākus tiem atbilstīgus uzdevumus.

Ar 7-15 gadus vecu bērnu valodas prasmju līmeņu aprakstu “Latviešu valodas prasmes pamatlīmenis (A0, A1, A2)” var iepazīties šeit: [https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/03/Latviesu ValodasPrasmesPamatlimenis.pdf](https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/03/Latviesu_ValodasPrasmesPamatlimenis.pdf).

10.1. Mana diena

Valodas prasmes līmenis: A1

1. uzdevums. Savieno ar līniju atbilstīgo dienas laiku un darbību!

Cik rāda pulkstenis?	Ko es daru?
Ir septiņi no rīta.	Es ēdu pusdienas.
Ir astoņi no rīta.	Man ir starpbrīdis. Es atpūšos.
Ir desmit no rīta.	Es dodos mājās.
Ir vienpadsmit no rīta.	Es ēdu brokastis.
Ir pusdienlaiks – divpadsmit.	Vakarā es tīru zobus.
Ir viens pēcpusdienā.	Man ir skola. Es mācos.
Ir divi pēcpusdienā.	Es pamostos.
Ir trīs pēcpusdienā.	Es dodos uz skolu.
Ir seši vakarā.	Man ir futbola treniņš.
Ir septiņi vakarā.	Es lasu grāmatu.
Ir astoņi vakarā.	Es eju gulēt.
Ir deviņi vakarā.	Es ēdu vakariņas.

2. uzdevums. Klausies skolotāja lasīto tekstu un cel roku, kad kaut kas ir nepareizi! Kā ir pareizi? Labo!

- Ir agrs rīts, septiņi. Es pamostos un eju ēst vakariņas. (brokastis)
- Kad esmu paēdis brokastis, dodos uz futbola treniņu. (skolu)
- Skolā es mācos.
- Kad mums ir starpbrīdis, es tīru zobus. (atpūšos)
- Vēlu vakarā, kad jāiet gulēt, es dodos mājās no skolas. (tīru zobus / lasu grāmatu)
- Pēc futbola treniņa es ēdu vakariņas.

3. uzdevums.

Uzraksti, kāds ir tavs dienas režīms! Aizpildi tabulu!

Kad?	Ko es daru?
No rīta	es
Pēc tam	es
Pulksten deviņos no rīta	es
Pa dienu	es
Skolā	es
Pēc skolas	es
Vakarā	es

4. uzdevums.

Salīdzini savu dienas režīmu ar blakussēdētāja dienas plānu! Kas jūsu plānā ir līdzīgs? Kas – atšķirīgs? Pastāsti visiem pārējiem par to!

Piemērs. Es no rīta tīru zobus. Maija ēd brokastis un iet uz skolu.

10.2. Pludmalē

Valodas prasmes līmenis: A2

1. Savieno atbilstīgos īpašības vārdus un lietvārdus!

spoža	bumba
zilas	pils
apaļa	jahta
smilšu	debesis
liela	mākoņi
balti	saule

2. Ieraksti trūkstošos vārdus tukšajās teksta vietās!

sauļojas, pūķi, vizinās, jūrā, pludmalē, smilšu

Annai un Kārlim pludmalē patīk celt pils.

Liene pludmalē peldas un ķer viļņus.

Jānis pludmalē ar katamarānu.

Sintija un Beāte pludmalē parasti un atpūšas.

Jurim un Renāram pludmalē ļoti patīk laist gaisā

Mamma un tētis priecājās par saulaino dienu.

3. Atrisini krustvārdu mīklu!

1. Ko bērniem patīk laist gaisā pludmalē?
2. Kas spoži spīd debesīs pa dienu?
3. Ko bērni spēlē pludmalē?
4. Kā sauc citus bērnus, ar ko spēlējamies pludmalē?
5. Kas ir redzams pie debesīm?
6. Kā sauc ūdenskrātuvi, pie kuras atrodas pludmale?
7. Kas peld pa jūru un ved cilvēkus?
8. Ar ko kopā parasti bērni brauc uz pludmali un pavada jautri laiku?

			1.	P					
2.				L					
		3.		U					
			4.	D					
			5.	M					
6.				A					
			7.	L					
8.				E					

Atbildes

1. Savieno atbilstīgos īpašības vārdus un lietvārdus!

spoža	saule
zilas	debesis
apaļa	bumba
smilšu	pils
liela	jahta
balti	mākoņi

2. Ieraksti trūkstošos vārdus tukšajās teksta vietās!

sauļojas, pūķi, vizinās, jūrā, pludmalē, smilšu

Annai un Kārlim pludmalē patīk celt **smilšu** pilis.

Liene pludmalē peldas **jūrā** un ķer viļņus.

Jānis pludmalē **vizinās** ar katamarānu.

Sintija un Beāte pludmalē parasti **sauļojas** un atpūšas.

Jurim un Renāram pludmalē ļoti patīk laist gaisā **pūķi**.

Mamma un tētis **pludmalē** priecājās par saulaino dienu.

-
-
-

Nolasi savu intervijas turpinājumu un noklausies citu intervijas!
Klausoties arī citus partnerus, pieraksti idejas domu zirneklī!

ES IZDARĪJU,
SASNIEDZU,
PAMĒĢINĀJU

ES VĒLOS,
ES IZDARĪŠU,
ES MĒĢINĀŠU

2. uzdevums

Pastkarte? Kāpēc ne?

Izmantojot planšeti vai datoru, nosūti elektroniski pastkarti kādam savam draugam vai radniekam Latvijā, kura adresi zini!

<https://www.pastabalodis.lv/lv/pasutijums>

Ko tu novēlēsi Jaunajā gadā?

Es novēlu Tev, lai

No sirds vēlu Tev

Lai Tev vienmēr

Lai piepildās

Lai

Mīlo omīt,

Gribu Tev novēlēt

Pastkarti vari rakstīt arī ar roku un nosūtīt pa pastu.

Ja nezini pasta indeksu vai gribi pārliicināties par tā pareizību, izmanto:

https://pasts.lv/lv/kategorija/pasta_indeksa_meklesana/

Vispirms raksti melnrakstu!

[https://www.piecisimti.lv/gallery/large/pastkarsu-druka%20\(3\).jpg](https://www.piecisimti.lv/gallery/large/pastkarsu-druka%20(3).jpg)